

De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004

Citation for published version (APA):

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, ROA. (1999). *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004: Statistische bijlage*. Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen. ROA Reports No. 008B <https://doi.org/10.26481/umarep.1999008B>

Document status and date:

Published: 01/01/1999

DOI:

[10.26481/umarep.1999008B](https://doi.org/10.26481/umarep.1999008B)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Statistische Bijlage
De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004

ROA-R-1999/8B

ACC.
LET OP ANDER PAPIER
GELE VALLER

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde
Universiteit Maastricht

Maastricht, november 1999

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de directeur van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. In geval van overname van het datamateriaal moet telkens duidelijk als bron worden vermeld: 'Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt' of 'ROA'. Van publicaties waarin gebruik wordt gemaakt van gegevens uit deze Statistische Bijlage ontvangen wij gaarne een exemplaar.

Hoewel de grootst mogelijke zorg is besteed aan de inhoud van dit rapport, kan het ROA in generlei opzicht verantwoordelijkheid op zich nemen voor eventuele onvolledigheden of onjuistheden.

Inhoud

Bladzijde

Voorwoord	i
Toelichting bij gebruik	v

1 INFORMATIE OVER BEDRIJVEN

Tabellen

1.1	Aantal werkenden per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	1
1.2	Percentage vrouwen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	2
1.3	Percentage allochtonen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	3
1.4	Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	4
1.5	Percentage werkenden naar opleidingsniveau per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	5
1.6	Percentage deeltijdarbeid per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	7
1.7	Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	8
1.8	Percentage zelfstandigen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	9
1.9	Belangrijkste beroepsgroepen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	10
1.10	Belangrijkste opleidingstypen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998	15
1.11	Conjunctuurgevoeligheid per bedrijfssector	20
1.12	Verwachte uitbreidingsvraag per bedrijfssector, 1999-2004	21
1.13	Verwachte knelpunten op middellange termijn in de personeelsvoorziening naar bedrijfssector in 2004	22

2 INFORMATIE OVER BEROEPEN

Tabellen

2.1	Aantal werkenden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	29
2.2	Percentage vrouwen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	32
2.3	Percentage allochtonen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	35
2.4	Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	39
2.5	Gemiddelde leeftijd per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	42
2.6	Percentage werkenden naar opleidingsniveau per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	45
2.7	Percentage deeltijdarbeid per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	50
2.8	Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	53
2.9	Percentage zelfstandigen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	56

2.10	Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	59
2.11	Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	75
2.12	Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	78
2.13	Substitutiemogelijkheden tussen mensen met uiteenlopende opleidingsachtergronden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998	94
2.14	Conjunctuurgevoeligheid per beroepsgroep	97
2.15	Verwachte uitbreidingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004	100
2.16	Verwachte vervangingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004	103
2.17	Verwachte baanopeningen per beroepsgroep, 1999-2004	107
2.18	Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening naar beroepsgroep (ITKB) in 2004	113

3 INFORMATIE OVER OPLEIDINGEN

Tabellen

3.1	Aantal werkenden per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	119
3.2	Arbeidsmarktpositie potentiële beroepsbevolking naar opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	123
3.3	Participatie schoolverlaters in vervolgopleidingen per opleidingstype, 1998	127
3.4	Percentage schoolverlaters met een intredewerkloosheid van 4 maanden of langer per opleidingstype, 1998	131
3.5	Percentage werkloze schoolverlaters per opleidingstype, 1998	134
3.6	Percentage vrouwen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	137
3.7	Percentage allochtonen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	141
3.8	Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	145
3.9	Gemiddelde leeftijd per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	151
3.10	Percentage deeltijdarbeid per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	155
3.11	Percentage deeltijdarbeid onder werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998	159
3.12	Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	162
3.13	Percentage werkzame schoolverlaters met een vast dienstverband per opleidingstype, 1998	166
3.14	Percentage zelfstandigen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	169
3.15	Gemiddeld bruto maandloon van werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998	173
3.16	Percentage werkzame schoolverlaters met een functie in de eigen vakrichting per opleidingstype, 1998	177
3.17	Percentage werkzame schoolverlaters van wie kwalificaties onderbenut worden per opleidingstype, 1998	180
3.18	Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	183
3.19	Uitwijkmogelijkheden naar verschillende beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	194
3.20	Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	198

3.21	Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998	209
3.22	Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998	213
3.23	Conjunctuurgevoeligheid per opleidingstype	221
3.24	Verwachte uitbreidingsvraag per opleidingstype, 1999-2004	225
3.25	Verwachte vervangingsvraag per opleidingstype, 1999-2004	229
3.26	Verwachte baanopeningen per opleidingstype, 1999-2004	233
3.27	Verwachte instroom van schoolverlaters per opleidingstype, 1999-2004	237
3.28	Indicator toekomstige arbeidsmarktperspectieven (ITA) en Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening (ITKP) naar opleidingstype in 2004	241

Voorwoord

Het project Onderwijs-Arbeidsmarkt (POA) van het ROA heeft tot doel de actuele en verwachte arbeidsmarktontwikkelingen op systematische wijze in kaart te brengen. Er wordt binnen dit project over de volle breedte van de arbeidsmarkt informatie verzameld en gegenereerd, verbijzonderd naar 34 bedrijfssectoren, 127 beroepsgroepen en 104 opleidingstypen. De opleidingeninformatie wordt bovendien aangevuld met meer specifieke arbeidsmarktinformatie over de schoolverlaters van het VMBO, AVO, MBO, HBO en WO. Deze *Statistische Bijlage* bij het tegelijkertijd verschenen rapport *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004* (ROA-R-1999/8) geeft een overzicht van de actuele en de verwachte arbeidsmarktontwikkelingen die ten grondslag liggen aan het hoofdrapport.

Het hoofdrapport *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004* geeft het kader aan waarin de tabellen in deze *Statistische Bijlage* moeten worden geplaatst. Voor het vergemakkelijken van het zelfstandig gebruik van de *Statistische Bijlage* is ook een korte toelichting bij het gebruik opgenomen.

Deze *Statistische Bijlage* bestaat uit drie delen, die respectievelijk betrekking hebben op de arbeidsmarktinformatie naar bedrijfssector, beroepsgroep en opleidingstype. In deze drie delen wordt achtereenvolgens arbeidsmarktinformatie gepresenteerd met betrekking tot de persoonskenmerken van de werkenden, de functiekenmerken, de substitutiemogelijkheden op de arbeidsmarkt en de conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid en de voor de periode 1999-2004 verwachte arbeidsmarktontwikkelingen. In aanvulling hierop wordt bij de bedrijfssectoren en de beroepsgroepen informatie gegeven over de verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening. Bij de opleidingen wordt aanvullende informatie gepresenteerd met betrekking tot de huidige en de toekomstige aansluitingsproblemen op de arbeidsmarkt. Tevens wordt de opleidingeninformatie op een aantal punten aangevuld met actuele schoolverlatersinformatie.

De arbeidsmarktgegevens met betrekking tot de werkzame bevolking zijn afkomstig uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Om de robuustheid van de informatie te vergroten, hebben de gepresenteerde gegevens telkens betrekking op het gemiddelde van de jaren 1997 en 1998. Om de herkenbaarheid van individuele respondenten te voorkomen, heeft het CBS de restrictie gesteld dat bij het publiceren van tweejaarlijkse gemiddelden alleen cijfers over categorieën mogen worden gepresenteerd die betrekking hebben op minimaal 2.500 personen.

Als gevolg van problemen met de weging zijn de cijfers verbijzonderd naar de opleidingsachtergrond van de werkenden uit de EBB 1998 niet helemaal vergelijkbaar met de cijfers uit de voorafgaande jaren. Dit heeft voor de hier gepresenteerde arbeidsmarktinformatie verschillende consequenties gehad. Op de eerste plaats was het niet mogelijk de cijfers uit de EBB 1998 toe te voegen aan de tijdreeksen die gebruikt worden voor het maken van de arbeidsmarktprognoses. Op de tweede plaats zijn de in deze *Statistische Bijlage* opgenomen trends die betrekking hebben op aantallen werkenden binnen beroepsgroepen en opleidingstypen of op de verdeling van werkenden per beroepsgroep en opleidingstype over bedrijfssectoren, beroepsgroepen en opleidingstypen gebaseerd op cijfers tot en met 1997.

In de meeste tabellen wordt ook een kwalitatieve typering gegeven van de gepresenteerde informatie. Bij de actuele arbeidsmarktinformatie wordt, zoals gezegd, tevens een indicatie gegeven van de trend in de afgelopen jaren. Bij de informatie over beroepsgroepen en opleidingstypen gaat het hierbij in principe om de ontwikkeling in de periode 1994-1998. Doordat er slechts voor een beperkt aantal jaren per bedrijfssector informatie beschikbaar is volgens de *Standaard Bedrijfsindeling 1993* (SBI'93) wordt hier slechts gekeken naar de trendmatige ontwikkeling in de jaren 1996-1998¹. De informatie over de trendmatige ontwikkeling heeft meestal betrekking op de ontwikkeling van het *aandeel* van de desbetreffende categorie in de totale werkgelegenheid in de betreffende bedrijfssector, beroepsgroep of opleidingstype. Alleen bij de tabellen 1.1, 2.1 en 3.1 gaat het om de ontwikkeling van het aantal werkenden. Zoals gezegd, hebben deze trends betrekking op de periode 1993-1997 voor beroepsgroepen en opleidingstypen en 1996-1998 voor bedrijfssectoren.

Voor alle drie de invalshoeken (bedrijfssector, beroepsgroep en opleidingstype) zijn de gebruikte classificaties vrijwel identiek aan de in de afgelopen twee jaar gehanteerde classificaties. De informatie naar bedrijfssector (deel 1) is gebaseerd op de *Standaard Bedrijfsindeling 1993* (SBI'93) van het CBS². De informatie naar beroepsgroep (deel 2) is gebaseerd op de *Standaard Beroepenclassificatie 1992* (SBC'92) van het CBS. Hierbij is de 3-digitcode van het CBS gebruikt, waarbij code 471 is uitgesplitst in *bakkers en slaggers en procesoperators*. Bovendien is bij de elementaire beroepen een uitsplitsing gemaakt naar zes beroepsgroepen. Tevens is afgeweken van de door het CBS gehanteerde namen. In plaats daarvan worden kortere beroepsnamen gebruikt³. Voor de informatie naar opleidingstype (deel 3) is door het ROA een eigen classificatie ontwikkeld waarin opleidingen geclusterd zijn die in hoge mate hetzelfde beroependomein kennen. Deze classificatie is overigens wel gekoppeld aan de *Standaard Onderwijs Indeling* (SOI) van het CBS. In de opleidingsclassificatie zijn geen wijzigingen opgetreden ten opzichte van de afgelopen twee jaren; wel is de naamgeving ingrijpend gewijzigd, opdat in de pas gelopen wordt met de naamgeving volgens de nieuwe kwalificatiestructuur in het voorbereidend en middelbaar beroeps-onderwijs. Achterin het hoofdrapport *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004* wordt verder ingegaan op deze nieuwe kwalificatiestructuur.

De in het derde deel gepresenteerde schoolverlatersinformatie is afkomstig uit de grootschalige schoolverlatersenquête *Registratie Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters (RUBS)* de *HBO-Monitor* en *WO-monitor*⁴. In deze onderzoeken worden de schoolverlaters anderhalf jaar na het verlaten van de opleiding geënuquêteerd. De in deze *Statistische Bijlage* gepresenteerde informatie heeft betrekking op de arbeidsmarktsituatie in 1998 van de gediplomeerden uit het leerjaar 1996-1997. Hierbij zijn alleen cijfers gepresenteerd die minimaal betrekking hebben op 15 respondenten.

-
1. De wijze waarop deze typering en trendmatige ontwikkelingen zijn bepaald, wordt beschreven in het werkdokument *Methodiek van arbeidsmarktprognoses en -indicatoren*, 1999, Maastricht, verschijnt binnenkort.
 2. De bedrijfssectorclassificatie is op enkele punten enigszins gewijzigd. De wijzigingen hebben betrekking op de bedrijfssectoren *metaalproducten*, *hout- en bouwmaterialen*, *overige commerciële dienstverlening* en *overige kwartaire diensten*. Zie voor meer informatie de binnenkort te verschijnen *ROA-classificatiegids 1999*.
 3. Bij enkele beroepsgroepen zijn de door het ROA gehanteerde namen gewijzigd. Zie voor meer informatie de binnenkort te verschijnen *ROA-classificatiegids 1999*.
 4. De opleidingsindeling die hier gehanteerd wordt is enigszins afwijkend van gebruikte indelingen in de publicaties waarin over de schoolverlatersenquête gerapporteerd wordt.

De opleidingsindeling die gehanteerd wordt voor de schoolverlatersinformatie is zowel voor de opleidingen tot en met MBO-niveau als de opleidingen op HBO- en WO-niveau gebaseerd op de SOI-5-digitcode van het CBS en ingedeeld conform de opleidingsindeling die wordt gehanteerd voor de actuele arbeidsmarktinformatie.

Wanneer niet voldaan wordt aan de ondergrens voor publicatie of wanneer het gegeven onbekend is, wordt dit in de tabellen aangegeven met een '-'.

Achterin het hoofdrapport *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004* worden de gehanteerde centrale begrippen gedefinieerd, waarbij telkens verwezen wordt naar de publicaties waarin nadere informatie te vinden is. De *ROA-classificatiegids 2000* die binnenkort zal verschijnen bevat gedetailleerde informatie over de gehanteerde classificaties. In deze ROA-classificatiegids worden voor opleidingen, beroepen en bedrijfstakken verbanden aangegeven tussen de classificaties die gehanteerd worden in deze *Statistische Bijlage*, standaardclassificaties van het CBS en namen van opleidingen, beroepen en bedrijfstakken die in de dagelijkse praktijk worden gehanteerd.

Deze *Statistische Bijlage* is samengesteld door drs. M.J. de Steur, drs. P.W.L.J. van Eijs, R. van Dijk en S. Dijkman. De projectleiding van het ROA-informatiesysteem – waarover de *Statistische Bijlage* rapporteert – is in handen van prof. dr. A. de Grip en drs. P.W.L.J. van Eijs. Aan de huidige versie van het informatiesysteem is ook meegewerkt door dr. L.H. Borghans, drs. B.J. Diephuis, prof.dr. J.A.M. Heijke, drs. A.M.G. Jacobs, drs. Ph.S. Marey, drs. G.J.A. Nekkers en E.J. Potma.

Onze dank gaat uit naar de leden van de begeleidingscommissie voor hun deskundige en intensieve begeleiding van het project. Deze commissie bestaat uit de volgende leden: prof. dr. H. Ganzeboom (voorzitter; Rijksuniversiteit Utrecht), drs. A. Bouman (Arbeidsvoorziening, Facilitair Bedrijf), dhr. H. Daale (Haagse Hogeschool), dr. ir. F.Y. Dijkstra (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen), drs. A. Gast (Centraal Bureau voor de Statistiek), drs. E.F.H.A. Janissen (LDC, Expertisecentrum voor Loopbaanvraagstukken), dr. P.W.C. Koning (Centraal Planbureau), ir. J.E.M. Lint (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij), ir. L. Ouwehand (Ministerie van Economische Zaken), drs. H.J. Roodenburg (Centraal Planbureau), drs. J.J. Smit (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid), dr. H.H. van der Velde (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen), dhr. B.T.M. Verlaan (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen) en drs. J.P. Vosse (Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek).

Toelichting bij gebruik

In deze *Statistische Bijlage* bij de *Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004* wordt een totaaloverzicht gegeven van de bijeengebrachte arbeidsmarktinformatie, achtereenvolgens verbijzonderd naar bedrijfssectoren, beroepsgroepen en opleidingstypen. Deze gegevens hebben tot doel de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt transparant te maken. Dit kan een ondersteuning betekenen voor degenen die betrokken zijn bij de studie- en beroepskeuze, de macrodoelmatigheid van het onderwijs en de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Hierbij kan gedacht worden aan leerlingen die voor hun studiekeuze staan, de overheid, de arbeidsvoorzieningsorganisatie, scholen en ook personen die in het bedrijfsleven betrokken zijn bij het wervingsbeleid.

Om inzicht te geven in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt een drietal soorten gegevens gepresenteerd. Dit zijn de prognoses tot het jaar 2004, informatie over de actuele arbeidsmarktsituatie en indicatoren met betrekking tot de structurele positie van beroepen en opleidingen.

De prognoses hebben betrekking op de middellange termijn; in dit rapport tot het jaar 2004. Omdat veel (beroeps)opleidingen in Nederland een duur hebben van vier jaar is het van belang om te anticiperen op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt over vijf jaar. Op deze wijze wordt een beeld verkregen van de arbeidsmarktsituatie op het moment dat iemand die nu overweegt een studie te beginnen, voor het eerst toetreedt tot de arbeidsmarkt. Echter, ook meer in het algemeen is het voor de betrokkenen aan de vraag- of aanbodzijde van de arbeidsmarkt belangrijk om een eventuele omslag in de arbeidsmarktpositie tijdig te voorzien. De prognoses zijn opgesteld uit een vergelijking van vraag en aanbod van nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Aan de vraagkant betreft dit de uitbreidingsvraag en de vervangingsvraag die tezamen de baanopeningen vormen. Aan de aanbodkant gaat het in de eerste plaats om de arbeidsmarktinstream van schoolverlaters.

De *Indicator Toekomstige Arbeidsmarktperspectieven (ITA)* geeft de verhouding tussen vraag en aanbod weer vanuit het gezichtspunt van de nieuwkomer op de arbeidsmarkt. Hierbij is tevens rekening gehouden met het aanbod van kortdurig werklozen en zijn ook de effecten verdisconteerd die het gevolg zijn van vraagoverschotten of -tekorten bij verwante opleidingstypen⁵. Daarbij moet worden bedacht dat een aanbodoverschot van mensen met een bepaalde opleidingsachtergrond niet per se tot werkloosheid van de betrokkenen hoeft te leiden. Veelal uiten dergelijke discrepanties tussen vraag en aanbod zich in een hogere kans op werk buiten het eigen vakgebied, of beneden het gevolgde opleidingsniveau, een lagere beloning, meer kans op een tijdelijk contract, enz.

De *Indicator Toekomstige Knelpunten in de Personeelsvoorziening (ITKP)* geeft de verhouding tussen vraag en aanbod weer vanuit het gezichtspunt van de werkgever. Daarbij moet worden bedacht dat een tekort aan mensen met een bepaalde opleidingsachtergrond niet noodzakelijkerwijs tot openstaande en moeilijk vervulbare vacatures hoeft te leiden. Veelal leiden dergelijke discrepanties tussen vraag en aanbod tot het werven en eventueel scholen van personeel met een opleidingsachtergrond die minder goed aansluit bij de voor de betreffende functie vereiste kwalificaties, het bieden van betere arbeidsvoorwaarden, enz.

5. In *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004* wordt in figuur 1 de globale opzet van het prognosemodel in beeld gebracht.

De *Indicator Toekomstige Knelpunten in de Personeelsvoorziening naar Beroepsgroep (ITKB)* geeft een indicatie van de mogelijkheden voor werkgevers om, gegeven de vraag-aanbod-verhouding voor de opleidingen van waaruit arbeidskrachten in het betreffende beroep terecht lijken te komen, een nieuwe arbeidskracht voor het betreffende beroep te vinden. De ITKB is, in tegenstelling tot de andere indicatoren, een indicator tussen 0 en 1. Hoe lager de ITKB, hoe meer moeite werkgevers zullen ondervinden. De ITKB kan daarmee geïnterpreteerd worden als een kans op het vinden van een geschikte nieuwe arbeidskracht voor het betreffende beroep.

Bij de actuele arbeidsmarktinformatie wordt tevens een indicatie van de trendmatige ontwikkeling gegeven. Deze trend weerspiegelt de veranderingen in de afgelopen periode en heeft op zich geen voorspellende betekenis. Hoewel de actuele situatie af kan wijken van de verwachte ontwikkelingen tot 2004 is het van belang de voorspelde arbeidsmarktperspectieven te bezien in het licht van de actuele arbeidsmarktsituatie. Met name tussen de verschillende opleidingsniveaus bestaan er immers aanzienlijke structurele verschillen in de arbeidsmarktpositie die door tegengestelde arbeidsmarktperspectieven niet geheel zullen worden weggenomen. Zo zal een MBO-afgestudeerde die een richting volgt met slechte perspectieven mogelijk een functie krijgen met een minder gunstige beloning, maar dan toch kan deze beloning hoger liggen dan die van VBO'ers uit richtingen met een gunstig perspectief. Om deze reden wordt naast de prognoses informatie verstrekt over de actuele situatie op de arbeidsmarkt.

Ten slotte is informatie opgenomen over de structurele positie van beroepsgroepen en opleidingstypen. Het betreft indicatoren als de conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid, de uitwijk- en substitutiemogelijkheden en de concurrentie tussen de verschillende opleidingstypen. Deze indicatoren hebben tot doel het geschetste perspectief in een breder kader te plaatsen. De prognoses van vraag en aanbod zijn uiteraard altijd aan onzekerheid onderhevig. Bovendien zal een schoolverlater doorgaans een lange tijd op de arbeidsmarkt vertoeven. De structurele kenmerken beogen daarom een indicatie te geven van het risico dat men op de arbeidsmarkt loopt. De conjunctuurgevoeligheid geeft aan in welke mate de werkgelegenheid in het betreffende segment aan schommelingen onderhevig is, terwijl de uitwijkmogelijkheden aangeven in welke mate werkenden afhankelijk zijn van de werkgelegenheidsontwikkelingen in één beroepsgroep of bedrijfssector of juist uit kunnen wijken naar meerdere beroepen en bedrijfssectoren. Verder geeft de concurrentie-index aan welke opleidingstypen een overlappend deel van de arbeidsmarkt bestrijken. Hierdoor ontstaat een beeld van de concurrentie tussen de verschillende opleidingstypen op de arbeidsmarkt.

Zoals reeds is opgemerkt bevat de *Statistische Bijlage* informatie over bedrijfssectoren, beroepsgroepen en opleidingstypen. De confrontatie tussen vraag en aanbod vindt in principe plaats op het niveau van opleidingstypen, omdat in eerste instantie de opleidingsachtergrond van werkenden de afbakening van deelmarkten op de arbeidsmarkt bepaalt. Door middel van de *Indicator Toekomstige Knelpunten in de Personeelsvoorziening naar Beroepsgroep (ITKB)* wordt echter wel, gegeven de confrontatie van vraag en aanbod naar opleidingstype, een indicatie gegeven van de mogelijke knelpunten op de arbeidsmarkt voor de verschillende beroepsgroepen. De prognoses met betrekking tot de onderscheiden bedrijfssectoren en beroepsgroepen hebben alleen betrekking op de vraagkant van de arbeidsmarkt. Men dient zich daarbij te realiseren dat een groot aantal baanopeningen niet altijd een gunstig perspectief hoeft in te houden, omdat ook in dat geval de aanbodontwikkeling nog omvangrijker kan zijn.

1 INFORMATIE OVER BEDRIJVEN

Tabel 1.1

Aantal werkenden per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	aantal werkenden	trend 1996-'98	arbeidsvolume
Tuinbouw	73.500	constant	74.000
Veehouderij	117.500	dalend	143.500
Akkerbouw, bosbouw en visserij	25.500	constant	32.000
Vlees- en visverwerking	32.500	constant	30.000
Overige voedingsproducten	108.000	constant	100.500
Drank en tabaksproducten	19.500	stijgend	18.000
Basischemie	43.000	dalend	41.000
Eindproducten chemie	50.000	stijgend	46.000
Kunststofverwerking	35.500	constant	34.500
Basismetaal	28.000	constant	26.500
Metaalproducten	107.500	stijgend	105.000
Machine-industrie	90.500	constant	87.500
Elektrotechniek	107.500	constant	101.500
Transportmiddelen	58.000	constant	56.000
Textiel	31.000	dalend	28.500
Hout- en bouwmaterialen	178.500	constant	167.500
Papier	26.500	-	24.000
Grafische industrie	99.000	constant	89.000
Energie	64.000	stijgend	60.500
Bouw	440.500	constant	445.500
Exploitatie van onroerend goed	48.500	stijgend	44.000
Handel en reparatie	995.500	constant	913.000
Scheep- en luchtvaart	46.000	-	45.500
Weg- en railvervoer	250.000	constant	243.500
Communicatie	101.500	stijgend	87.500
Bankwezen	146.000	stijgend	126.500
Verzekeringswezen	101.000	stijgend	96.000
Horeca	177.000	stijgend	157.000
Zakelijke dienstverlening	635.000	stijgend	594.000
Overige commerciële dienstverlening	154.500	stijgend	131.500
Gezondheidszorg	879.000	stijgend	656.000
Overige kwartaire diensten	156.000	sterk stijgend	140.500
Onderwijs	416.000	-	357.000
Overheid	521.500	constant	463.500
Totaal	6.504.500	stijgend	5.900.000

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het aantal werkenden heeft betrekking op iedereen die jonger is dan 65 en minstens 12 uur per week werkt. Arbeidsvolume is het totaal aantal normaal gewerkte arbeidsuren gedeeld door 40.

Tabel 1.2
 Percentage vrouwen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	typering	trend 1996-'98
Tuinbouw	35	gemiddeld	stijgend
Veehouderij	21	gemiddeld	constant
Akkerbouw, bosbouw en visserij	19	laag	-
Vlees- en visverwerking	32	gemiddeld	sterk stijgend
Overige voedingsproducten	31	gemiddeld	constant
Drank en tabaksproducten	19	laag	-
Basischemie	11	laag	constant
Eindproducten chemie	28	gemiddeld	constant
Kunststofverwerking	18	laag	-
Basismetaal	9	erg laag	sterk stijgend
Metaalproducten	11	laag	constant
Machine-industrie	11	laag	-
Elektrotechniek	22	gemiddeld	constant
Transportmiddelen	9	erg laag	sterk stijgend
Textiel	48	hoog	constant
Hout- en bouwmaterialen	17	laag	-
Papier	17	laag	sterk dalend
Grafische industrie	33	gemiddeld	stijgend
Energie	14	laag	-
Bouw	7	erg laag	stijgend
Exploitatie van onroerend goed	40	gemiddeld	constant
Handel en reparatie	40	gemiddeld	constant
Scheep- en luchtvaart	29	gemiddeld	sterk dalend
Weg- en railvervoer	20	laag	stijgend
Communicatie	29	gemiddeld	constant
Bankwezen	48	hoog	constant
Verzekeringswezen	39	gemiddeld	constant
Horeca	48	hoog	constant
Zakelijke dienstverlening	37	gemiddeld	constant
Overige commerciële dienstverlening	58	erg hoog	constant
Gezondheidszorg	77	erg hoog	constant
Overige kwartaire diensten	43	hoog	stijgend
Onderwijs	51	erg hoog	constant
Overheid	32	gemiddeld	stijgend
Totaal	39	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Tabel 1.3
Percentage allochtonen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	typering	trend 1996-'98
Tuinbouw	5	gemiddeld	-
Veehouderij	-	laag	-
Akkerbouw, bosbouw en visserij	-	laag	-
Vlees- en visverwerking	10	erg hoog	-
Overige voedingsproducten	5	gemiddeld	sterk dalend
Drank en tabaksproducten	-	hoog	-
Basischemie	-	gemiddeld	-
Eindproducten chemie	6	hoog	sterk stijgend
Kunststofverwerking	8	erg hoog	constant
Basismetaal	-	hoog	-
Metaalproducten	7	hoog	-
Machine-industrie	3	gemiddeld	-
Elektrotechniek	5	gemiddeld	sterk stijgend
Transportmiddelen	5	gemiddeld	-
Textiel	8	erg hoog	dalend
Hout- en bouwmaterialen	5	gemiddeld	-
Papier	-	gemiddeld	-
Grafische industrie	3	gemiddeld	-
Energie	-	gemiddeld	-
Bouw	2	gemiddeld	-
Exploitatie van onroerend goed	-	gemiddeld	-
Handel en reparatie	3	gemiddeld	-
Scheep- en luchtvaart	-	gemiddeld	-
Weg- en railvervoer	3	gemiddeld	stijgend
Communicatie	4	gemiddeld	-
Bankwezen	3	gemiddeld	sterk stijgend
Verzekeringswezen	2	gemiddeld	sterk stijgend
Horeca	5	gemiddeld	constant
Zakelijke dienstverlening	4	gemiddeld	dalend
Overige commerciële dienstverlening	4	gemiddeld	-
Gezondheidszorg	4	gemiddeld	constant
Overige kwartaire diensten	-	laag	-
Onderwijs	3	gemiddeld	constant
Overheid	4	gemiddeld	stijgend
Totaal	4	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het percentage allochtonen heeft betrekking op iedereen die een niet-Nederlandse nationaliteit bezit, of die buiten Nederland is geboren, in één van de landen die genoemd worden in de Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen (WBEAA). Deze landen zijn: Aruba, Nederlandse Antillen, Ethiopië, Irak, Iran, voormalig Joegoslavië, Marokko, Somalië, Suriname, Turkije en Vietnam. Op grond van deze wet zouden echter ook kinderen van allochtonen tot de doelgroep gerekend moeten worden, ongeacht of zij een niet-Nederlandse nationaliteit bezitten.

Tabel 1.4

Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	jongeren %	trend 1996-'98	ouderen %	trend 1996-'98
Tuinbouw	30	sterk dalend	20	constant
Veehouderij	22	dalend	29	constant
Akkerbouw, bosbouw en visserij	21	constant	33	stijgend
Vlees- en visverwerking	35	sterk dalend	13	sterk stijgend
Overige voedingsproducten	30	dalend	16	sterk stijgend
Drank en tabaksproducten	19	-	17	-
Basischemie	15	constant	22	constant
Eindproducten chemie	23	constant	15	sterk dalend
Kunststofverwerking	27	constant	13	dalend
Basismetale	15	constant	23	constant
Metaalproducten	30	constant	16	sterk stijgend
Machine-industrie	27	constant	18	stijgend
Elektrotechniek	25	dalend	17	stijgend
Transportmiddelen	27	dalend	17	stijgend
Textiel	27	sterk dalend	21	stijgend
Hout- en bouwmaterialen	22	dalend	20	constant
Papier	25	dalend	17	stijgend
Grafische industrie	24	-	17	stijgend
Energie	12	stijgend	27	sterk stijgend
Bouw	31	constant	16	constant
Exploitatie van onroerend goed	23	stijgend	20	-
Handel en reparatie	39	dalend	14	stijgend
Scheep- en luchtvaart	24	sterk dalend	14	sterk stijgend
Weg- en railvervoer	25	dalend	18	stijgend
Communicatie	25	sterk stijgend	13	constant
Bankwezen	30	constant	12	sterk stijgend
Verzekeringswezen	28	-	14	sterk stijgend
Horeca	48	constant	11	sterk stijgend
Zakelijke dienstverlening	32	constant	13	stijgend
Overige commerciële dienstverlening	33	-	16	stijgend
Gezondheidszorg	24	constant	14	stijgend
Overige kwartaire diensten	20	constant	20	stijgend
Onderwijs	13	stijgend	27	stijgend
Overheid	18	dalend	19	stijgend
Totaal	28	constant	17	stijgend

Bron: CBS/ROA

Tabel 1.5
Percentage werkenden naar opleidingsniveau per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	Basisondernwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
Tuinbouw	16	39	39	4	-
Veehouderij	9	32	54	4	-
Akkerbouw, bosbouw en visserij	11	33	51	-	-
Vlees- en visverwerking	23	33	37	-	-
Overige voedingsproducten	12	27	47	11	3
Drank en tabaksproducten	-	21	44	15	-
Basischemie	-	15	55	17	9
Eindproducten chemie	7	22	42	18	11
Kunststofverwerking	17	34	41	8	-
Basismetaal	13	21	49	10	-
Metaalproducten	10	34	48	7	-
Machine-industrie	4	24	52	15	4
Elektrotechniek	8	22	40	20	10
Transportmiddelen	11	31	44	10	-
Textiel	17	30	43	8	-
Hout- en bouwmaterialen	23	34	36	6	1
Papier	10	30	45	13	-
Grafische industrie	5	20	53	15	7
Energie	5	15	54	18	7
Bouw	12	32	49	5	1
Exploitatie van onroerend goed	-	15	55	18	9
Handel en reparatie	8	28	52	9	2
Scheep- en luchtvaart	6	15	44	28	6
Weg- en railvervoer	13	34	43	7	3
Communicatie	9	29	42	14	5
Bankwezen	2	13	50	21	14
Verzekeringswezen	-	13	57	19	10
Horeca	13	31	47	8	-
Zakelijke dienstverlening	6	14	37	26	18
Overige commerciële dienstverlening	9	21	51	14	4
Gezondheidszorg	4	11	49	24	12

Tabel 1.5 (vervolg)
 Percentage werkenden naar opleidingsniveau per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	Basisonderwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
Overige kwartaire diensten	3	12	29	30	27
Onderwijs	2	5	14	55	24
Overheid	3	14	48	21	14
Totaal	7	21	45	18	9
Bron: CBS/ROA					

Tabel 1.6

Percentage deeltijdarbeid per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1996-'98	gemiddeld aantal uren per week
Tuinbouw	27	stijgend	40
Veehouderij	20	-	49
Akkerbouw, bosbouw en visserij	19	stijgend	50
Vlees- en visverwerking	16	-	37
Overige voedingsproducten	20	stijgend	37
Drank en tabaksproducten	-	-	38
Basischemie	8	sterk stijgend	38
Eindproducten chemie	14	dalend	37
Kunststofverwerking	10	-	39
Basismetaal	9	sterk stijgend	38
Metaalproducten	9	sterk stijgend	39
Machine-industrie	8	-	39
Elektrotechniek	13	sterk stijgend	38
Transportmiddelen	5	-	39
Textiel	21	dalend	37
Hout- en bouwmaterialen	14	stijgend	38
Papier	11	-	37
Grafische industrie	21	constant	36
Energie	10	constant	38
Bouw	8	constant	40
Exploitatie van onroerend goed	24	constant	36
Handel en reparatie	28	constant	37
Scheep- en luchtvaart	14	sterk dalend	40
Weg- en railvervoer	15	stijgend	39
Communicatie	28	stijgend	34
Bankwezen	22	constant	35
Verzekeringswezen	19	stijgend	38
Horeca	45	stijgend	35
Zakelijke dienstverlening	23	constant	37
Overige commerciële dienstverlening	43	constant	34
Gezondheidszorg	60	constant	30
Overige kwartaire diensten	34	stijgend	36
Onderwijs	36	constant	34
Overheid	21	stijgend	36
Totaal	28	constant	36

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Deeltijdarbeid betreft personen die hoogstens 32 uur maar minstens 12 uur per week werkzaam zijn.

Tabel 1.7

Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	flexibel werk %	trend 1996-'98	vast werk %
Tuinbouw	27	dalend	73
Veehouderij	17	-	83
Akkerbouw, bosbouw en visserij	40	sterk stijgend	60
Vlees- en visverwerking	19	constant	81
Overige voedingsproducten	12	stijgend	88
Drank en tabaksproducten	-	-	92
Basischemie	7	sterk stijgend	93
Eindproducten chemie	7	constant	93
Kunststofverwerking	8	-	92
Basismetaal	-	-	93
Metaalproducten	8	dalend	92
Machine-industrie	6	constant	94
Elektrotechniek	8	constant	92
Transportmiddelen	11	constant	89
Textiel	16	sterk stijgend	84
Hout- en bouwmaterialen	7	constant	93
Papier	-	-	92
Grafische industrie	8	-	92
Energie	5	-	95
Bouw	5	constant	95
Exploitatie van onroerend goed	-	-	95
Handel en reparatie	10	stijgend	90
Scheep- en luchtvaart	6	sterk dalend	94
Weg- en railvervoer	10	stijgend	90
Communicatie	13	sterk stijgend	87
Bankwezen	6	dalend	94
Verzekeringswezen	7	-	93
Horeca	29	stijgend	71
Zakelijke dienstverlening	10	sterk dalend	90
Overige commerciële dienstverlening	16	-	84
Gezondheidszorg	11	-	89
Overige kwartaire diensten	10	dalend	90
Onderwijs	7	constant	93
Overheid	5	dalend	95
Totaal	10	constant	90

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Van een flexibele arbeidsrelatie is sprake bij uitzendkrachten, oproepkrachten, invalskrachten en contracten zonder een vast aantal arbeidsuren en indien geen vast dienstverband is overeengekomen. Een arbeidscontract wordt als niet-vast beschouwd als de contractuele termijn korter is dan een jaar en er geen vooruitzicht is op een vast dienstverband.

Tabel 1.8

Percentage zelfstandigen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	typering	trend 1996-'98
Tuinbouw	40	erg hoog	-
Veehouderij	70	erg hoog	constant
Akkerbouw, bosbouw en visserij	76	erg hoog	dalend
Vlees- en visverwerking	-	gemiddeld	-
Overige voedingsproducten	8	gemiddeld	-
Drank en tabaksproducten	-	erg laag	-
Basischemie	-	erg laag	-
Eindproducten chemie	-	erg laag	-
Kunststofverwerking	-	gemiddeld	-
Basismetaal	-	erg laag	-
Metaalproducten	7	gemiddeld	constant
Machine-industrie	3	laag	-
Elektrotechniek	2	laag	-
Transportmiddelen	-	laag	-
Textiel	13	gemiddeld	constant
Hout- en bouwmaterialen	6	gemiddeld	sterk stijgend
Papier	-	erg laag	-
Grafische industrie	9	gemiddeld	-
Energie	-	erg laag	-
Bouw	14	gemiddeld	stijgend
Exploitatie van onroerend goed	11	gemiddeld	sterk dalend
Handel en reparatie	14	gemiddeld	dalend
Scheep- en luchtvaart	-	laag	-
Weg- en railvervoer	7	gemiddeld	-
Communicatie	2	laag	constant
Bankwezen	-	erg laag	-
Verzekeringswezen	8	gemiddeld	sterk dalend
Horeca	20	hoog	dalend
Zakelijke dienstverlening	16	hoog	dalend
Overige commerciële dienstverlening	23	hoog	constant
Gezondheidszorg	6	gemiddeld	stijgend
Overige kwartaire diensten	21	hoog	constant
Onderwijs	3	laag	-
Overheid	1	erg laag	constant
Totaal	11	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het begrip zelfstandig bevat ook personen die werkzaam zijn in het bedrijf of de praktijk van hun partner of ouders en freelancers e.d.

Tabel 1.9
Belangrijkste beroepsgroepen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Tuinbouw		
Agrarische arbeiders	42	constant
Agrarische bedrijfshoofden	38	stijgend
Agrarische hulparbeiders	7	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	13	-
Veehouderij		
Agrarische bedrijfshoofden	59	constant
Agrarische arbeiders	23	stijgend
Landbouwmachinebestuurders en vissers	5	stijgend
Andere beroepsgroepen	13	-
Akkerbouw, bosbouw en visserij		
Agrarische bedrijfshoofden	56	stijgend
Agrarische arbeiders	21	sterk dalend
Landbouwmachinebestuurders en vissers	11	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	12	-
Vlees- en visverwerking		
Mechanisch operators	37	stijgend
Kantoorhulpen, inpakkers en colporteurs	11	dalend
Productiemedewerkers	9	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	44	-
Overige voedingsproducten		
Procesoperators	14	stijgend
Mechanisch operators	11	dalend
Verkopers	10	constant
Bakkers en slaggers	7	sterk stijgend
Productiemedewerkers	5	sterk dalend
Chauffeurs	5	constant
Kantoorhulpen, inpakkers en colporteurs	5	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	42	-
Drank en tabaksproducten		
Andere beroepsgroepen	100	-
Basischemie		
Procesoperators	25	constant
Boekhouders en secretaresses	7	sterk stijgend
Mechanisch operators	6	sterk dalend
Monteurs	6	constant
Andere beroepsgroepen	56	-

Tabel 1.9 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Eindproducten chemie		
Procesoperators	11	sterk stijgend
Mechanisch operators	9	constant
Boekhouders en secretaresses	8	constant
Commercieel employés	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	66	-
Kunststofverwerking		
Mechanisch operators	26	dalend
Andere beroepsgroepen	74	-
Basismetaal		
Bankwerkers en lassers	18	stijgend
Metaalarbeiders	16	dalend
Monteurs	14	constant
Andere beroepsgroepen	52	-
Metaalproducten		
Metaalarbeiders	28	sterk stijgend
Bankwerkers en lassers	19	stijgend
Monteurs	9	stijgend
Andere beroepsgroepen	44	-
Machine-industrie		
Monteurs	23	constant
Metaalarbeiders	12	sterk dalend
Bankwerkers en lassers	11	constant
Boekhouders en secretaresses	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	48	-
Elektrotechniek		
Productiemedewerkers	8	dalend
Elektromonteurs	7	dalend
Apothekersassistenten en medisch laboranten	6	sterk stijgend
Monteurs	6	constant
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	6	stijgend
Boekhouders en secretaresses	5	dalend
Andere beroepsgroepen	62	-
Transportmiddelen		
Monteurs	20	stijgend
Metaalarbeiders	18	constant
Assembleurs	12	sterk stijgend
Bankwerkers en lassers	10	dalend
Andere beroepsgroepen	40	-

Tabel 1.9 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Textiel		
Confectie-arbeiders	31	constant
Mechanisch operators	9	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	60	-
Hout- en bouwmaterialen		
Bouwvakkers	14	stijgend
Aannemers en installateurs	9	dalend
Agrarische arbeiders	9	sterk stijgend
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	6	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	63	-
Papier		
Grafisch productiepersoneel	13	sterk dalend
Procesoperators	12	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	76	-
Grafische industrie		
Grafische vakkrachten	20	dalend
Grafisch productiepersoneel	13	constant
Commercieel employés	9	stijgend
Journalisten	9	constant
Boekhouders en secretaresses	8	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	41	-
Energie		
Monteurs	12	dalend
Elektromonteurs	12	stijgend
Boekhouders en secretaresses	11	constant
Receptionisten en administratieve employés	6	stijgend
Aannemers en installateurs	5	stijgend
Andere beroepsgroepen	55	-
Bouw		
Bouwvakkers	30	stijgend
Aannemers en installateurs	25	dalend
Elektromonteurs	8	constant
Andere beroepsgroepen	38	-
Exploitatie van onroerend goed		
Boekhouders en secretaresses	22	sterk stijgend
Commercieel employés	14	constant
Receptionisten en administratieve employés	12	sterk dalend
Aannemers en installateurs	10	sterk stijgend
Commercieel medewerkers	8	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	34	-

Tabel 1.9 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Handel en reparatie		
Verkopers	22	constant
Winkeliers	11	dalend
Commercieel employés	8	stijgend
Monteurs	7	constant
Commercieel medewerkers	7	dalend
Boekhouders en secretaresses	6	constant
Andere beroepsgroepen	39	-
Scheep- en luchtvaart		
Stewards	17	stijgend
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	13	sterk dalend
Schippers en conducteurs	10	stijgend
Monteurs	7	dalend
Boekhouders en secretaresses	6	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	46	-
Weg- en railvervoer		
Chauffeurs	46	stijgend
Commercieel employés	6	constant
Boekhouders en secretaresses	6	stijgend
Administratieve transportemployés	5	constant
Andere beroepsgroepen	36	-
Communicatie		
Chauffeurs	26	constant
Commercieel employés	11	sterk stijgend
Receptionisten en administratieve employés	10	constant
Boekhouders en secretaresses	7	constant
Elektromonteurs	6	constant
Productiemedewerkers	6	dalend
Managers	5	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	29	-
Bankwezen		
Commercieel employés	36	constant
Commercieel medewerkers	28	stijgend
Boekhouders en secretaresses	8	constant
Receptionisten en administratieve employés	6	constant
Andere beroepsgroepen	23	-
Verzekeringswezen		
Commercieel employés	38	constant
Receptionisten en administratieve employés	13	stijgend
Boekhouders en secretaresses	10	stijgend
Verzekeringsagenten	10	stijgend
Commercieel medewerkers	7	constant
Andere beroepsgroepen	22	-

Tabel 1.9 (vervolg)

Belangrijkste beroepsgroepen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Horeca		
Hulpkrachten horeca en verzorging	32	stijgend
Interieurverzorger	19	stijgend
Bedrijfshoofden horeca	16	dalend
Verzorgend personeel	12	constant
Café- en snackbarhouders	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	15	-
Zakelijke dienstverlening		
Boekhouders en secretaresses	10	constant
Systeemanalisten	8	sterk stijgend
Interieurverzorger	7	dalend
Assistent accountants	5	dalend
Andere beroepsgroepen	70	-
Overige commerciële dienstverlening		
Verzorgend personeel	24	constant
Hulpkrachten horeca en verzorging	7	constant
Andere beroepsgroepen	69	-
Gezondheidszorg		
Verzorgend personeel	14	sterk dalend
Verplegenden en doktersassistenten	13	constant
Therapeuten en verpleegkundigen	11	stijgend
Hulpkrachten horeca en verzorging	7	dalend
Ziekenverzorgenden	7	stijgend
Artsen	6	constant
Andere beroepsgroepen	42	-
Overige kulturele diensten		
Kunstenaars	17	stijgend
Boekhouders en secretaresses	9	stijgend
Andere beroepsgroepen	74	-
Onderwijs		
Leraar basisonderwijs	31	stijgend
Docenten talen en expressie	7	constant
Docenten letteren (1e graads)	6	dalend
Boekhouders en secretaresses	5	stijgend
Andere beroepsgroepen	51	-
Overheid		
Boekhouders en secretaresses	11	constant
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	9	stijgend
Receptionisten en administratieve employés	6	constant
Juridisch en fiscaal medewerkers	5	stijgend
Juristen	5	stijgend
Andere beroepsgroepen	63	-

Bron: CBS/ROA

Tabel 1.10

Belangrijkste opleidingstypen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Tuinbouw		
MBO landbouw en veeteelt	17	dalend
Basisonderwijs	16	stijgend
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	12	dalend
VMBO theorie	10	stijgend
VMBO (uiterlijke) verzorging	8	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	36	-
Veehouderij		
MBO landbouw en veeteelt	31	dalend
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	16	constant
Basisonderwijs	9	constant
MBO milieu en groene ruimte	5	stijgend
Andere opleidingstypen	39	-
Akkerbouw, bosbouw en visserij		
MBO landbouw en veeteelt	30	constant
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	17	sterk stijgend
Basisonderwijs	11	dalend
Andere opleidingstypen	43	-
Vlees- en visverwerking		
Basisonderwijs	23	constant
VMBO theorie	11	constant
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	8	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	58	-
Overige voedingsproducten		
Basisonderwijs	12	sterk dalend
MBO brood en banket	8	stijgend
VMBO theorie	7	dalend
MBO handel	6	constant
HAVO/VWO	5	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	61	-
Drank en tabaksproducten		
Andere opleidingstypen	100	-
Basischemie		
MBO procestechniek	17	constant
WO wiskunde en natuurwetenschappen	7	sterk stijgend
MBO elektrotechniek	6	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	70	-

Tabel 1.10 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Eindproducten chemie		
VMBO theorie	9	constant
Basisonderwijs	7	sterk dalend
HBO laboratorium	6	sterk dalend
HAVO/VWO	6	stijgend
MBO administratie	5	sterk dalend
Andere opleidingstypen	67	-
Kunststofverwerking		
Basisonderwijs	17	constant
VMBO theorie	9	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	74	-
Basismetaal		
Basisonderwijs	13	sterk dalend
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	13	dalend
Andere opleidingstypen	74	-
Metaalproducten		
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	19	constant
VMBO metaal: mechanische techniek	16	sterk stijgend
Basisonderwijs	10	dalend
VMBO theorie	6	sterk dalend
Andere opleidingstypen	49	-
Machine-industrie		
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	23	dalend
VMBO metaal: mechanische techniek	12	constant
MBO elektrotechniek	7	constant
HBO werktuigbouwkunde	5	sterk dalend
Andere opleidingstypen	53	-
Elektrotechniek		
MBO elektrotechniek	11	stijgend
Basisonderwijs	8	stijgend
VMBO theorie	7	sterk stijgend
HBO elektrotechniek	6	constant
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	5	stijgend
Andere opleidingstypen	63	-
Transportmiddelen		
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	16	stijgend
VMBO metaal: mechanische techniek	12	dalend
Basisonderwijs	11	dalend
VMBO theorie	6	sterk dalend
Andere opleidingstypen	55	-

Tabel 1.10 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Textiel		
Basisonderwijs	17	dalend
MBO handel	14	constant
VMBO theorie	8	constant
Andere opleidingstypen	62	-
Hout- en bouwmaterialen		
Basisonderwijs	23	dalend
VMBO theorie	9	constant
VMBO bouwtechniek	7	constant
MBO bouw	7	constant
Andere opleidingstypen	53	-
Papier		
Basisonderwijs	10	sterk dalend
Andere opleidingstypen	90	-
Grafische industrie		
MBO grafische techniek	22	constant
VMBO theorie	9	dalend
HAVO/VWO	8	constant
MBO handel	5	stijgend
MBO administratie	5	sterk stijgend
Basisonderwijs	5	sterk dalend
Andere opleidingstypen	45	-
Energie		
MBO elektrotechniek	12	constant
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	10	dalend
MBO administratie	6	dalend
Basisonderwijs	5	dalend
Andere opleidingstypen	67	-
Bouw		
MBO bouw	18	constant
VMBO bouwtechniek	13	constant
Basisonderwijs	12	constant
MBO elektrotechniek	8	stijgend
Andere opleidingstypen	49	-
Exploitatie van onroerend goed		
MBO administratie	14	sterk dalend
MBO bouw	11	stijgend
HAVO/VWO	8	stijgend
VMBO theorie	7	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	60	-

Tabel 1.10 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Handel en reparatie		
MBO handel	14	constant
VMBO theorie	11	constant
Basisonderwijs	8	dalend
HAVO/VWO	7	constant
MBO administratie	6	stijgend
Andere opleidingstypen	54	-
Scheep- en luchtvaart		
HBO vervoer en logistiek	13	sterk dalend
HAVO/VWO	10	constant
MBO vervoer en logistiek	8	stijgend
Basisonderwijs	6	sterk dalend
VMBO theorie	6	sterk dalend
Andere opleidingstypen	57	-
Weg- en railvervoer		
Basisonderwijs	13	dalend
VMBO theorie	9	constant
VMBO transport en logistiek	8	stijgend
MBO vervoer en logistiek	7	constant
HAVO/VWO	5	dalend
Andere opleidingstypen	57	-
Communicatie		
VMBO theorie	12	sterk stijgend
Basisonderwijs	9	constant
MBO elektrotechniek	9	sterk dalend
HAVO/VWO	7	sterk dalend
Andere opleidingstypen	62	-
Bankwezen		
HAVO/VWO	13	dalend
MBO administratie	12	stijgend
MBO geld, bank en belastingen	9	constant
VMBO theorie	9	sterk dalend
Andere opleidingstypen	58	-
Verzekeringswezen		
MBO verzekeringswezen	16	stijgend
MBO administratie	12	constant
HAVO/VWO	12	constant
VMBO theorie	8	sterk dalend
Andere opleidingstypen	51	-

Tabel 1.10 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per bedrijfssector, gemiddelde 1997-1998

Bedrijfssector	%	trend 1995-'97
Horeca		
MBO horeca	18	constant
Basisonderwijs	13	dalend
VMBO theorie	12	stijgend
HAVO/VWO	10	constant
VMBO (uiterlijke) verzorging	6	constant
Andere opleidingstypen	41	-
Zakelijke dienstverlening		
HAVO/VWO	8	constant
MBO administratie	6	dalend
Basisonderwijs	6	dalend
VMBO theorie	6	dalend
Andere opleidingstypen	74	-
Overige commerciële dienstverlening		
MBO uiterlijke verzorging	19	constant
Basisonderwijs	9	stijgend
VMBO theorie	7	stijgend
VMBO (uiterlijke) verzorging	5	sterk dalend
Andere opleidingstypen	60	-
Gezondheidszorg		
MBO verzorging	15	constant
MBO verpleging	13	constant
HBO verpleegkunde	6	constant
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	6	dalend
Andere opleidingstypen	60	-
Overige kwartaire diensten		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	9	sterk dalend
HAVO/VWO	7	sterk stijgend
VMBO theorie	6	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	77	-
Onderwijs		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	29	constant
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	6	constant
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	5	dalend
Andere opleidingstypen	60	-
Overheid		
MBO openbare orde en veiligheid	12	stijgend
MBO administratie	9	sterk stijgend
VMBO theorie	7	constant
HAVO/VWO	6	constant
Andere opleidingstypen	66	-

Bron: CBS/ROA

Tabel 1.11
Conjunctuurgevoeligheid per bedrijfssector

Bedrijfssector	conjunctuurgevoeligheid	typering
Tuinbouw	0,33	erg laag
Veehouderij	0,33	erg laag
Akkerbouw, bosbouw en visserij	0,33	erg laag
Vlees- en visverwerking	1,02	gemiddeld
Overige voedingsproducten	0,47	laag
Drank en tabaksproducten	0,99	gemiddeld
Basischemie	1,03	gemiddeld
Eindproducten chemie	1,03	gemiddeld
Kunststofverwerking	1,03	gemiddeld
Basismetale	1,19	hoog
Metaalproducten	1,38	erg hoog
Machine-industrie	1,39	erg hoog
Elektrotechniek	1,72	erg hoog
Transportmiddelen	1,09	hoog
Textiel	1,28	hoog
Hout- en bouwmaterialen	1,14	hoog
Papier	0,70	gemiddeld
Grafische industrie	0,95	gemiddeld
Energie	1,13	hoog
Bouw	1,68	erg hoog
Exploitatie van onroerend goed	3,34	erg hoog
Handel en reparatie	0,48	laag
Scheep- en luchtvaart	1,17	hoog
Weg- en railvervoer	0,67	gemiddeld
Communicatie	0,67	gemiddeld
Bankwezen	0,59	laag
Verzekeringswezen	0,59	laag
Horeca	0,46	laag
Zakelijke dienstverlening	0,46	laag
Overige commerciële dienstverlening	0,46	laag
Gezondheidszorg	0,35	laag
Overige kwartaire diensten	0,49	erg laag
Onderwijs	0,47	laag
Overheid	0,47	laag

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid heeft betrekking op de mate waarin de werkgelegenheid in de bedrijfssector gevoelig is voor veranderingen van de economische situatie. Deze indicator geeft daarmee de mate van werkzekerheid aan.

Tabel 1.12

Verwachte uitbreidingsvraag per bedrijfssector, 1999-2004

Bedrijfssector	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Landbouw en visserij	-14.700	-7	-1,4	erg laag
Voeding	-6.700	-4	-0,9	laag
Chemie	5.400	4	0,8	gemiddeld
Metaal en elektrotechniek	-3.400	-1	-0,1	gemiddeld
Overige industrie	-2.900	-1	-0,3	gemiddeld
Energie	-200	0	-0,1	gemiddeld
Bouw en onroerend goed	-15.100	-3	-0,6	laag
Handel en reparatie	91.900	10	1,9	hoog
Transport en communicatie	23.400	6	1,2	gemiddeld
Bank- en verzekeringswezen	-2.900	-1	-0,2	gemiddeld
Horeca en zakelijke dienstverlening	123.000	12	2,3	erg hoog
Kwartaire diensten	110.300	10	1,9	hoog
Overheid en onderwijs	20.200	2	0,4	gemiddeld
Totaal	328.300	5	1,0	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:

Uitbreidingsvraag is de vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door groei van de werkgelegenheid. Als er sprake is van een werkgelegenheidsdaling, is de uitbreidingsvraag negatief.

Tabel 1.13
Verwachte knelpunten op middellange termijn in de personeelsvoorziening naar bedrijfssector in 2004

Bedrijfssector	knelpunten zeer groot	knelpunten groot
Tuinbouw	-	MBO landbouw en veeteelt
Veehouderij	-	MBO landbouw en veeteelt
Akkerbouw, bosbouw en visserij	-	MBO landbouw en veeteelt
Vlees- en visverwerking	-	-
Overige voedingsproducten	-	-
Drank en tabaksproducten	-	-
Basischemie	-	MBO procestechniek
Eindproducten chemie	-	MBO procestechniek HBO laboratorium
Kunststofverwerking	-	-
Basismetaleen	-	-
Metaalproducten	-	-
Machine-industrie	-	HBO werktuigbouwkunde
Elektrotechniek	-	HBO werktuigbouwkunde HBO elektrotechniek

Tabel 1.13 (vervolg)
Verwachte knelpunten op middellange termijn in de personeelsvoorziening naar bedrijfssector in 2004

Bedrijfssector	knelpunten zeer groot	knelpunten groot
Transportmiddelen	-	-
Textiel	-	-
Hout- en bouwmaterialen	-	-
Papier	-	-
Grafische industrie	-	HBO communicatie en journalistiek
Energie	-	HBO elektrotechniek
Bouw	-	HBO bouwkunde HBO civiele techniek
Exploitatie van onroerend goed	-	-
Handel en reparatie	HBO informatica HBO accountancy en bedrijfseconomie WO econom(etr)ie	MBO landbouw en veeteelt MBO vervoer en logistiek MBO uiterlijke verzorging MBO horeca MBO administratie MBO handel MBO secretariaat MBO toerisme en recreatie MBO openbare orde en veiligheid HBO laboratorium HBO werktuigbouwkunde HBO elektrotechniek HBO commerciële economie HBO secretariaat HBO uitvoerende en beeldende kunsten

Tabel 1.13 (vervolg)
Verwachte knelpunten op middellange termijn in de personeelsvoorziening naar bedrijfssector in 2004

Bedrijfssector	knelpunten zeer groot	knelpunten groot
Scheep- en luchtvaart	-	MBO vervoer en logistiek HBO vervoer en logistiek
Weg- en railvervoer	-	MBO vervoer en logistiek MBO toerisme en recreatie HBO vervoer en logistiek HBO toerisme en recreatie
Communicatie	-	MBO vervoer en logistiek
Bankwezen	HBO informatica HBO accountancy en bedrijfseconomie WO economie(tr)ie	MBO administratie HBO commerciële economie WO rechten en bestuurskunde
Verzekeringswezen	-	-
Horeca	-	MBO horeca
Zakelijke dienstverlening	HBO lerarenopleiding economie en maatschappij HBO informatica HBO accountancy en bedrijfseconomie HBO recht en bestuur WO informatica en bestuurlijke informatiekunde WO economie(tr)ie WO bedrijfskunde WO accountancy en belastingen	MBO administratie MBO handel MBO secretariaat HBO laboratorium HBO bouwkunde HBO civiele techniek HBO werktuigbouwkunde HBO elektrotechniek HBO commerciële economie HBO secretariaat HBO communicatie en journalistiek HBO uitvoerende en beeldende kunsten

Tabel 1.13 (vervolg)
Verwachte knelpunten op middellange termijn in de personeelsvoorziening naar bedrijfssector in 2004

Bedrijfssector	knelpunten zeer groot	knelpunten groot
Overige commerciële dienstverlening		WO letteren WO wiskunde en natuurwetenschappen WO bouwkunde WO civiele techniek WO werktuigbouwkunde WO elektrotechniek WO rechten en bestuurskunde WO sociale wetenschappen
	HBO bibliotheek en documentatie	MBO uiterlijke verzorging
Gezondheidszorg	MBO verpleging	MBO uiterlijke verzorging
	HBO lerarenopleiding basisonderwijs	MBO horeca
	HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	MBO secretariaat
		HBO lerarenopleiding medisch en verzorging
Overige kwartaire diensten		HBO lerarenopleiding expressie
		HBO laboratorium
		HBO verpleegkunde
		HBO (fysio)therapie
		HBO voeding
		HBO secretariaat
		HBO maatschappelijk werk en hulpverlening
		WO (dier)geneeskunde
		WO tandheelkunde
		WO sociale wetenschappen
		HBO lerarenopleiding expressie
		HBO laboratorium
		HBO communicatie en journalistiek
		HBO uitvoerende en beeldende kunsten
Onderwijs		WO letteren
		WO theologie
		WO wiskunde en natuurwetenschappen
		WO sociale wetenschappen
	HBO lerarenopleiding basisonderwijs	MBO vervoer en logistiek

Tabel 1.13 (vervolg)
Verwachte knelpunten op middellange termijn in de personeelsvoorziening naar bedrijfssector in 2004

Bedrijfssector	knelpunten zeer groot	knelpunten groot
	<p>HBO lerarenopleiding economie en maatschappij</p> <p>WO econom(etr)ie</p>	<p>HBO lerarenopleiding talen</p> <p>HBO lerarenopleiding natuur en techniek</p> <p>HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding</p> <p>HBO lerarenopleiding medisch en verzorging</p> <p>HBO lerarenopleiding expressie</p> <p>HBO laboratorium</p> <p>HBO elektrotechniek</p> <p>HBO (fysio)therapie</p> <p>HBO maatschappelijk werk en hulpverlening</p> <p>HBO uitvoerende en beeldende kunsten</p> <p>WO letteren</p> <p>WO wiskunde en natuurwetenschappen</p> <p>WO rechten en bestuurskunde</p> <p>WO sociale wetenschappen</p>
Overheid	<p>HBO lerarenopleiding basisonderwijs</p> <p>HBO informatica</p> <p>HBO accountancy en bedrijfseconomie</p> <p>HBO recht en bestuur</p> <p>HBO bibliotheek en documentatie</p> <p>WO econom(etr)ie</p> <p>WO accountancy en belastingen</p>	<p>MBO administratie</p> <p>MBO secretariaat</p> <p>MBO openbare orde en veiligheid</p> <p>HBO bouwkunde</p> <p>HBO civiele techniek</p> <p>HBO secretariaat</p> <p>HBO maatschappelijk werk en hulpverlening</p> <p>HBO openbare orde en veiligheid</p> <p>WO letteren</p> <p>WO wiskunde en natuurwetenschappen</p> <p>WO (dier)geneeskunde</p> <p>WO rechten en bestuurskunde</p> <p>WO sociale wetenschappen</p>
Bron: ROA		

Toelichting:
Hierboven zijn de opleidingstypen alleen opgenomen wanneer meer dan 5% van de werkenden met deze opleidingsachtergrond emplooi vindt in die betreffende sector. Er zijn dus nog meer opleidingen waarvoor knelpunten voorzien worden, maar die hier niet opgenomen zijn, zoals bijvoorbeeld HBO tolk en vertaler. Tabel 3.28 geeft een volledige lijst van knelpunten per opleidingstype.

2 INFORMATIE OVER BEROEPEN

Tabel 2.1

Aantal werkenden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
PEDAGOGISCHE BEROEPEN			
Leraar basisonderwijs	136.500	stijgend	116.000
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	18.000	constant	15.500
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	14.000	constant	12.500
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	16.000	constant	15.000
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	3.000	constant	3.000
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	8.500	sterk dalend	7.500
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	10.000	-	9.000
Docenten talen en expressie	35.000	constant	27.500
Docenten letteren (1e graads)	26.000	constant	22.000
Docenten sociale vakken (2e graads)	11.500	constant	10.000
Docenten sociale vakken (1e graads)	7.500	-	6.500
Docenten 2e graads zonder specialisatie	11.000	dalend	10.000
Docent 1e graads zonder specialisatie	3.000	constant	2.500
Onderwijskundig medewerkers	8.000	constant	6.500
Onderwijskundigen en pedagogen	18.000	stijgend	15.000
Rij-instructeurs	6.000	constant	6.500
Zweminstructeurs	4.000	constant	2.500
Sportinstructeurs	8.000	-	7.000
CULTURELE BEROEPEN			
Tolken, vertalers en schrijvers	9.500	constant	8.000
Bibliotheekassistenten	20.000	stijgend	15.500
Bibliothecarissen	10.000	dalend	7.500
Grafisch ontwerpers	10.500	stijgend	11.000
Kunstenaars	44.500	stijgend	44.000
Geestelijk verzorgers	-	-	-
Geestelijken	6.000	sterk stijgend	7.500
Journalisten	19.000	stijgend	18.000
Taalkundigen	7.500	constant	6.500
AGRARISCHE BEROEPEN			
Agrarische hulpverleners	6.000	stijgend	5.000
Agrarische arbeiders	105.000	constant	95.500
Agrarische vakkrachten	7.500	dalend	7.000
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	15.500	constant	15.500
Landbouwkundigen	4.000	-	3.500
Landbouwmachinebestuurders en vissers	10.000	stijgend	13.500
Agrarische bedrijfshoofden	119.500	constant	160.000
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN			
Productiemedewerkers	101.000	constant	91.500
Laboratorium-assistenten	-	-	-
Laboranten	15.500	constant	14.000
Technisch analisten	10.500	-	9.500
Natuurwetenschappers	18.000	stijgend	17.000
Conciërges	30.500	stijgend	26.000
Hoofden technische dienst	12.000	-	12.000
Werktuigbouwkundigen	7.000	constant	7.000
Bouwwerkers	182.500	constant	182.500
Aannemers en installateurs	173.000	constant	180.000
Architecten en bouwkundig projectleiders	36.500	constant	36.000

Tabel 2.1 (vervolg)
Aantal werkenden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
Weg- en waterbouwkundigen	16.000	-	16.000
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	26.000	constant	26.000
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	32.000	constant	33.500
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	8.500	constant	8.000
Metaalarbeiders	87.500	constant	85.000
Bankwerkers en lassers	65.500	constant	64.500
Bedrijfshoofden metaalbewerking	4.000	stijgend	4.500
Assembleurs	22.500	stijgend	22.500
Monteurs	209.500	constant	208.500
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	28.500	constant	29.000
Elektronicamonteurs	13.500	constant	13.000
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	19.500	constant	19.000
Elektromonteurs	87.500	constant	85.500
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	12.000	-	12.000
Elektrotechnici	7.500	-	7.500
Grafisch productiepersoneel	23.500	constant	21.500
Grafische vakkrachten	38.500	constant	37.500
Mechanisch operators	74.500	constant	70.000
Procesoperators	50.500	stijgend	47.500
Procestechnologen	10.500	constant	10.500
Materiaalkundigen	15.000	stijgend	15.500
Confectie-arbeiders	32.000	constant	27.500
Schoen- en kleermakers	5.500	constant	6.000
TRANSPORTBEROEPEN			
Laders en lossers	105.000	stijgend	96.000
Chauffeurs	227.000	constant	221.000
Schippers en conducteurs	17.000	dalend	18.000
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendenden transport	15.500	constant	15.500
Stewards	9.000	stijgend	7.500
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN			
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	21.000	dalend	16.500
Verplegenden en doktersassistenten	116.000	stijgend	85.000
Therapeuten en verpleegkundigen	105.500	stijgend	82.500
Artsen	61.000	stijgend	64.500
Apothekersassistenten en medisch laboranten	42.000	stijgend	34.000
Medisch analisten	18.000	constant	14.000
Apothekers	6.000	constant	6.000
Afdelingshoofden zorginstelling	9.500	sterk dalend	7.500
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN			
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	58.500	sterk stijgend	49.000
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	9.500	stijgend	6.500
Bedrijfshoofden	28.000	stijgend	31.500
Economen	15.500	constant	14.500
Productieplanners	52.500	stijgend	49.500
Organisatie-adviseurs	38.500	sterk stijgend	36.500
Organisatiedeskundigen	24.000	sterk stijgend	24.000
Receptionisten en administratieve employés	231.000	constant	177.500
Boekhouders en secretaresses	411.000	stijgend	342.500
Assistent accountants	93.500	constant	87.500
Accountants	34.000	stijgend	33.000

Tabel 2.1 (vervolg)
Aantal werkenden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
Verzekeringsagenten	27.500	constant	23.000
Commercieel employés	300.000	stijgend	278.000
Commercieel medewerkers	202.000	stijgend	212.500
Technisch-commercieel employés	16.500	dalend	16.000
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	14.000	constant	13.500
Juridisch en fiscaal medewerkers	36.500	stijgend	32.500
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	17.000	constant	15.500
Juristen	61.500	stijgend	58.500
Administratieve transportemployés	29.000	stijgend	30.000
Leidinggevenden	47.500	stijgend	49.500
Managers	98.000	sterk stijgend	96.500
Medisch secretaresses	20.000	stijgend	13.500
INFORMATICA BEROEPEN			
Programmeurs	64.500	sterk stijgend	61.500
Systeemanalisten	101.000	stijgend	98.500
Informatici	19.000	constant	19.500
Technisch systeemanalisten	10.000	constant	10.000
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN			
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	66.000	sterk stijgend	52.500
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	91.000	stijgend	76.000
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	10.000	stijgend	8.000
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	9.500	stijgend	8.000
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	22.500	stijgend	19.500
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN			
Vakkenvullers	27.000	stijgend	17.000
Interieurverzorgers	152.000	stijgend	97.500
Verkopers	254.000	constant	179.500
Winkeliers	127.500	constant	142.000
Hulpkrachten horeca en verzorging	151.500	stijgend	99.000
Ziekenverzorgenden	62.500	stijgend	42.000
Verzorgend personeel	189.500	constant	140.500
Café- en snackbarhouders	13.000	constant	17.000
Bedrijfshoofden horeca	39.000	-	46.500
Bakkers en slaggers	15.500	dalend	19.500
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN			
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	43.500	stijgend	40.500
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	50.000	stijgend	48.000
Politie-inspecteurs en officieren	6.500	constant	6.500
Brandweerlieden	6.000	-	6.000
Totaal	6.504.500	constant	5.900.000

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het aantal werkenden heeft betrekking op iedereen die jonger is dan 65 jaar en minstens 12 uur per week werkt. Arbeidsvolume is het totaal aantal normaal gewerkte arbeidsuren gedeeld door 40.

Tabel 2.2
Percentage vrouwen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
PEDAGOGISCHE BEROEPEN			
Leraar basisonderwijs	71	erg hoog	constant
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	43	gemiddeld	dalend
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	24	gemiddeld	-
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-	laag	-
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten talen en expressie	57	hoog	constant
Docenten letteren (1e graads)	45	gemiddeld	constant
Docenten sociale vakken (2e graads)	37	gemiddeld	constant
Docenten sociale vakken (1e graads)	40	gemiddeld	constant
Docenten 2e graads zonder specialisatie	38	gemiddeld	stijgend
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	gemiddeld	-
Onderwijskundig medewerkers	55	hoog	-
Onderwijskundigen en pedagogen	60	hoog	stijgend
Rij-instructeurs	-	gemiddeld	-
Zweminstructeurs	69	erg hoog	stijgend
Sportinstructeurs	44	gemiddeld	constant
CULTURELE BEROEPEN			
Tolken, vertalers en schrijvers	59	hoog	sterk stijgend
Bibliotheekassistenten	58	hoog	constant
Bibliothecarissen	70	erg hoog	constant
Grafisch ontwerpers	23	gemiddeld	constant
Kunstenaars	43	gemiddeld	stijgend
Geestelijk verzorgers	-	-	-
Geestelijken	-	gemiddeld	-
Journalisten	42	gemiddeld	constant
Taalkundigen	47	hoog	stijgend
AGRARISCHE BEROEPEN			
Agrarische hulparbeiders	64	hoog	constant
Agrarische arbeiders	27	gemiddeld	constant
Agrarische vakkrachten	33	gemiddeld	constant
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	-	laag	-
Landbouwkundigen	-	gemiddeld	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	-	erg laag	-
Agrarische bedrijfshoofden	18	gemiddeld	stijgend
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN			
Productiemedewerkers	23	gemiddeld	dalend
Laboratorium-assistenten	-	-	-
Laboranten	37	gemiddeld	constant
Technisch analisten	35	gemiddeld	constant
Natuurwetenschappers	19	gemiddeld	sterk stijgend
Conciërges	23	gemiddeld	stijgend
Hoofden technische dienst	-	laag	-
Werktuigbouwkundigen	-	laag	-
Bouwwerkers	-	erg laag	-
Aannemers en installateurs	2	erg laag	constant
Architecten en bouwkundig projectleiders	9	laag	sterk stijgend

Tabel 2.2 (vervolg)
 Percentage vrouwen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
Weg- en waterbouwkundigen	18	gemiddeld	sterk stijgend
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	-	erg laag	-
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	-	erg laag	-
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	erg laag	-
Metaalarbeiders	7	laag	sterk stijgend
Bankwerkers en lassers	5	erg laag	-
Bedrijfshoofden metaalbewerking	-	erg laag	-
Assembleurs	-	laag	-
Monteurs	2	erg laag	-
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	-	erg laag	-
Elektronicamonteurs	-	erg laag	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	-	laag	-
Elektromonteurs	-	erg laag	-
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-	erg laag	-
Elektrotechnici	-	laag	-
Grafisch productiepersoneel	28	gemiddeld	stijgend
Grafische vakkrachten	17	gemiddeld	stijgend
Mechanisch operators	16	gemiddeld	stijgend
Procesoperators	6	laag	sterk stijgend
Procestechnologen	-	laag	-
Materiaalkundigen	-	laag	-
Confectie-arbeiders	60	hoog	constant
Schoen- en kleermakers	-	gemiddeld	-
TRANSPORTBEROEPEN			
Laders en lossers	15	laag	stijgend
Chauffeurs	7	laag	stijgend
Schippers en conducteurs	-	laag	-
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendende transport	-	erg laag	-
Stewards	80	erg hoog	constant
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN			
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	82	erg hoog	constant
Verplegenden en doktersassistenten	87	erg hoog	constant
Therapeuten en verpleegkundigen	76	erg hoog	constant
Artsen	37	gemiddeld	stijgend
Apothekersassistenten en medisch laboranten	70	erg hoog	constant
Medisch analisten	73	erg hoog	constant
Apothekers	-	gemiddeld	-
Afdelingshoofden zorginstelling	71	erg hoog	constant
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN			
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	55	hoog	stijgend
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	61	hoog	stijgend
Bedrijfshoofden	27	gemiddeld	constant
Economen	32	gemiddeld	sterk stijgend
Productieplanners	24	gemiddeld	constant
Organisatie-adviseurs	26	gemiddeld	constant
Organisatiedeskundigen	27	gemiddeld	-
Receptionisten en administratieve employés	75	erg hoog	constant
Boekhouders en secretaresses	67	hoog	constant
Assistent accountants	39	gemiddeld	constant
Accountants	16	gemiddeld	sterk stijgend

Tabel 2.2 (vervolg)
Percentage vrouwen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
Verzekeringsagenten	60	hoog	stijgend
Commercieel employés	41	gemiddeld	constant
Commercieel medewerkers	26	gemiddeld	stijgend
Technisch-commercieel employés	16	gemiddeld	sterk stijgend
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-	gemiddeld	-
Juridisch en fiscaal medewerkers	27	gemiddeld	constant
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	28	gemiddeld	sterk stijgend
Juristen	40	gemiddeld	constant
Administratieve transportemployés	19	gemiddeld	constant
Leidinggevend	14	laag	-
Managers	21	gemiddeld	sterk stijgend
Medisch secretaresses	97	erg hoog	constant
INFORMATICA BEROEPEN			
Programmeurs	10	laag	dalend
Systeemanalisten	12	laag	constant
Informatici	14	laag	stijgend
Technisch systeemanalisten	-	laag	-
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN			
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	68	erg hoog	constant
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	61	hoog	stijgend
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	54	hoog	constant
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	42	gemiddeld	constant
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	49	hoog	stijgend
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN			
Vakkenvullers	29	gemiddeld	dalend
Interieurverzorgers	75	erg hoog	constant
Verkopers	75	erg hoog	constant
Winkeliers	40	gemiddeld	constant
Hulpkrachten horeca en verzorging	79	erg hoog	constant
Ziekenverzorgenden	94	erg hoog	constant
Verzorgend personeel	78	erg hoog	constant
Café- en snackbarhouders	39	gemiddeld	stijgend
Bedrijfshoofden horeca	41	gemiddeld	stijgend
Bakkers en slaggers	19	gemiddeld	stijgend
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN			
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	14	laag	stijgend
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	13	laag	stijgend
Politie-inspecteurs en officieren	-	erg laag	-
Brandweerlieden	-	erg laag	-
Totaal	39	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Tabel 2.3

Percentage allochtonen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
PEDAGOGISCHE BEROEPEN			
Leraar basisonderwijs	3	gemiddeld	sterk stijgend
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	-	laag	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	-	laag	-
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-	laag	-
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	erg laag	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten talen en expressie	-	gemiddeld	-
Docenten letteren (1e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten sociale vakken (2e graads)	-	erg laag	-
Docenten sociale vakken (1e graads)	-	hoog	-
Docenten 2e graads zonder specialisatie	-	gemiddeld	-
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	erg laag	-
Onderwijskundig medewerkers	-	gemiddeld	-
Onderwijskundigen en pedagogen	-	laag	-
Rij-instructeurs	-	gemiddeld	-
Zweminstructeurs	-	laag	-
Sportinstructeurs	-	gemiddeld	-
CULTURELE BEROEPEN			
Tolken, vertalers en schrijvers	-	gemiddeld	-
Bibliotheekassistenten	-	hoog	-
Bibliothecarissen	-	erg laag	-
Grafisch ontwerpers	-	erg laag	-
Kunstenaars	-	laag	-
Geestelijk verzorgers	-	-	-
Geestelijken	-	laag	-
Journalisten	-	laag	-
Taalkundigen	-	erg laag	-
AGRARISCHE BEROEPEN			
Agrarische hulpverleners	-	erg hoog	-
Agrarische arbeiders	4	gemiddeld	-
Agrarische vakkrachten	-	erg laag	-
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	-	erg laag	-
Landbouwkundigen	-	erg laag	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	-	laag	-
Agrarische bedrijfshoofden	-	erg laag	-
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN			
Productiemedewerkers	9	erg hoog	dalend
Laboratorium-assistenten	-	-	-
Laboranten	-	gemiddeld	-
Technisch analisten	-	gemiddeld	-
Natuurwetenschappers	-	laag	-
Conciërges	-	hoog	-
Hoofden technische dienst	-	laag	-
Werktuigbouwkundigen	-	laag	-
Bouwwerkers	3	gemiddeld	stijgend
Aannemers en installateurs	2	gemiddeld	-
Architecten en bouwkundig projectleiders	-	laag	-

Tabel 2.3 (vervolg)
 Percentage allochtonen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
Weg- en waterbouwkundigen	-	gemiddeld	-
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	-	gemiddeld	-
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	-	gemiddeld	-
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	erg laag	-
Metaalarbeiders	12	erg hoog	-
Bankwerkers en lassers	5	hoog	constant
Bedrijfschouften metaalbewerking	-	gemiddeld	-
Assembleurs	-	hoog	-
Monteurs	3	gemiddeld	constant
Werkuigbouwkundig ontwerpers en schouften technische dienst	-	laag	-
Elektronicamonteurs	-	gemiddeld	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	-	gemiddeld	-
Elektromonteurs	5	hoog	sterk stijgend
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfschouften	-	laag	-
Elektrotechnici	-	gemiddeld	-
Grafisch productiepersoneel	-	gemiddeld	-
Grafische vakkrachten	-	gemiddeld	-
Mechanisch operators	11	erg hoog	constant
Procesoperators	5	hoog	-
Procestechnologen	-	laag	-
Materiaalkundigen	-	laag	-
Confectie-arbeiders	10	erg hoog	-
Schoen- en kleermakers	-	gemiddeld	-
TRANSPORTBEROEPEN			
Laders en lossers	9	erg hoog	-
Chauffeurs	2	gemiddeld	-
Schippers en conducteurs	-	gemiddeld	-
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendende transport	-	gemiddeld	-
Stewards	-	gemiddeld	-
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN			
Verpleeghulpen en leerling-verpleegkundigen	-	erg hoog	-
Verplegendende en doktersassistenten	-	gemiddeld	-
Therapeuten en verpleegkundigen	-	laag	-
Artsen	-	gemiddeld	-
Apothekersassistenten en medisch laboranten	-	hoog	-
Medisch analisten	-	gemiddeld	-
Apothekers	-	erg laag	-
Afdelingschouften zorginstelling	-	laag	-
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN			
Kantoorhulpen, inpakkers en colporteurs	12	erg hoog	sterk stijgend
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	-	laag	-
Bedrijfschouften	-	gemiddeld	-
Economen	-	laag	-
Productieplanners	-	gemiddeld	-
Organisatie-adviseurs	-	laag	-
Organisatiedeskundigen	-	gemiddeld	-
Receptionisten en administratieve employés	4	gemiddeld	constant
Boekhouders en secretaresses	3	gemiddeld	constant
Assistent accountants	3	gemiddeld	-
Accountants	-	gemiddeld	-

Tabel 2.3 (vervolg)
 Percentage allochtonen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
Verzekeringsagenten	-	hoog	-
Commercieel employés	2	gemiddeld	constant
Commercieel medewerkers	2	gemiddeld	sterk stijgend
Technisch-commercieel employés	-	erg laag	-
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-	gemiddeld	-
Juridisch en fiscaal medewerkers	-	gemiddeld	-
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	-	laag	-
Juristen	-	gemiddeld	-
Administratieve transportemployés	-	gemiddeld	-
Leidinggevenden	-	laag	-
Managers	-	laag	-
Medisch secretaresses	-	gemiddeld	-
INFORMATICA BEROEPEN			
Programmeurs	-	gemiddeld	-
Systeemanalisten	-	gemiddeld	-
Informatici	-	gemiddeld	-
Technisch systeemanalisten	-	gemiddeld	-
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN			
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	4	gemiddeld	sterk stijgend
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	4	gemiddeld	constant
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	gemiddeld	-
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	-	laag	-
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	-	gemiddeld	-
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN			
Vakkenvullers	-	gemiddeld	-
Interieurverzorgers	10	erg hoog	constant
Verkopers	3	gemiddeld	constant
Winkeliers	-	laag	-
Hulpkrachten horeca en verzorging	7	erg hoog	stijgend
Ziekenverzorgenden	5	hoog	constant
Verzorgend personeel	3	gemiddeld	stijgend
Café- en snackbarhouders	-	laag	-
Bedrijfshoofden horeca	-	gemiddeld	-
Bakkers en slaggers	-	gemiddeld	-
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN			
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	10	erg hoog	sterk stijgend
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	-	gemiddeld	-
Politie-inspecteurs en officieren	-	gemiddeld	-
Brandweertliden	-	gemiddeld	-
Totaal	4	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het percentage allochtonen heeft betrekking op iedereen die een niet-Nederlandse nationaliteit bezit, of die buiten Nederland is geboren, in één van de landen die genoemd worden in de Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen (WBEAA). Deze landen zijn: Aruba, Nederlandse Antillen, Ethiopië, Irak, Iran, voormalig Joegoslavië, Marokko, Somalië, Suriname, Turkije en Vietnam. Op grond van deze wet zouden echter ook kinderen van allochtonen tot de doelgroep gerekend moeten worden, ongeacht of zij een niet-Nederlandse nationaliteit bezitten.

Tabel 2.4

Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
PEDAGOGISCHE BEROEPEN				
Leraar basisonderwijs	16	stijgend	21	stijgend
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	-	-	27	stijgend
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	-	-	40	sterk stijgend
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-	-	40	stijgend
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	-	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	-	-	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	-	-	29	sterk stijgend
Docenten talen en expressie	7	dalend	30	stijgend
Docenten letteren (1e graads)	-	-	38	stijgend
Docenten sociale vakken (2e graads)	-	-	28	stijgend
Docenten sociale vakken (1e graads)	-	-	-	-
Docenten 2e graads zonder specialisatie	-	-	24	stijgend
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	-	-
Onderwijskundig medewerkers	-	-	-	-
Onderwijskundigen en pedagogen	19	sterk stijgend	17	sterk stijgend
Rij-instructeurs	-	-	-	-
Zweminstructeurs	-	-	-	-
Sportinstructeurs	34	constant	-	-
CULTURELE BEROEPEN				
Tolken, vertalers en schrijvers	-	-	24	-
Bibliotheekassistenten	14	sterk dalend	21	stijgend
Bibliothecarissen	-	-	-	-
Grafisch ontwerpers	28	dalend	-	-
Kunstenaars	17	constant	18	stijgend
Geestelijk verzorgers	-	-	-	-
Geestelijken	-	-	-	-
Journalisten	19	constant	13	constant
Taalkundigen	-	-	-	-
AGRARISCHE BEROEPEN				
Agrarische hulpverleners	-	-	-	-
Agrarische arbeiders	37	dalend	16	stijgend
Agrarische vakkrachten	-	-	-	-
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	19	sterk dalend	20	stijgend
Landbouwkundigen	-	-	-	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	36	constant	-	-
Agrarische bedrijfshoofden	11	dalend	37	constant
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN				
Productiemedewerkers	33	constant	13	dalend
Laboratorium-assistenten	-	-	-	-
Laboranten	30	sterk dalend	-	-
Technisch analisten	-	-	-	-
Natuurwetenschappers	24	dalend	15	stijgend
Conciërges	11	constant	35	constant
Hoofden technische dienst	-	-	25	constant
Werktuigbouwkundigen	-	-	-	-
Bouwwerkers	33	constant	14	stijgend

Tabel 2.4 (vervolg)

Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
Aannemers en installateurs	26	constant	19	constant
Architecten en bouwkundig projectleiders	17	constant	23	constant
Weg- en waterbouwkundigen	15	-	18	-
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	34	constant	13	dalend
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	27	constant	19	constant
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	-	32	sterk stijgend
Metaalarbeiders	33	constant	15	constant
Bankwerkers en lassers	28	constant	19	stijgend
Bedrijfshoofden metaalbewerking	-	-	-	-
Assembleurs	37	-	13	stijgend
Monteurs	27	dalend	18	stijgend
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden				
technische dienst	15	constant	24	stijgend
Elektronicamonteurs	40	stijgend	-	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	39	constant	-	-
Elektromonteurs	32	constant	16	stijgend
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-	-	25	constant
Elektrotechnici	35	-	-	-
Grafisch productiepersoneel	31	-	11	-
Grafische vakkrachten	24	constant	20	stijgend
Mechanisch operators	34	dalend	14	stijgend
Procesoperators	20	dalend	14	constant
Procestechnologen	-	-	-	-
Materiaalkundigen	24	constant	20	constant
Confectie-arbeiders	34	dalend	19	stijgend
Schoen- en kleermakers	-	-	-	-
TRANSPORTBEROEPEN				
Laders en lossers	43	constant	11	constant
Chaufeurs	26	constant	18	stijgend
Schippers en conducteurs	15	-	24	constant
Vliegers, schepskapiteins en leidinggevenden transport	17	constant	22	constant
Stewards	44	constant	-	-
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN				
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	48	dalend	12	sterk stijgend
Verplegenden en doktersassistenten	33	constant	12	sterk stijgend
Therapeuten en verpleegkundigen	22	stijgend	12	stijgend
Artsen	12	sterk stijgend	19	constant
Apothekersassistenten en medisch laboranten	40	constant	12	-
Medisch analisten	16	sterk dalend	-	-
Apothekers	-	-	-	-
Afdelingshoofden zorginstelling	-	-	-	-
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN				
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	39	constant	15	constant
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	46	sterk stijgend	-	-
Bedrijfshoofden	15	stijgend	24	constant
Economen	31	stijgend	-	-
Productieplanners	24	dalend	13	constant
Organisatie-adviseurs	22	stijgend	16	dalend
Organisatiedeskundigen	25	sterk stijgend	15	constant

Tabel 2.4 (vervolg)

Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
Receptionisten en administratieve employés	28	constant	18	stijgend
Boekhouders en secretaresses	28	dalend	14	stijgend
Assistent accountants	26	dalend	15	stijgend
Accountants	20	constant	17	constant
Verzekeringsagenten	32	-	9	stijgend
Commercieel employés	33	constant	14	constant
Commercieel medewerkers	19	constant	20	constant
Technisch-commercieel employés	23	-	20	constant
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	16	dalend	18	constant
Juridisch en fiscaal medewerkers	15	dalend	19	sterk stijgend
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	-	-	25	stijgend
Juristen	22	sterk stijgend	16	constant
Administratieve transportemployés	18	sterk dalend	22	-
Leidinggevenden	5	constant	34	stijgend
Managers	5	sterk stijgend	33	stijgend
Medisch secretaresses	19	sterk dalend	17	sterk stijgend
INFORMATICA BEROEPEN				
Programmeurs	31	stijgend	9	stijgend
Systeemanalisten	28	stijgend	9	sterk stijgend
Informatici	26	sterk stijgend	-	-
Technisch systeemanalisten	30	constant	-	-
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN				
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	31	constant	13	sterk stijgend
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	22	stijgend	14	constant
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	-	-	-
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	-	-	-	-
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	14	-	24	sterk stijgend
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN				
Vakkenvullers	78	stijgend	-	-
Interieurverzorgers	30	constant	17	constant
Verkopers	56	constant	10	constant
Winkeliers	28	constant	20	constant
Hulpkrachten horeca en verzorging	41	constant	15	constant
Ziekenverzorgenden	31	dalend	6	sterk stijgend
Verzorgend personeel	38	constant	10	stijgend
Café- en snackbarhouders	21	sterk stijgend	23	-
Bedrijfshoofden horeca	21	dalend	22	sterk stijgend
Bakkers en slagers	31	constant	19	constant
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN				
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	45	constant	9	stijgend
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	21	stijgend	9	sterk stijgend
Politie-inspecteurs en officieren	-	-	-	-
Brandweertieners	-	-	-	-
Totaal	28	constant	17	stijgend

Bron: CBS/ROA

Tabel 2.5
Gemiddelde leeftijd per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs	41,0	hoog
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	43,6	erg hoog
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	46,3	erg hoog
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	45,9	erg hoog
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	45,5	erg hoog
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	41,5	hoog
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	43,0	erg hoog
Docenten talen en expressie	44,1	erg hoog
Docenten letteren (1e graads)	45,1	erg hoog
Docenten sociale vakken (2e graads)	42,7	erg hoog
Docenten sociale vakken (1e graads)	44,6	erg hoog
Docenten 2e graads zonder specialisatie	43,4	erg hoog
Docent 1e graads zonder specialisatie	45,8	erg hoog
Onderwijskundig medewerkers	40,8	hoog
Onderwijskundigen en pedagogen	39,4	gemiddeld
Rij-instructeurs	42,5	erg hoog
Zweminstructeurs	35,5	laag
Sportinstructeurs	34,4	erg laag
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers	40,6	hoog
Bibliotheekassistenten	40,6	hoog
Bibliotheacarissen	41,7	hoog
Grafisch ontwerpers	36,1	laag
Kunstenaars	39,8	hoog
Geestelijk verzorgers	-	-
Geestelijken	45,1	erg hoog
Journalisten	38,2	gemiddeld
Taalkundigen	39,3	gemiddeld
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders	36,1	laag
Agrarische arbeiders	35,5	laag
Agrarische vakkrachten	38,4	gemiddeld
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	38,2	gemiddeld
Landbouwkundigen	39,3	gemiddeld
Landbouwmachinebestuurders en vissers	34,1	erg laag
Agrarische bedrijfshoofden	44,2	erg hoog
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers	35,8	laag
Laboratorium-assistenten	-	-
Laboranten	35,9	laag
Technisch analisten	37,4	gemiddeld
Natuurwetenschappers	37,8	gemiddeld
Conciërges	44,4	erg hoog
Hoofden technische dienst	43,1	erg hoog
Werktuigbouwkundigen	40,5	hoog
Bouwwerkers	36,0	laag
Aannemers en installateurs	38,4	gemiddeld
Architecten en bouwkundig projectleiders	40,5	hoog

Tabel 2.5 (vervolg)
Gemiddelde leeftijd per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
Weg- en waterbouwkundigen	39,7	hoog
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	35,7	laag
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	38,0	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	41,6	hoog
Metaalarbeiders	36,0	laag
Bankwerkers en lassers	37,8	gemiddeld
Bedrijfshoofden metaalbewerking	40,3	hoog
Assembleurs	34,4	erg laag
Monteurs	37,9	gemiddeld
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	41,4	hoog
Elektronicamonteurs	34,1	erg laag
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	33,9	erg laag
Elektromonteurs	36,6	gemiddeld
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	40,9	hoog
Elektrotechnici	36,0	laag
Grafisch productiepersoneel	35,9	laag
Grafische vakkrachten	38,7	gemiddeld
Mechanisch operators	35,5	laag
Procesoperators	37,9	gemiddeld
Procestechnologen	38,6	gemiddeld
Materiaalkundigen	39,2	gemiddeld
Confectie-arbeiders	37,0	gemiddeld
Schoen- en kleermakers	41,1	hoog
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers	33,5	erg laag
Chauffeurs	38,2	gemiddeld
Schippers en conducteurs	40,6	hoog
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevend transport	39,6	hoog
Stewards	31,9	erg laag
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	33,0	erg laag
Verplegenden en doktersassistenten	36,0	laag
Therapeuten en verpleegkundigen	37,7	gemiddeld
Artsen	40,7	hoog
Apothekersassistenten en medisch laboranten	34,8	laag
Medisch analisten	38,3	gemiddeld
Apothekers	38,7	gemiddeld
Afdelingshoofden zorginstelling	41,0	hoog
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	34,8	laag
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	35,5	laag
Bedrijfshoofden	41,8	hoog
Economen	35,8	laag
Productieplanners	37,2	gemiddeld
Organisatie-adviseurs	38,7	gemiddeld
Organisatiedeskundigen	37,9	gemiddeld
Receptionisten en administratieve employés	37,8	gemiddeld
Boekhouders en secretaresses	37,1	gemiddeld
Assistent accountants	37,6	gemiddeld
Accountants	38,3	gemiddeld

Tabel 2.5 (vervolg)
Gemiddelde leeftijd per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
Verzekeringsagenten	34,9	laag
Commercieel employés	36,1	laag
Commercieel medewerkers	39,3	gemiddeld
Technisch-commercieel employés	38,8	gemiddeld
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	39,5	hoog
Juridisch en fiscaal medewerkers	40,2	hoog
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	42,4	hoog
Juristen	38,4	gemiddeld
Administratieve transportemployés	39,5	hoog
Leidinggevers	44,6	erg hoog
Managers	44,9	erg hoog
Medisch secretaresses	39,2	gemiddeld
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs	35,5	laag
Systeemanalisten	35,9	laag
Informatici	35,8	laag
Technisch systeemanalisten	34,9	laag
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	36,3	laag
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	38,2	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	41,8	hoog
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	43,1	erg hoog
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	41,1	hoog
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers	24,5	erg laag
Interieurverzorgers	37,3	gemiddeld
Verkopers	31,2	erg laag
Winkeliers	38,3	gemiddeld
Hulpkrachten horeca en verzorging	34,9	laag
Ziekenverzorgenden	35,5	laag
Verzorgend personeel	34,5	laag
Café- en snackbarhouders	40,7	hoog
Bedrijfshoofden horeca	39,8	hoog
Bakkers en slaggers	37,6	gemiddeld
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	32,9	erg laag
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	37,6	gemiddeld
Politie-inspecteurs en officieren	41,5	hoog
Brandweerlieden	40,6	hoog

Bron: CBS/ROA

Tabel 2.6
Percentage werkenden naar opleidingsniveau per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	Basisonderwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
PEDAGOGISCHE BEROEPEN					
Leraar basisonderwijs	-	-	8	87	4
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	-	-	-	84	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	-	-	-	-	95
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-	-	24	71	-
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	-	-	93
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	-	-	78	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	-	-	-	-	100
Docenten talen en expressie	-	-	8	89	-
Docenten letteren (1e graads)	-	-	-	9	90
Docenten sociale vakken (2e graads)	-	-	-	97	-
Docenten sociale vakken (1e graads)	-	-	-	-	98
Docenten 2e graads zonder specialisatie	-	-	-	94	-
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	-	-	100
Onderwijskundig medewerkers	-	-	40	55	-
Onderwijskundigen en pedagogen	-	-	-	21	66
Rij-instructeurs	-	-	71	-	-
Zweminstructeurs	-	-	-	-	-
Sportinstructeurs	-	-	57	-	-
CULTURELE BEROEPEN					
Tolken, vertalers en schrijvers	-	-	-	30	48
Bibliotheekassistenten	-	-	58	21	-
Bibliothecarissen	-	-	-	69	-
Grafisch ontwerpers	-	-	77	-	-
Kunstenaars	-	8	21	58	11
Geestelijk verzorgers	-	-	-	-	-
Geestelijken	-	-	-	-	99
Journalisten	-	-	29	49	16
Taalkundigen	-	-	-	-	92

Tabel 2.6 (vervolg)
Percentage werkenden naar opleidingsniveau per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	Basisonderwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
AGRARISCHE BEROEPEN					
Agrarische hulparbeiders	-	42	-	-	-
Agrarische arbeiders	20	36	41	-	-
Agrarische vakkrachten	-	-	80	-	-
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	-	-	26	50	17
Landbouwkundigen	-	-	-	-	86
Landbouwmachinebestuurders en vissers	-	32	49	-	-
Agrarische bedrijfshoofden	7	33	54	5	-
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN					
Productiemedewerkers	25	39	33	2	-
Laboratorium-assistenten	-	-	-	-	-
Laboranten	-	-	72	-	-
Technisch analisten	-	-	-	82	-
Natuurwetenschappers	-	-	-	21	69
Conciërges	18	39	38	-	-
Hoofden technische dienst	-	23	64	-	-
Werktuigbouwkundigen	-	-	-	-	52
Bouwvakkers	20	51	28	-	-
Aannemers en installateurs	5	18	71	6	-
Architecten en bouwkundig projectleiders	-	-	36	54	-
Weg- en waterbouwkundigen	-	-	-	-	86
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	33	37	29	-	-
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	16	20	55	8	-
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	-	32	60	-
Metaalarbeiders	17	57	24	-	-
Bankwerkers en lassers	6	16	73	4	-
Bedrijfschouffden metaalbewerking	-	-	-	-	-
Assembleurs	18	39	40	-	-
Monteurs	7	24	64	4	-

Tabel 2.6 (vervolg)
Percentage werkenden naar opleidingsniveau per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	Basisonderwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	-	-	36	52	-
Elektronicamonteurs	-	-	71	-	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	-	47	36	-	-
Elektromonteurs	3	19	72	5	-
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-	-	23	63	-
Elektrotechnici	-	-	-	-	75
Grafisch productiepersoneel	-	25	60	-	-
Grafische vakkrachten	7	18	62	10	-
Mechanisch operators	24	46	29	-	-
Procesoperators	5	17	68	8	-
Procestecnologen	-	-	44	46	-
Materialkundigen	-	-	21	24	48
Confectie-arbeiders	24	40	34	-	-
Schoen- en kleermakers	-	-	69	-	-
TRANSPORTBEROEPEN					
Laders en lossers	20	41	34	3	-
Chaufeurs	20	46	31	2	-
Schippers en conducteurs	-	24	59	-	-
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	-	-	33	52	-
Stewards	-	-	62	-	-
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN					
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	13	46	34	-	-
Verplegenden en doktersassistenten	-	3	89	6	-
Therapeuten en verpleegkundigen	-	-	19	74	5
Artsen	-	-	4	6	89
Apothekersassistenten en medisch laboranten	-	9	79	7	-
Medisch analisten	-	-	-	90	-
Apothekers	-	-	-	-	70
Afdelingshoofden zorginstelling	-	-	35	53	-

Tabel 2.6 (vervolg)
Percentage werkenden naar opleidingsniveau per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	Basisonderwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
ECONOMISCH-ADMINISTRatieve BEROEPEN					
Kantoorhulpers, inpakkers en colporteurs	36	40	22	-	-
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	-	-	50	-	-
Bedrijfschefs	-	10	38	34	14
Economen	-	-	-	-	80
Productieplanners	6	20	73	-	-
Organisatie-adviseurs	-	-	21	65	10
Organisatiedeskundigen	-	-	-	-	97
Receptionisten en administratieve employés	8	48	37	5	-
Boekhouders en secretaresses	1	10	75	11	3
Assistent accountants	-	4	29	57	10
Accountants	-	-	23	35	38
Verzekeringsagenten	-	20	59	13	-
Commercieel employés	3	15	60	17	5
Commercieel medewerkers	2	9	40	35	13
Technisch-commercieel employés	-	16	78	-	-
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-	-	25	67	-
Juridisch en fiscaal medewerkers	-	13	68	14	-
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	-	-	28	61	-
Juristen	-	-	9	10	80
Administratieve transportemployés	-	22	50	17	-
Leidinggevers	-	9	36	41	11
Managers	-	4	25	37	32
Medisch secretaresses	-	-	73	14	-
INFORMATICA BEROEPEN					
Programmeurs	-	18	80	-	-
Systeemanalisten	-	-	19	59	20
Informatici	-	-	13	16	70
Technisch systeemanalisten	-	-	-	78	-

Tabel 2.6 (vervolg)
 Percentage werkenden naar opleidingsniveau per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	Basisonderwijs %	VMBO %	MBO %	HBO %	WO %
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN					
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	-	10	70	12	5
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	-	10	74	14
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	-	-	-	100
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	-	-	25	67	-
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	-	-	-	-	97
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN					
Vakkenvullers	13	46	38	-	-
Interieurverzorgers	30	42	24	3	-
Verkopers	10	39	45	5	-
Winkeliers	5	21	64	8	2
Hulpkrachten horeca en verzorging	17	50	29	3	-
Ziekenverzorgenden	-	-	94	5	-
Verzorgend personeel	-	6	83	9	-
Café- en snackbarhouders	-	27	54	-	-
Bedrijfshoofden horeca	10	20	55	13	-
Bakkers en slagers	-	-	82	-	-
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN					
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	-	46	46	-	-
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	-	11	84	-	-
Politie-inspecteurs en officieren	-	-	43	44	-
Brandweerlieden	-	-	70	-	-
Totaal	7	21	45	18	9

Bron: CBS/ROA

Tabel 2.7

Percentage deeltijdarbeid per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
PEDAGOGISCHE BEROEPEN			
Leraar basisonderwijs	37	constant	34
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	39	-	34
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	30	constant	35
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	22	stijgend	37
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	37
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	-	36
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	25	constant	37
Docenten talen en expressie	53	constant	31
Docenten letteren (1e graads)	42	stijgend	34
Docenten sociale vakken (2e graads)	36	-	35
Docenten sociale vakken (1e graads)	42	-	34
Docenten 2e graads zonder specialisatie	26	constant	36
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	36
Onderwijskundig medewerkers	42	-	33
Onderwijskundigen en pedagogen	42	constant	33
Rij-instructeurs	-	-	41
Zweminstructeurs	70	sterk stijgend	26
Sportinstructeurs	49	-	35
CULTURELE BEROEPEN			
Tolken, vertalers en schrijvers	51	stijgend	33
Bibliotheekassistenten	47	stijgend	31
Bibliotheacarissen	55	constant	30
Grafisch ontwerpers	-	-	42
Kunstenaars	31	stijgend	40
Geestelijk verzorgers	-	-	-
Geestelijken	-	-	47
Journalisten	28	constant	38
Taalkundigen	37	sterk stijgend	35
AGRARISCHE BEROEPEN			
Agrarische hulpverleners	58	constant	31
Agrarische arbeiders	26	stijgend	36
Agrarische vakkrachten	-	-	37
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	-	-	39
Landbouwkundigen	-	-	36
Landbouwmachinebestuurders en vissers	-	-	53
Agrarische bedrijfschefs	16	constant	53
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN			
Productiemedewerkers	22	stijgend	36
Laboratorium-assistenten	-	-	-
Laboranten	19	constant	36
Technisch analisten	-	-	36
Natuurwetenschappers	13	sterk stijgend	37
Conciërges	31	sterk stijgend	34
Hoofden technische dienst	-	-	39
Werktuigbouwkundigen	-	-	39
Bouwwerkers	7	stijgend	40
Aannemers en installateurs	5	-	42
Architecten en bouwkundig projectleiders	10	sterk stijgend	40

Tabel 2.7 (vervolg)
Percentage deeltijdarbeid per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
Weg- en waterbouwkundigen	-	-	40
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	-	-	40
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	-	-	42
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	-	38
Metaalarbeiders	7	sterk stijgend	39
Bankwerkers en lassers	7	constant	39
Bedrijfshoofden metaalbewerking	-	-	43
Assembleurs	12	sterk stijgend	39
Monteurs	5	constant	40
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	-	-	41
Elektronicamonteurs	-	-	39
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	12	constant	39
Elektromonteurs	6	constant	39
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-	-	41
Elektrotechnici	-	-	40
Grafisch productiepersoneel	16	sterk stijgend	36
Grafische vakkrachten	15	sterk stijgend	39
Mechanisch operators	13	stijgend	38
Procesoperators	9	sterk stijgend	38
Procestechnologen	-	-	40
Materiaalkundigen	-	-	40
Confectie-arbeiders	34	stijgend	34
Schoen- en kleermakers	-	-	46
TRANSPORTBEROEPEN			
Laders en lossers	18	stijgend	37
Chauffeurs	13	sterk stijgend	39
Schippers en conducteurs	-	-	42
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	-	-	41
Stewards	33	dalend	35
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN			
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	44	sterk stijgend	32
Verplegenden en doktersassistenten	61	constant	29
Therapeuten en verpleegkundigen	57	constant	31
Artsen	21	stijgend	42
Apothekersassistenten en medisch laboranten	39	constant	33
Medisch analisten	45	constant	32
Apothekers	-	-	41
Afdelingshoofden zorginstelling	49	constant	32
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN			
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	34	constant	34
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	61	constant	27
Bedrijfshoofden	14	constant	44
Economen	17	-	37
Productieplanners	12	constant	38
Organisatie-adviseurs	15	stijgend	38
Organisatiedeskundigen	16	-	40
Receptionisten en administratieve employés	48	constant	31
Boekhouders en secretaresses	36	stijgend	33
Assistent accountants	19	sterk stijgend	38
Accountants	9	sterk stijgend	39

Tabel 2.7 (vervolg)
 Percentage deeltijdarbeid per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
Verzekeringsagenten	35	sterk stijgend	33
Commercieel employés	21	stijgend	37
Commercieel medewerkers	10	stijgend	42
Technisch-commercieel employés	-	-	39
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-	-	38
Juridisch en fiscaal medewerkers	19	constant	36
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	19	sterk stijgend	37
Juristen	20	stijgend	38
Administratieve transportemployés	10	sterk stijgend	42
Leidinggevend	7	-	42
Managers	10	sterk stijgend	39
Medisch secretaresses	65	constant	28
INFORMATICA BEROEPEN			
Programmeurs	9	stijgend	38
Systeemanalisten	7	constant	39
Informatici	-	-	41
Technisch systeemanalisten	-	-	40
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN			
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	50	constant	32
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	44	constant	33
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	50	sterk stijgend	33
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	31	constant	34
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	43	stijgend	35
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN			
Vakkenvullers	65	stijgend	25
Interieurverzorgers	74	constant	26
Verkopers	62	stijgend	28
Winkeliers	14	stijgend	45
Hulpkrachten horeca en verzorging	72	constant	26
Ziekenverzorgenden	73	stijgend	27
Verzorgend personeel	61	stijgend	30
Café- en snackbarhouders	19	-	53
Bedrijfshoofden horeca	18	sterk stijgend	48
Bakkers en slaggers	-	-	51
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN			
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	12	constant	37
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	-	-	38
Politie-inspecteurs en officieren	-	-	39
Brandweerlieden	-	-	42
Totaal	28	constant	36

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Deeltijdarbeid betreft personen die hoogstens 32 uur maar minstens 12 uur per week werkzaam zijn.

Tabel 2.8

Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
PEDAGOGISCHE BEROEPEN			
Leraar basisonderwijs	9	stijgend	91
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	-	-	97
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	-	-	97
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-	-	96
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	94
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	-	95
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	-	-	97
Docenten talen en expressie	8	sterk stijgend	92
Docenten letteren (1e graads)	-	-	94
Docenten sociale vakken (2e graads)	-	-	95
Docenten sociale vakken (1e graads)	-	-	96
Docenten 2e graads zonder specialisatie	-	-	98
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	95
Onderwijskundig medewerkers	-	-	92
Onderwijskundigen en pedagogen	-	-	93
Rij-instructeurs	-	-	-
Zweminstructeurs	-	-	70
Sportinstructeurs	-	-	78
CULTURELE BEROEPEN			
Tolken, vertalers en schrijvers	-	-	-
Bibliotheekassistenten	13	sterk stijgend	87
Bibliotheacarissen	-	-	94
Grafisch ontwerpers	-	-	96
Kunstenaars	19	sterk stijgend	81
Geestelijk verzorgers	-	-	-
Geestelijken	-	-	91
Journalisten	-	-	86
Taalkundigen	-	-	84
AGRARISCHE BEROEPEN			
Agrarische hulparbeiders	45	-	55
Agrarische arbeiders	21	sterk stijgend	79
Agrarische vakkrachten	-	-	90
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	-	-	95
Landbouwkundigen	-	-	94
Landbouwmachinebestuurders en vissers	-	-	83
Agrarische bedrijfshoofden	-	-	97
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN			
Productiemedewerkers	21	sterk stijgend	79
Laboratorium-assistenten	-	-	-
Laboranten	-	-	94
Technisch analisten	-	-	93
Natuurwetenschappers	-	-	92
Conciërges	15	sterk stijgend	85
Hoofden technische dienst	-	-	99
Werktuigbouwkundigen	-	-	97
Bouwwakkers	7	sterk stijgend	93
Aannemers en installateurs	4	sterk stijgend	96
Architecten en bouwkundig projectleiders	-	-	98

Tabel 2.8 (vervolg)

Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
Weg- en waterbouwkundigen	-	-	97
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	-	-	97
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	-	-	93
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	-	97
Metaalarbeiders	11	sterk stijgend	89
Bankwerkers en lassers	8	sterk stijgend	92
Bedrijfshoofden metaalbewerking	-	-	92
Assembleurs	14	sterk stijgend	86
Monteurs	4	sterk stijgend	96
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	-	-	97
Elektronicamonteurs	-	-	90
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	-	-	90
Elektromonteurs	8	sterk stijgend	92
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-	-	96
Elektrotechnici	-	-	98
Grafisch productiepersoneel	-	-	92
Grafische vakkrachten	-	-	94
Mechanisch operators	13	sterk stijgend	87
Procesoperators	-	-	96
Procestechnologen	-	-	97
Materiaalkundigen	-	-	97
Confectie-arbeiders	16	sterk stijgend	84
Schoen- en kleermakers	-	-	-
TRANSPORTBEROEPEN			
Laders en lossers	24	sterk stijgend	76
Chauffeurs	12	sterk stijgend	88
Schippers en conducteurs	-	-	95
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	-	-	97
Stewards	-	-	91
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN			
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	14	sterk stijgend	86
Verplegenden en doktersassistenten	10	sterk stijgend	90
Therapeuten en verpleegkundigen	13	stijgend	87
Artsen	-	-	96
Apothekersassistenten en medisch laboranten	-	-	95
Medisch analisten	-	-	96
Apothekers	-	-	95
Afdelingshoofden zorginstelling	-	-	95
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN			
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	32	sterk stijgend	68
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	54	sterk stijgend	46
Bedrijfshoofden	-	-	99
Economen	-	-	96
Productieplanners	-	-	96
Organisatie-adviseurs	-	-	94
Organisatiedeskundigen	-	-	98
Receptionisten en administratieve employés	14	sterk stijgend	86
Boekhouders en secretaresses	8	sterk stijgend	92
Assistent accountants	5	sterk stijgend	95
Accountants	-	-	97

Tabel 2.8 (vervolg)

Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
Verzekeringsagenten	15	sterk stijgend	85
Commercieel employés	8	sterk stijgend	92
Commercieel medewerkers	3	sterk stijgend	97
Technisch-commercieel employés	-	-	97
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-	-	98
Juridisch en fiscaal medewerkers	-	-	96
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	-	-	99
Juristen	-	-	96
Administratieve transportemployés	-	-	96
Leidinggevenden	-	-	98
Managers	-	-	99
Medisch secretaresses	-	-	93
INFORMATICA BEROEPEN			
Programmeurs	6	sterk stijgend	94
Systeemanalisten	3	sterk stijgend	97
Informatici	-	-	99
Technisch systeemanalisten	-	-	96
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN			
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	13	sterk stijgend	87
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	6	sterk stijgend	94
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	-	93
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	-	-	98
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	-	-	96
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN			
Vakkenvullers	39	sterk stijgend	61
Interieurverzorgers	23	sterk stijgend	77
Verkopers	18	sterk stijgend	82
Winkeliers	-	-	98
Hulpkrachten horeca en verzorging	26	sterk stijgend	74
Ziekenverzorgenden	15	sterk stijgend	85
Verzorgend personeel	14	sterk stijgend	86
Café- en snackbarhouders	-	-	68
Bedrijfshoofden horeca	-	-	95
Bakkers en slaggers	-	-	94
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN			
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	8	constant	92
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	-	-	100
Politie-inspecteurs en officieren	-	-	100
Brandweerlieden	-	-	96
Totaal	10	stijgend	90

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Van een flexibele arbeidsrelatie is sprake bij uitzendkrachten, oproepkrachten, invalskrachten en contracten zonder een vast aantal arbeidsuren en indien geen vast dienstverband is overeengekomen. Een arbeidscontract wordt als niet-vast beschouwd als de contractuele termijn korter is dan een jaar en er geen vooruitzicht is op een vast dienstverband.

Tabel 2.9

Percentage zelfstandigen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
PEDAGOGISCHE BEROEPEN			
Leraar basisonderwijs	-	erg laag	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	-	laag	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	-	erg laag	-
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	laag	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	-	laag	-
Docenten talen en expressie	13	gemiddeld	constant
Docenten letteren (1e graads)	-	gemiddeld	-
Docenten sociale vakken (2e graads)	-	laag	-
Docenten sociale vakken (1e graads)	-	laag	-
Docenten 2e graads zonder specialisatie	-	erg laag	-
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	erg laag	-
Onderwijskundig medewerkers	-	gemiddeld	-
Onderwijskundigen en pedagogen	-	gemiddeld	-
Rij-instructeurs	63	erg hoog	constant
Zweminstructeurs	-	laag	-
Sportinstructeurs	31	hoog	sterk dalend
CULTURELE BEROEPEN			
Tolken, vertalers en schrijvers	67	erg hoog	stijgend
Bibliotheekassistenten	-	laag	-
Bibliothecarissen	-	laag	-
Grafisch ontwerpers	44	erg hoog	-
Kunstenaars	61	erg hoog	constant
Geestelijk verzorgers	-	-	-
Geestelijken	49	erg hoog	stijgend
Journalisten	30	hoog	sterk stijgend
Taalkundigen	-	gemiddeld	-
AGRARISCHE BEROEPEN			
Agrarische hulpverleners	-	gemiddeld	-
Agrarische arbeiders	15	hoog	dalend
Agrarische vakkrachten	-	gemiddeld	-
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	-	gemiddeld	-
Landbouwkundigen	-	gemiddeld	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	47	erg hoog	stijgend
Agrarische bedrijfshoofden	93	erg hoog	constant
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN			
Productiemedewerkers	4	gemiddeld	sterk stijgend
Laboratorium-assistenten	-	-	-
Laboranten	-	erg laag	-
Technisch analisten	-	erg laag	-
Natuurwetenschappers	-	laag	-
Conciërges	-	erg laag	-
Hoofden technische dienst	-	gemiddeld	-
Werktuigbouwkundigen	-	gemiddeld	-
Bouwwerkers	13	gemiddeld	sterk stijgend
Aannemers en installateurs	19	hoog	constant
Architecten en bouwkundig projectleiders	12	gemiddeld	-

Tabel 2.9 (vervolg)

Percentage zelfstandigen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
Weg- en waterbouwkundigen	18	hoog	-
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	-	gemiddeld	-
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	13	gemiddeld	sterk stijgend
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-	erg laag	-
Metaalarbeiders	4	gemiddeld	-
Bankwerkers en lassers	6	gemiddeld	-
Bedrijfshoofden metaalbewerking	-	hoog	-
Assembleurs	12	gemiddeld	constant
Monteurs	7	gemiddeld	constant
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	12	gemiddeld	stijgend
Elektronicamonteurs	-	gemiddeld	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	-	laag	-
Elektromonteurs	5	gemiddeld	dalend
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-	gemiddeld	-
Elektrotechnici	-	gemiddeld	-
Grafisch productiepersoneel	-	laag	-
Grafische vakkrachten	23	hoog	stijgend
Mechanisch operators	3	laag	constant
Procesoperators	-	erg laag	-
Procestechnologen	-	gemiddeld	-
Materiaalkundigen	17	hoog	sterk stijgend
Confectie-arbeiders	12	gemiddeld	constant
Schoen- en kleermakers	63	erg hoog	constant
TRANSPORTBEROEPEN			
Laders en lossers	-	erg laag	-
Chauffeurs	5	gemiddeld	dalend
Schippers en conducteurs	-	gemiddeld	-
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	-	gemiddeld	-
Stewards	-	erg laag	-
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN			
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	-	erg laag	-
Verplegenden en doktersassistenten	3	laag	constant
Therapeuten en verpleegkundigen	18	hoog	constant
Artsen	38	erg hoog	constant
Apothekersassistenten en medisch laboranten	-	gemiddeld	-
Medisch analisten	-	laag	-
Apothekers	-	hoog	-
Afdelingshoofden zorginstelling	-	erg laag	-
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN			
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	4	gemiddeld	stijgend
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	-	hoog	-
Bedrijfshoofden	54	erg hoog	dalend
Economen	-	gemiddeld	-
Productieplanners	-	erg laag	-
Organisatie-adviseurs	13	gemiddeld	dalend
Organisatiedeskundigen	25	hoog	constant
Receptionisten en administratieve employés	3	laag	constant
Boekhouders en secretaresses	4	gemiddeld	stijgend
Assistent accountants	9	gemiddeld	constant
Accountants	9	gemiddeld	constant

Tabel 2.9 (vervolg)
 Percentage zelfstandigen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	typering	trend 1994-'98
Verzekeringsagenten	-	gemiddeld	-
Commercieel employés	7	gemiddeld	constant
Commercieel medewerkers	27	hoog	dalend
Technisch-commercieel employés	-	gemiddeld	-
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-	gemiddeld	-
Juridisch en fiscaal medewerkers	-	laag	-
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	-	gemiddeld	-
Juristen	14	gemiddeld	dalend
Administratieve transportemployés	16	hoog	constant
Leidinggevend	16	hoog	sterk stijgend
Managers	6	gemiddeld	dalend
Medisch secretaresses	-	laag	-
INFORMATICA BEROEPEN			
Programmeurs	-	laag	-
Systeemanalisten	6	gemiddeld	-
Informatici	-	gemiddeld	-
Technisch systeemanalisten	-	gemiddeld	-
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN			
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	-	laag	-
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	laag	-
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	-	erg laag	-
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	-	gemiddeld	-
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	13	gemiddeld	-
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN			
Vakkenvullers	-	erg laag	-
Interieurverzorgers	5	gemiddeld	constant
Verkopers	4	gemiddeld	sterk dalend
Winkeliers	46	erg hoog	dalend
Hulpkrachten horeca en verzorging	6	gemiddeld	stijgend
Ziekenverzorgenden	-	erg laag	-
Verzorgend personeel	12	gemiddeld	constant
Café- en snackbarhouders	74	erg hoog	dalend
Bedrijfshoofden horeca	51	erg hoog	constant
Bakkers en slagers	59	erg hoog	stijgend
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN			
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	-	erg laag	-
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	-	erg laag	-
Politie-inspecteurs en officieren	-	erg laag	-
Brandweerlieden	-	gemiddeld	-
Totaal	11	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het begrip zelfstandig bevat ook personen die werkzaam zijn in het bedrijf of de praktijk van hun partner of ouders en freelancers e.d.

Tabel 2.10

Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs		
Onderwijs	93	constant
Andere bedrijfssectoren	7	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)		
Onderwijs	85	constant
Andere bedrijfssectoren	15	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)		
Onderwijs	93	constant
Andere bedrijfssectoren	7	-
Docenten landbouw en techniek (2e graads)		
Onderwijs	82	dalend
Andere bedrijfssectoren	18	-
Docenten landbouw en techniek (1e graads)		
Onderwijs	92	dalend
Andere bedrijfssectoren	8	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)		
Onderwijs	80	dalend
Andere bedrijfssectoren	20	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)		
Onderwijs	94	constant
Andere bedrijfssectoren	6	-
Docenten talen en expressie		
Onderwijs	81	constant
Overige kwartaire diensten	12	stijgend
Andere bedrijfssectoren	7	-
Docenten letteren (1e graads)		
Onderwijs	96	constant
Andere bedrijfssectoren	4	-
Docenten sociale vakken (2e graads)		
Onderwijs	86	constant
Andere bedrijfssectoren	14	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Docenten sociale vakken (1e graads)		
Onderwijs	98	constant
Andere bedrijfssectoren	2	-
Docenten 2e graads zonder specialisatie		
Onderwijs	92	constant
Andere bedrijfssectoren	8	-
Docent 1e graads zonder specialisatie		
Onderwijs	99	constant
Andere bedrijfssectoren	1	-
Onderwijskundig medewerkers		
Onderwijs	44	dalend
Andere bedrijfssectoren	56	-
Onderwijskundigen en pedagogen		
Onderwijs	35	sterk dalend
Gezondheidszorg	31	stijgend
Andere bedrijfssectoren	34	-
Rij-instructeurs		
Onderwijs	89	constant
Andere bedrijfssectoren	11	-
Zweminstructeurs		
Overige commerciële dienstverlening	57	dalend
Andere bedrijfssectoren	43	-
Sportinstructeurs		
Overige commerciële dienstverlening	76	dalend
Andere bedrijfssectoren	24	-
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers		
Zakelijke dienstverlening	38	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	62	-
Bibliotheekassistenten		
Overheid	36	constant
Overige commerciële dienstverlening	21	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	43	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Bibliothecarissen		
Overige commerciële dienstverlening	40	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	60	-
Grafisch ontwerpers		
Zakelijke dienstverlening	62	stijgend
Andere bedrijfssectoren	38	-
Kunstenaars		
Overige kwartaire diensten	60	stijgend
Zakelijke dienstverlening	18	sterk dalend
Overig	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	16	-
Geestelijk verzorgers		
-	-	-
Geestelijken		
Overige kwartaire diensten	82	dalend
Andere bedrijfssectoren	18	-
Journalisten		
Grafische industrie	45	dalend
Overige kwartaire diensten	24	stijgend
Overige commerciële dienstverlening	23	stijgend
Andere bedrijfssectoren	8	-
Taalkundigen		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders		
Tuinbouw	84	stijgend
Andere bedrijfssectoren	16	-
Agrarische arbeiders		
Tuinbouw	29	constant
Veehouderij	26	dalend
Hout- en bouwmaterialen	14	constant
Overheid	8	stijgend
Akkerbouw, bosbouw en visserij	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	18	-
Agrarische vakkrachten		
Diverse bedrijfssectoren	100	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers		
Zakelijke dienstverlening	25	dalend
Overheid	22	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	54	-
Landbouwkundigen		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers		
Veehouderij	62	stijgend
Akkerbouw, bosbouw en visserij	28	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	10	-
Agrarische bedrijfshoofden		
Veehouderij	58	constant
Tuinbouw	23	constant
Akkerbouw, bosbouw en visserij	12	constant
Andere bedrijfssectoren	7	-
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers		
Bouw	15	stijgend
Elektrotechniek	8	dalend
Handel en reparatie	8	constant
Hout- en bouwmaterialen	7	dalend
Zakelijke dienstverlening	7	sterk dalend
Communicatie	6	constant
Overige voedingsproducten	6	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	43	-
Laboratorium-assistenten		
-	-	-
Laboranten		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Technisch analisten		
Overheid	27	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	73	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Natuurwetenschappers		
Onderwijs	18	dalend
Overige kwartaire diensten	16	constant
Overheid	14	stijgend
Andere bedrijfssectoren	52	-
Conciërges		
Onderwijs	31	stijgend
Zakelijke dienstverlening	20	sterk dalend
Hout- en bouwmaterialen	10	constant
Overheid	9	dalend
Overige kwartaire diensten	8	stijgend
Andere bedrijfssectoren	22	-
Hoofden technische dienst		
Hout- en bouwmaterialen	25	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	75	-
Werktuigbouwkundigen		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Bouwvakkers		
Bouw	72	constant
Hout- en bouwmaterialen	13	constant
Andere bedrijfssectoren	15	-
Aannemers en installateurs		
Bouw	63	constant
Hout- en bouwmaterialen	9	constant
Zakelijke dienstverlening	8	stijgend
Andere bedrijfssectoren	20	-
Architecten en bouwkundig projectleiders		
Zakelijke dienstverlening	36	dalend
Bouw	26	stijgend
Overheid	14	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	24	-
Weg- en waterbouwkundigen		
Zakelijke dienstverlening	56	stijgend
Overheid	29	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	15	-

Tabel 2.10 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Weg- en waterbouwkundige arbeiders		
Bouw	74	stijgend
Overheid	13	dalend
Andere bedrijfssectoren	13	-
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten		
Bouw	51	stijgend
Overheid	16	stijgend
Veehouderij	9	sterk dalend
Zakelijke dienstverlening	9	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	15	-
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders		
Overheid	57	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	43	-
Metaalarbeiders		
Metaalproducten	34	constant
Machine-industrie	13	dalend
Transportmiddelen	12	stijgend
Handel en reparatie	9	sterk dalend
Hout- en bouwmaterialen	8	stijgend
Elektrotechniek	6	constant
Basismetaal	5	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	13	-
Bankwerkers en lassers		
Metaalproducten	32	constant
Machine-industrie	15	stijgend
Transportmiddelen	9	constant
Basismetaal	8	constant
Onderwijs	7	dalend
Elektrotechniek	6	dalend
Hout- en bouwmaterialen	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	19	-
Bedrijfshoofden metaalbewerking		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Assembleurs		
Handel en reparatie	42	stijgend
Transportmiddelen	30	stijgend
Andere bedrijfssectoren	28	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Monteurs		
Handel en reparatie	34	stijgend
Machine-industrie	10	dalend
Bouw	6	constant
Weg- en railvervoer	6	sterk dalend
Transportmiddelen	6	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	39	-
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst		
Machine-industrie	15	constant
Zakelijke dienstverlening	15	constant
Handel en reparatie	14	stijgend
Andere bedrijfssectoren	56	-
Elektronicamonteurs		
Handel en reparatie	28	stijgend
Zakelijke dienstverlening	21	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	51	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten		
Bouw	34	stijgend
Elektrotechniek	30	dalend
Andere bedrijfssectoren	35	-
Elektromonteurs		
Bouw	40	stijgend
Elektrotechniek	9	constant
Energie	9	stijgend
Handel en reparatie	8	sterk dalend
Communicatie	8	constant
Andere bedrijfssectoren	28	-
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden		
Elektrotechniek	29	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	71	-
Elektrotechnici		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Grafisch productiepersoneel		
Grafische industrie	54	dalend
Papier	14	dalend
Zakelijke dienstverlening	12	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	20	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Grafische vakkrachten		
Grafische industrie	51	constant
Zakelijke dienstverlening	18	sterk stijgend
Overige kwartaire diensten	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	25	-
Mechanisch operators		
Handel en reparatie	20	stijgend
Overige voedingsproducten	17	dalend
Vlees- en visverwerking	16	constant
Kunststofverwerking	12	stijgend
Hout- en bouwmaterialen	6	sterk dalend
Eindproducten chemie	6	stijgend
Andere bedrijfssectoren	22	-
Procesoperators		
Overige voedingsproducten	29	constant
Basischemie	21	sterk dalend
Eindproducten chemie	11	sterk stijgend
Papier	6	stijgend
Energie	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	28	-
Procestechnologen		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Materiaalkundigen		
Zakelijke dienstverlening	26	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	74	-
Confectie-arbeiders		
Textiel	30	stijgend
Handel en reparatie	29	stijgend
Hout- en bouwmaterialen	17	stijgend
Overige commerciële dienstverlening	12	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	12	-
Schoen- en kleermakers		
Handel en reparatie	46	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	54	-
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers		
Handel en reparatie	42	stijgend
Weg- en railvervoer	11	constant
Overig	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	42	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Chauffeurs		
Weg- en railvervoer	51	constant
Handel en reparatie	12	constant
Communicatie	12	constant
Andere bedrijfssectoren	25	-
Schippers en conducteurs		
Weg- en railvervoer	50	constant
Scheep- en luchtvaart	28	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	22	-
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevend transport		
Scheep- en luchtvaart	40	sterk stijgend
Weg- en railvervoer	22	constant
Andere bedrijfssectoren	38	-
Stewards		
Scheep- en luchtvaart	90	constant
Andere bedrijfssectoren	10	-
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen		
Gezondheidszorg	98	constant
Andere bedrijfssectoren	2	-
Verplegenden en doktersassistenten		
Gezondheidszorg	97	constant
Andere bedrijfssectoren	3	-
Therapeuten en verpleegkundigen		
Gezondheidszorg	94	constant
Andere bedrijfssectoren	6	-
Artsen		
Gezondheidszorg	86	constant
Andere bedrijfssectoren	14	-
Apothekersassistenten en medisch laboranten		
Handel en reparatie	44	constant
Gezondheidszorg	34	constant
Elektrotechniek	16	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	7	-

Tabel 2.10 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Medisch analisten		
Gezondheidszorg	88	constant
Andere bedrijfssectoren	12	-
Apothekers		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
Afdelingshoofden zorginstelling		
Gezondheidszorg	94	constant
Andere bedrijfssectoren	6	-
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulpen, inpakkers en colporteurs		
Hout- en bouwmaterialen	19	constant
Handel en reparatie	15	sterk dalend
Zakelijke dienstverlening	12	constant
Overige voedingsproducten	9	constant
Overige commerciële dienstverlening	8	sterk stijgend
Vlees- en visverwerking	6	sterk stijgend
Grafische industrie	5	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	26	-
Ondersteunende administratieve hulpkrachten		
Zakelijke dienstverlening	37	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	63	-
Bedrijfshoofden		
Zakelijke dienstverlening	39	stijgend
Overig	16	stijgend
Handel en reparatie	9	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	35	-
Economen		
Zakelijke dienstverlening	22	constant
Overheid	21	constant
Andere bedrijfssectoren	57	-
Productieplanners		
Handel en reparatie	20	sterk stijgend
Weg- en railvervoer	14	sterk dalend
Zakelijke dienstverlening	6	stijgend
Bouw	5	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	55	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Organisatie-adviseurs		
Zakelijke dienstverlening	26	dalend
Overheid	11	dalend
Handel en reparatie	7	stijgend
Gezondheidszorg	7	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	49	-
Organisatiedeskundigen		
Zakelijke dienstverlening	55	dalend
Andere bedrijfssectoren	45	-
Receptionisten en administratieve employés		
Handel en reparatie	15	dalend
Overheid	13	constant
Zakelijke dienstverlening	12	dalend
Gezondheidszorg	10	constant
Verzekeringswezen	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	45	-
Boekhouders en secretaresses		
Zakelijke dienstverlening	16	constant
Handel en reparatie	15	dalend
Overheid	15	constant
Gezondheidszorg	8	constant
Onderwijs	5	constant
Andere bedrijfssectoren	42	-
Assistent accountants		
Zakelijke dienstverlening	35	constant
Overheid	12	dalend
Handel en reparatie	10	sterk stijgend
Gezondheidszorg	6	constant
Andere bedrijfssectoren	36	-
Accountants		
Zakelijke dienstverlening	41	dalend
Overheid	12	constant
Handel en reparatie	9	dalend
Andere bedrijfssectoren	38	-
Verzekeringsagenten		
Overheid	40	constant
Verzekeringswezen	37	stijgend
Zakelijke dienstverlening	10	stijgend
Handel en reparatie	9	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	4	-

Tabel 2.10 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Commercieel employés		
Handel en reparatie	26	constant
Bankwezen	17	constant
Verzekeringswezen	13	constant
Zakelijke dienstverlening	7	dalend
Weg- en railvervoer	5	dalend
Andere bedrijfssectoren	32	-
Commercieel medewerkers		
Handel en reparatie	34	dalend
Bankwezen	20	constant
Zakelijke dienstverlening	10	stijgend
Overig	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	31	-
Technisch-commercieel employés		
Handel en reparatie	47	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	53	-
Technisch-bedrijfskundig medewerkers		
Zakelijke dienstverlening	17	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	83	-
Juridisch en fiscaal medewerkers		
Overheid	78	constant
Zakelijke dienstverlening	18	constant
Andere bedrijfssectoren	4	-
Juridisch, bestuurlijk medewerkers		
Overheid	54	dalend
Zakelijke dienstverlening	23	constant
Andere bedrijfssectoren	23	-
Juristen		
Overheid	42	dalend
Zakelijke dienstverlening	38	constant
Andere bedrijfssectoren	19	-
Administratieve transportemployés		
Weg- en railvervoer	46	dalend
Handel en reparatie	15	constant
Andere bedrijfssectoren	38	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Leidinggegenden		
Handel en reparatie	14	sterk dalend
Overheid	13	stijgend
Onderwijs	10	sterk stijgend
Bouw	10	sterk stijgend
Zakelijke dienstverlening	9	stijgend
Overige kwartaire diensten	8	dalend
Weg- en railvervoer	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	29	-
Managers		
Gezondheidszorg	23	constant
Overheid	20	constant
Onderwijs	12	sterk dalend
Zakelijke dienstverlening	9	stijgend
Communicatie	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	30	-
Medisch secretaresses		
Gezondheidszorg	92	constant
Andere bedrijfssectoren	8	-
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs		
Zakelijke dienstverlening	29	sterk stijgend
Overheid	13	sterk dalend
Handel en reparatie	12	constant
Bankwezen	7	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	39	-
Systeemanalisten		
Zakelijke dienstverlening	47	stijgend
Handel en reparatie	10	constant
Overheid	8	stijgend
Bankwezen	6	dalend
Andere bedrijfssectoren	29	-
Informatici		
Zakelijke dienstverlening	55	constant
Andere bedrijfssectoren	45	-
Technisch systeemanalisten		
Zakelijke dienstverlening	45	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	55	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling		
Gezondheidszorg	58	constant
Overheid	18	constant
Zakelijke dienstverlening	14	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	10	-
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid		
Gezondheidszorg	48	constant
Zakelijke dienstverlening	18	sterk stijgend
Overheid	14	stijgend
Andere bedrijfssectoren	20	-
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid		
Gezondheidszorg	66	constant
Andere bedrijfssectoren	34	-
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers		
Overheid	77	stijgend
Andere bedrijfssectoren	23	-
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers		
Gezondheidszorg	48	constant
Overheid	36	constant
Andere bedrijfssectoren	17	-
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers		
Handel en reparatie	94	constant
Andere bedrijfssectoren	6	-
Interieurverzorgers		
Zakelijke dienstverlening	29	stijgend
Horeca	22	constant
Gezondheidszorg	20	constant
Andere bedrijfssectoren	29	-
Verkopers		
Handel en reparatie	86	constant
Andere bedrijfssectoren	14	-
Winkeliers		
Handel en reparatie	88	constant
Andere bedrijfssectoren	12	-

Tabel 2.10 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Hulpkrachten horeca en verzorging		
Gezondheidszorg	42	constant
Horeca	37	constant
Overige commerciële dienstverlening	7	constant
Andere bedrijfssectoren	14	-
Ziekenverzorgenden		
Gezondheidszorg	98	constant
Andere bedrijfssectoren	2	-
Verzorgend personeel		
Gezondheidszorg	64	constant
Overige commerciële dienstverlening	20	constant
Horeca	11	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	5	-
Café- en snackbarhouders		
Horeca	80	dalend
Andere bedrijfssectoren	20	-
Bedrijfshoofden horeca		
Horeca	74	constant
Overige commerciële dienstverlening	11	dalend
Andere bedrijfssectoren	16	-
Bakkers en slaggers		
Overige voedingsproducten	49	constant
Handel en reparatie	47	dalend
Andere bedrijfssectoren	4	-
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten		
Overheid	54	dalend
Zakelijke dienstverlening	25	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	20	-
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés		
Overheid	96	constant
Andere bedrijfssectoren	4	-
Politie-inspecteurs en officieren		
Overheid	96	constant
Andere bedrijfssectoren	4	-

Tabel 2.10 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1996-'98
Brandweerlieden		
Overheid	54	constant
Andere bedrijfssectoren	46	-

Bron: CBS/ROA

Tabel 2.11

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	spreidingsindex	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs	1,15	laag
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	1,35	laag
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	1,15	erg laag
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	1,49	laag
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	1,18	laag
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	1,55	laag
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	1,09	erg laag
Docenten talen en expressie	1,47	laag
Docenten letteren (1e graads)	1,08	erg laag
Docenten sociale vakken (2e graads)	1,33	laag
Docenten sociale vakken (1e graads)	1,03	erg laag
Docenten 2e graads zonder specialisatie	1,18	laag
Docent 1e graads zonder specialisatie	1,02	erg laag
Onderwijskundig medewerkers	3,86	gemiddeld
Onderwijskundigen en pedagogen	4,25	gemiddeld
Rij-instructeurs	1,24	laag
Zweminstructeurs	2,14	gemiddeld
Sportinstructeurs	2,23	gemiddeld
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers	3,16	gemiddeld
Bibliotheekassistenten	5,03	gemiddeld
Bibliothecarissen	4,46	gemiddeld
Grafisch ontwerpers	2,56	gemiddeld
Kunstenaars	2,30	gemiddeld
Geestelijk verzorgers	-	-
Geestelijken	1,23	laag
Journalisten	2,56	gemiddeld
Taalkundigen	6,15	hoog
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders	1,21	laag
Agrarische arbeiders	2,54	gemiddeld
Agrarische vakkrachten	6,42	hoog
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	7,06	hoog
Landbouwkundigen	5,25	gemiddeld
Landbouwmachinebestuurders en vissers	2,08	gemiddeld
Agrarische bedrijfshoofden	1,16	laag
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers	17,11	erg hoog
Laboratorium-assistenten	-	-
Laboranten	7,69	hoog
Technisch analisten	7,38	hoog
Natuurwetenschappers	8,27	hoog
Conciërges	5,80	gemiddeld
Hoofden technische dienst	8,46	hoog
Werktuigbouwkundigen	13,14	erg hoog
Bouwwerkers	1,91	laag
Aannemers en installateurs	2,41	gemiddeld
Architecten en bouwkundig projectleiders	4,54	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundigen	2,44	gemiddeld

Tabel 2.11 (vervolg)

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	spreidingsindex	typering
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	1,77	laag
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	3,33	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	2,54	gemiddeld
Metaalarbeiders	6,45	hoog
Bankwerkers en lassers	7,01	hoog
Bedrijfshoofden metaalbewerking	4,48	gemiddeld
Assembleurs	7,70	hoog
Monteurs	10,93	erg hoog
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	15,20	erg hoog
Elektronicamonteurs	8,55	hoog
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	6,33	hoog
Elektromonteurs	5,53	gemiddeld
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	8,67	hoog
Elektrotechnici	9,25	hoog
Grafisch productiepersoneel	3,04	gemiddeld
Grafische vakkrachten	3,23	gemiddeld
Mechanisch operators	6,03	gemiddeld
Procesoperators	4,30	gemiddeld
Procestechnologen	7,44	hoog
Materiaalkundigen	9,12	hoog
Confectie-arbeiders	6,45	hoog
Schoen- en kleermakers	4,62	gemiddeld
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers	9,20	hoog
Chauffeurs	3,82	gemiddeld
Schippers en conducteurs	4,53	gemiddeld
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendenden transport	6,90	hoog
Stewards	1,27	laag
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	1,05	erg laag
Verplegenden en doktersassistenten	1,07	erg laag
Therapeuten en verpleegkundigen	1,11	erg laag
Artsen	1,32	laag
Apothekersassistenten en medisch laboranten	3,23	gemiddeld
Medisch analisten	1,28	laag
Apothekers	4,25	gemiddeld
Afdelingshoofden zorginstelling	1,14	erg laag
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	10,71	erg hoog
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	5,75	gemiddeld
Bedrijfshoofden	5,79	gemiddeld
Economen	8,83	hoog
Productieplanners	18,03	erg hoog
Organisatie-adviseurs	12,56	erg hoog
Organisatiedeskundigen	3,84	gemiddeld
Receptionisten en administratieve employés	17,00	erg hoog
Boekhouders en secretaresses	14,68	erg hoog
Assistent accountants	6,67	hoog
Accountants	5,30	gemiddeld
Verzekeringsagenten	3,64	gemiddeld
Commercieel employés	10,29	hoog

Tabel 2.11 (vervolg)

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	spreidingsindex	typering
Commercieel medewerkers	8,22	hoog
Technisch-commercieel employés	5,64	gemiddeld
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	11,56	erg hoog
Juridisch en fiscaal medewerkers	1,55	laag
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	2,79	gemiddeld
Juristen	2,99	gemiddeld
Administratieve transportemployés	7,47	hoog
Leidinggevend	14,55	erg hoog
Managers	8,11	hoog
Medisch secretaresses	1,18	laag
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs	10,32	erg hoog
Systeemanalisten	5,41	gemiddeld
Informatici	4,29	gemiddeld
Technisch systeemanalisten	6,57	hoog
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	2,55	gemiddeld
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	3,53	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	2,23	gemiddeld
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	1,59	laag
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	2,73	gemiddeld
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers	1,76	laag
Interieurverzorgers	5,43	gemiddeld
Verkopers	1,61	laag
Winkeliers	1,59	laag
Hulpkrachten horeca en verzorging	3,06	gemiddeld
Ziekenverzorgenden	1,04	erg laag
Verzorgend personeel	2,16	gemiddeld
Café- en snackbarhouders	1,52	laag
Bedrijfshoofden horeca	1,81	laag
Bakkers en slaggers	2,21	gemiddeld
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	2,75	gemiddeld
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	1,09	erg laag
Politie-inspecteurs en officieren	1,09	erg laag
Brandweerlieden	3,09	gemiddeld

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De indicator voor uitwijkmogelijkheden geeft aan in welke mate arbeidskrachten met een bepaald beroep terecht kunnen komen in andere bedrijfssectoren. Deze maatstaf geeft daarmee aan in hoeverre arbeidskrachten afhankelijk zijn van de arbeidsmarktsituatie in een bepaalde bedrijfssector. De uitwijkmogelijkheden worden bepaald met behulp van de Gini-Hirschman-spreidingsindex. Deze indicator kan geïnterpreteerd worden als genormeerd aantal bedrijfssectoren waarin mensen in deze beroepsgroep werkzaam zijn.

Tabel 2.12

Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	84	constant
Andere opleidingstypen	16	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)		
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	45	stijgend
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	21	dalend
Andere opleidingstypen	34	-
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	52	constant
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	18	stijgend
Andere opleidingstypen	30	-
Docenten landbouw en techniek (2e graads)		
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	43	constant
Andere opleidingstypen	57	-
Docenten landbouw en techniek (1e graads)		
Diverse opleidingstypen	100	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)		
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	51	dalend
Andere opleidingstypen	49	-
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)		
WO econom(etr)ie	28	constant
Andere opleidingstypen	72	-
Docenten talen en expressie		
HBO lerarenopleiding talen	31	constant
HBO lerarenopleiding expressie	25	constant
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	16	stijgend
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	8	constant
Andere opleidingstypen	20	-
Docenten letteren (1e graads)		
WO letteren	48	constant
HBO lerarenopleiding talen	23	stijgend
HBO lerarenopleiding expressie	10	stijgend
Andere opleidingstypen	19	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Docenten sociale vakken (2e graads)		
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	57	constant
Andere opleidingstypen	43	-
Docenten sociale vakken (1e graads)		
WO sociale wetenschappen	65	dalend
Andere opleidingstypen	35	-
Docenten 2e graads zonder specialisatie		
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	26	constant
Andere opleidingstypen	74	-
Docent 1e graads zonder specialisatie		
Diverse opleidingstypen	100	-
Onderwijskundig medewerkers		
Diverse opleidingstypen	100	-
Onderwijskundigen en pedagogen		
WO sociale wetenschappen	40	constant
Andere opleidingstypen	60	-
Rij-instructeurs		
MBO vervoer en logistiek	40	dalend
Andere opleidingstypen	60	-
Zweminstructeurs		
Diverse opleidingstypen	100	-
Sportinstructeurs		
MBO beweging en therapie	29	stijgend
Andere opleidingstypen	71	-
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers		
WO letteren	26	dalend
Andere opleidingstypen	74	-
Bibliotheekassistenten		
MBO sociaal-cultureel	19	stijgend
HAVO/VWO	12	dalend
Andere opleidingstypen	69	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Bibliotheacarissen		
HBO bibliotheek en documentatie	63	constant
Andere opleidingstypen	37	-
Grafisch ontwerpers		
MBO grafische techniek	27	stijgend
Andere opleidingstypen	73	-
Kunstenaars		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	43	constant
HAVO/VWO	6	constant
HBO lerarenopleiding expressie	6	dalend
VMBO theorie	5	stijgend
Andere opleidingstypen	39	-
Geestelijk verzorgers		
-	-	-
Geestelijken		
WO theologie	94	constant
Andere opleidingstypen	6	-
Journalisten		
HBO communicatie en journalistiek	26	stijgend
HAVO/VWO	15	sterk dalend
Andere opleidingstypen	59	-
Taalkundigen		
WO letteren	39	sterk dalend
Andere opleidingstypen	61	-
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders		
Diverse opleidingstypen	100	-
Agrarische arbeiders		
Basisonderwijs	20	constant
MBO landbouw en veeteelt	15	dalend
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	11	dalend
MBO milieu en groene ruimte	10	stijgend
VMBO theorie	9	stijgend
VMBO (uiterlijke) verzorging	6	dalend
Andere opleidingstypen	29	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Agrarische vakkrachten		
MBO landbouw en veeteelt	42	stijgend
Andere opleidingstypen	58	-
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers		
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	25	constant
Andere opleidingstypen	75	-
Landbouwkundigen		
Diverse opleidingstypen	100	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers		
Diverse opleidingstypen	100	-
Agrarische bedrijfshoofden		
MBO landbouw en veeteelt	35	constant
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	20	dalend
Basisonderwijs	7	dalend
MBO handel	6	stijgend
Andere opleidingstypen	32	-
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers		
Basisonderwijs	25	dalend
VMBO theorie	12	constant
VMBO (uiterlijke) verzorging	5	dalend
Andere opleidingstypen	58	-
Laboratorium-assistenten		
-	-	-
Laboranten		
MBO laboratorium	44	constant
Andere opleidingstypen	56	-
Technisch analisten		
HBO laboratorium	59	dalend
Andere opleidingstypen	41	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Natuurwetenschappers		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	52	dalend
Andere opleidingstypen	48	-
Conciërges		
Basisonderwijs	18	constant
VMBO theorie	10	stijgend
Andere opleidingstypen	72	-
Hoofden technische dienst		
Diverse opleidingstypen	100	-
Werktuigbouwkundigen		
Diverse opleidingstypen	100	-
Bouwvakkers		
VMBO bouwtechniek	31	constant
Basisonderwijs	20	dalend
MBO bouw	18	constant
VMBO theorie	6	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	25	-
Aannemers en installateurs		
MBO bouw	38	constant
MBO installatietechniek	9	constant
Andere opleidingstypen	53	-
Architecten en bouwkundig projectleiders		
HBO bouwkunde	22	dalend
MBO bouw	14	dalend
HBO werktuigbouwkunde	6	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	57	-
Weg- en waterbouwkundigen		
WO bouwkunde	44	dalend
WO civiele techniek	18	stijgend
Andere opleidingstypen	38	-
Weg- en waterbouwkundige arbeiders		
Basisonderwijs	33	constant
MBO grond-, weg- en waterbouw	13	stijgend
VMBO bouwtechniek	11	constant
Andere opleidingstypen	43	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten		
MBO grond-, weg- en waterbouw	23	constant
Basisonderwijs	16	constant
Andere opleidingstypen	61	-
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders		
HBO civiele techniek	39	dalend
Andere opleidingstypen	61	-
Metaalarbeiders		
VMBO metaal: mechanische techniek	32	constant
Basisonderwijs	17	dalend
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	10	constant
VMBO theorie	6	stijgend
Andere opleidingstypen	35	-
Bankwerkers en lassers		
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	38	constant
VMBO metaal: mechanische techniek	8	constant
Basisonderwijs	6	constant
MBO fijnmechanische techniek	6	dalend
Andere opleidingstypen	41	-
Bedrijfshoofden metaalbewerking		
Diverse opleidingstypen	100	-
Assembleurs		
Basisonderwijs	18	stijgend
MBO motorvoertuigentechniek	16	stijgend
Andere opleidingstypen	66	-
Monteurs		
MBO motorvoertuigentechniek	17	constant
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	16	dalend
MBO elektrotechniek	12	stijgend
Basisonderwijs	7	dalend
VMBO metaal: mechanische techniek	7	dalend
VMBO voertuigentechniek	5	dalend
Andere opleidingstypen	36	-
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst		
HBO werktuigbouwkunde	24	constant
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	11	sterk dalend
HBO vervoer en logistiek	10	stijgend
Andere opleidingstypen	54	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Elektronicamonteurs		
MBO elektrotechniek	46	constant
Andere opleidingstypen	54	-
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten		
MBO elektrotechniek	21	dalend
VMBO elektrotechniek	19	constant
Andere opleidingstypen	60	-
Elektromonteurs		
MBO elektrotechniek	57	constant
VMBO elektrotechniek	12	dalend
Andere opleidingstypen	31	-
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden		
HBO elektrotechniek	47	constant
Andere opleidingstypen	53	-
Elektrotechnici		
Diverse opleidingstypen	100	-
Grafisch productiepersoneel		
MBO grafische techniek	32	stijgend
Andere opleidingstypen	68	-
Grafische vakkrachten		
MBO grafische techniek	41	constant
Basisonderwijs	7	stijgend
Andere opleidingstypen	52	-
Mechanisch operators		
Basisonderwijs	24	dalend
VMBO theorie	12	dalend
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	9	stijgend
VMBO metaal: mechanische techniek	5	dalend
Andere opleidingstypen	51	-
Procesoperators		
MBO procestechniek	22	constant
MBO brood en banket	7	constant
Basisonderwijs	5	sterk dalend
Andere opleidingstypen	66	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Procestechnologen		
Diverse opleidingstypen	100	-
Materiaalkundigen		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	30	sterk dalend
Andere opleidingstypen	70	-
Confectie-arbeiders		
Basisonderwijs	24	constant
MBO handel	19	constant
VMBO (uiterlijke) verzorging	12	dalend
VMBO administratie, handel en mode	9	sterk dalend
VMBO theorie	9	stijgend
Andere opleidingstypen	28	-
Schoen- en kleermakers		
MBO handel	55	stijgend
Andere opleidingstypen	45	-
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers		
Basisonderwijs	20	dalend
VMBO theorie	14	stijgend
HAVO/VWO	6	sterk stijgend
MBO administratie	6	stijgend
Andere opleidingstypen	53	-
Chauffeurs		
Basisonderwijs	20	dalend
VMBO transport en logistiek	12	constant
VMBO theorie	8	constant
VMBO metaal: mechanische techniek	5	constant
Andere opleidingstypen	55	-
Schippers en conducteurs		
MBO vervoer en logistiek	24	stijgend
Andere opleidingstypen	76	-
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport		
HBO vervoer en logistiek	36	dalend
Andere opleidingstypen	64	-
Stewards		
HAVO/VWO	29	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	71	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen		
VMBO theorie	22	stijgend
VMBO (uiterlijke) verzorging	17	stijgend
Basisonderwijs	13	sterk stijgend
MBO verzorging	12	sterk dalend
Andere opleidingstypen	36	-
Verplegenden en doktersassistenten		
MBO verpleging	62	constant
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	13	stijgend
Andere opleidingstypen	25	-
Therapeuten en verpleegkundigen		
HBO (fysio)therapie	29	dalend
HBO verpleegkunde	29	constant
MBO verpleging	9	dalend
Andere opleidingstypen	33	-
Artsen		
WO (dier)geneeskunde	68	constant
WO tandheelkunde	11	constant
WO sociale wetenschappen	5	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	16	-
Apothekersassistenten en medisch laboranten		
MBO apothekersassistent	32	dalend
MBO gezondheidstechniek	13	constant
MBO laboratorium	11	stijgend
Andere opleidingstypen	44	-
Medisch analisten		
HBO laboratorium	57	constant
HBO radiologie	29	constant
Andere opleidingstypen	14	-
Apothekers		
WO farmacie	51	constant
Andere opleidingstypen	49	-
Afdelingshoofden zorginstelling		
Diverse opleidingstypen	100	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulpen, inpakkers en colporteurs		
Basisonderwijs	36	dalend
VMBO theorie	14	sterk stijgend
VMBO (uiterlijke) verzorging	11	stijgend
Andere opleidingstypen	38	-
Ondersteunende administratieve hulpkrachten		
Diverse opleidingstypen	100	-
Bedrijfschefs		
Diverse opleidingstypen	100	-
Economen		
WO econom(etr)ie	30	stijgend
WO sociale wetenschappen	15	sterk dalend
Andere opleidingstypen	55	-
Productieplanners		
MBO administratie	12	constant
VMBO theorie	9	dalend
MBO handel	8	constant
MBO elektrotechniek	7	sterk stijgend
HAVO/VWO	7	sterk dalend
MBO vervoer en logistiek	6	stijgend
Basisonderwijs	6	stijgend
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	6	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	39	-
Organisatie-adviseurs		
HBO bedrijfskunde	13	constant
HBO commerciële economie	7	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	81	-
Organisatiedeskundigen		
WO sociale wetenschappen	19	sterk dalend
WO bedrijfskunde	17	constant
WO econom(etr)ie	15	constant
WO wiskunde en natuurwetenschappen	12	constant
Andere opleidingstypen	37	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Receptionisten en administratieve employés		
VMBO theorie	29	constant
Basisonderwijs	8	constant
VMBO administratie, handel en mode	8	constant
HAVO/VWO	8	stijgend
MBO administratie	7	dalend
MBO secretariaat	6	constant
VMBO (uiterlijke) verzorging	6	constant
Andere opleidingstypen	28	-
Boekhouders en secretaresses		
MBO administratie	26	constant
HAVO/VWO	14	constant
MBO secretariaat	13	constant
VMBO theorie	6	constant
MBO handel	5	dalend
Andere opleidingstypen	36	-
Assistent accountants		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	25	constant
MBO administratie	16	constant
HBO secretariaat	7	sterk dalend
HAVO/VWO	6	constant
Andere opleidingstypen	46	-
Accountants		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	29	constant
WO accountancy en belastingen	18	dalend
MBO administratie	14	constant
WO econom(etr)ie	11	stijgend
Andere opleidingstypen	28	-
Verzekeringsagenten		
MBO administratie	22	constant
HAVO/VWO	15	constant
VMBO theorie	11	dalend
Andere opleidingstypen	52	-
Commercieel employés		
HAVO/VWO	12	constant
MBO administratie	11	constant
VMBO theorie	10	dalend
MBO handel	9	constant
MBO verzekeringswezen	5	constant
Andere opleidingstypen	53	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Commercieel medewerkers		
HBO commerciële economie	10	constant
MBO handel	9	dalend
HAVO/VWO	7	dalend
MBO administratie	6	dalend
Andere opleidingstypen	68	-
Technisch-commercieel employés		
MBO handel	21	stijgend
Andere opleidingstypen	79	-
Technisch-bedrijfskundig medewerkers		
Diverse opleidingstypen	100	-
Juridisch en fiscaal medewerkers		
MBO geld, bank en belastingen	29	dalend
MBO administratie	15	constant
VMBO theorie	9	dalend
HAVO/VWO	8	dalend
Andere opleidingstypen	39	-
Juridisch, bestuurlijk medewerkers		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	15	stijgend
HBO recht en bestuur	15	sterk dalend
Andere opleidingstypen	71	-
Juristen		
WO rechten en bestuurskunde	58	constant
WO accountancy en belastingen	6	dalend
Andere opleidingstypen	36	-
Administratieve transportemployés		
MBO vervoer en logistiek	12	constant
VMBO theorie	12	dalend
MBO administratie	10	stijgend
Andere opleidingstypen	66	-
Leidinggevenden		
HBO bedrijfskunde	8	sterk stijgend
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	8	dalend
MBO handel	6	constant
HAVO/VWO	6	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	72	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Managers		
HBO verpleegkunde	5	sterk stijgend
Andere opleidingstypen	95	-
Medisch secretaresses		
MBO secretariaat	33	constant
HAVO/VWO	12	constant
Andere opleidingstypen	55	-
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs		
MBO automatisering	21	constant
HAVO/VWO	20	dalend
VMBO theorie	12	sterk stijgend
MBO elektrotechniek	11	stijgend
MBO administratie	10	stijgend
Andere opleidingstypen	25	-
Systeemanalisten		
HBO informatica	24	dalend
HBO elektrotechniek	8	stijgend
HAVO/VWO	6	dalend
WO wiskunde en natuurwetenschappen	5	constant
HBO bedrijfskunde	5	stijgend
Andere opleidingstypen	52	-
Informatici		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	19	stijgend
Andere opleidingstypen	81	-
Technisch systeemanalisten		
HBO elektrotechniek	37	constant
Andere opleidingstypen	63	-
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling		
MBO sociaal-cultureel	23	constant
MBO verpleging	9	-
MBO beweging en therapie	8	constant
MBO verzorging	7	stijgend
HAVO/VWO	6	constant
Andere opleidingstypen	47	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid		
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	37	constant
HBO personeel en arbeid	15	dalend
Andere opleidingstypen	48	-
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid		
WO sociale wetenschappen	25	dalend
Andere opleidingstypen	75	-
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers		
Diverse opleidingstypen	100	-
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers		
WO sociale wetenschappen	68	constant
Andere opleidingstypen	32	-
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers		
VMBO theorie	30	constant
HAVO/VWO	14	sterk stijgend
Basisonderwijs	13	dalend
Andere opleidingstypen	42	-
Interieurverzorgers		
Basisonderwijs	30	dalend
VMBO (uiterlijke) verzorging	19	dalend
VMBO theorie	13	constant
MBO verzorging	6	constant
Andere opleidingstypen	32	-
Verkopers		
VMBO theorie	17	constant
MBO handel	17	stijgend
VMBO (uiterlijke) verzorging	11	constant
Basisonderwijs	10	dalend
HAVO/VWO	9	sterk stijgend
VMBO administratie, handel en mode	7	sterk dalend
Andere opleidingstypen	30	-
Winkeliers		
MBO handel	35	constant
VMBO theorie	9	dalend
HAVO/VWO	6	stijgend
Basisonderwijs	5	dalend
Andere opleidingstypen	44	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Hulpkrachten horeca en verzorging		
VMBO (uiterlijke) verzorging	21	dalend
Basisonderwijs	17	dalend
VMBO theorie	15	constant
MBO verzorging	7	stijgend
HAVO/VWO	6	constant
MBO horeca	5	sterk stijgend
VMBO administratie, handel en mode	5	constant
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	5	dalend
Andere opleidingstypen	19	-
Ziekenverzorgenden		
MBO verzorging	80	constant
MBO verpleging	6	stijgend
Andere opleidingstypen	14	-
Verzorgend personeel		
MBO verzorging	29	dalend
MBO uiterlijke verzorging	15	constant
MBO horeca	12	constant
MBO verpleging	9	sterk stijgend
MBO sociaal-cultureel	6	constant
Andere opleidingstypen	29	-
Café- en snackbarhouders		
MBO horeca	19	constant
Andere opleidingstypen	81	-
Bedrijfshoofden horeca		
MBO horeca	26	constant
Basisonderwijs	10	dalend
HAVO/VWO	9	stijgend
VMBO theorie	7	dalend
Andere opleidingstypen	49	-
Bakkers en slaggers		
MBO brood en banket	37	constant
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	20	sterk dalend
Andere opleidingstypen	42	-
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten		
VMBO beveiliging	16	stijgend
MBO openbare orde en veiligheid	14	constant
VMBO theorie	12	dalend
Andere opleidingstypen	57	-

Tabel 2.12 (vervolg)
Belangrijkste opleidingstypen per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	%	trend 1993-'97
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés		
MBO openbare orde en veiligheid	73	constant
VMBO theorie	6	constant
Andere opleidingstypen	21	-
Politie-inspecteurs en officieren		
MBO openbare orde en veiligheid	38	constant
Andere opleidingstypen	62	-
Brandweerlieden		
MBO openbare orde en veiligheid	49	constant
Andere opleidingstypen	51	-

Bron: CBS/ROA

Tabel 2.13

Substitutiemogelijkheden tussen mensen met uiteenlopende opleidingsachtergronden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	spreidingsindex	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs	1,40	erg laag
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	4,21	laag
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	3,16	laag
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	4,35	laag
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	6,18	gemiddeld
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	4,09	laag
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	5,41	laag
Docenten talen en expressie	5,09	laag
Docenten letteren (1e graads)	3,00	laag
Docenten sociale vakken (2e graads)	2,43	erg laag
Docenten sociale vakken (1e graads)	2,53	erg laag
Docenten 2e graads zonder specialisatie	7,91	gemiddeld
Docent 1e graads zonder specialisatie	5,82	gemiddeld
Onderwijskundig medewerkers	16,73	erg hoog
Onderwijskundigen en pedagogen	6,09	gemiddeld
Rij-instructeurs	3,04	laag
Zweminstructeurs	8,51	gemiddeld
Sportinstructeurs	9,31	gemiddeld
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers	7,73	gemiddeld
Bibliotheekassistenten	11,17	hoog
Bibliothecarissen	2,10	erg laag
Grafisch ontwerpers	5,76	gemiddeld
Kunstenaars	4,53	laag
Geestelijk verzorgers	-	-
Geestelijken	1,14	erg laag
Journalisten	9,08	gemiddeld
Taalkundigen	5,50	gemiddeld
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders	7,61	gemiddeld
Agrarische arbeiders	9,24	gemiddeld
Agrarische vakkrachten	4,79	laag
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	10,62	hoog
Landbouwkundigen	5,69	gemiddeld
Landbouwmachinebestuurders en vissers	8,69	gemiddeld
Agrarische bedrijfshoofden	5,46	gemiddeld
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers	10,29	hoog
Laboratorium-assistenten	-	-
Laboranten	5,14	laag
Technisch analisten	2,30	erg laag
Natuurwetenschappers	3,71	laag
Conciërges	14,42	erg hoog
Hoofden technische dienst	11,92	hoog
Werktuigbouwkundigen	9,04	gemiddeld
Bouwvakkers	5,64	gemiddeld
Aannemers en installateurs	6,20	gemiddeld
Architecten en bouwkundig projectleiders	10,79	hoog

Tabel 2.13 (vervolg)

Substitutiemogelijkheden tussen mensen met uiteenlopende opleidingsachtergronden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	spreidingsindex	typering
Weg- en waterbouwkundigen	4,38	laag
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	6,33	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	10,04	hoog
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	4,76	laag
Metaalarbeiders	6,48	gemiddeld
Bankwerkers en lassers	6,04	gemiddeld
Bedrijfshoofden metaalbewerking	13,61	hoog
Assembleurs	11,32	hoog
Monteurs	11,30	hoog
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	9,97	gemiddeld
Elektronicamonteurs	3,07	laag
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	8,41	gemiddeld
Elektromonteurs	2,85	erg laag
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	3,98	laag
Elektrotechnici	7,71	gemiddeld
Grafisch productiepersoneel	7,17	gemiddeld
Grafische vakkrachten	5,93	gemiddeld
Mechanisch operators	10,90	hoog
Procesoperators	12,31	hoog
Procestechnologen	17,97	erg hoog
Materiaalkundigen	10,31	hoog
Confectie-arbeiders	7,06	gemiddeld
Schoen- en kleemakers	4,10	laag
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers	12,03	hoog
Chaufeurs	12,48	hoog
Schippers en conducteurs	8,30	gemiddeld
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggegenden transport	6,52	gemiddeld
Stewards	8,21	gemiddeld
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	7,66	gemiddeld
Verplegenden en doktersassistenten	2,56	erg laag
Therapeuten en verpleegkundigen	4,81	laag
Artsen	2,01	erg laag
Apothekersassistenten en medisch laboranten	6,45	gemiddeld
Medisch analisten	2,82	erg laag
Apothekers	3,31	laag
Afdelingshoofden zorginstelling	8,93	gemiddeld
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	6,44	gemiddeld
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	14,20	hoog
Bedrijfshoofden	31,45	erg hoog
Economen	6,80	gemiddeld
Productieplanners	16,74	erg hoog
Organisatie-adviseurs	24,00	erg hoog
Organisatiedeskundigen	8,59	gemiddeld
Receptionisten en administratieve employés	8,54	gemiddeld
Boekhouders en secretaresses	8,76	gemiddeld
Assistent accountants	10,56	hoog
Accountants	6,25	gemiddeld

Tabel 2.13 (vervolg)

Substitutiemogelijkheden tussen mensen met uiteenlopende opleidingsachtergronden per beroepsgroep, gemiddelde 1997-1998

Beroepsgroep	spreadingsindex	typering
Verzekeringsagenten	9,74	gemiddeld
Commercieel employés	17,49	erg hoog
Commercieel medewerkers	25,80	erg hoog
Technisch-commercieel employés	12,96	hoog
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	18,05	erg hoog
Juridisch en fiscaal medewerkers	8,35	gemiddeld
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	16,04	erg hoog
Juristen	2,85	erg laag
Administratieve transportemployés	14,40	hoog
Leidinggevend	27,91	erg hoog
Managers	40,50	erg hoog
Medisch secretaresses	6,29	gemiddeld
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs	7,62	gemiddeld
Systeemanalisten	12,31	hoog
Informatici	13,64	hoog
Technisch systeemanalisten	4,84	laag
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	13,82	hoog
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	5,50	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	2,92	laag
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	13,09	hoog
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	1,94	erg laag
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers	7,75	gemiddeld
Interieurverzorgers	6,83	gemiddeld
Verkopers	10,28	hoog
Winkeliers	5,84	gemiddeld
Hulpkrachten horeca en verzorging	9,15	gemiddeld
Ziekenverzorgenden	1,51	erg laag
Verzorgend personeel	7,41	gemiddeld
Café- en snackbarhouders	11,55	hoog
Bedrijfshoofden horeca	9,04	gemiddeld
Bakkers en slaggers	4,42	laag
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	13,90	hoog
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	1,81	erg laag
Politie-inspecteurs en officieren	5,64	gemiddeld
Brandweerlieden	3,16	laag

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De indicator voor substitutiemogelijkheden geeft de mate aan waarin werkgevers voor een bepaald beroep arbeidskrachten kunnen aantrekken met een uiteenlopende opleidingsachtergrond, zodat ze niet afhankelijk zijn van het arbeidsaanbod van een bepaald opleidingstype. De substitutiemogelijkheden worden bepaald met behulp van de Gini-Hirschman-spreidingsindex. Deze indicator kan geïnterpreteerd worden als een genormeerd aantal opleidingstypen waaruit werkenden in deze beroepsgroep afkomstig zijn.

Tabel 2.14
Conjunctuurgevoeligheid per beroepsgroep

Beroepsgroep	conjunctuurgevoeligheid	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs	0,50	laag
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	0,49	laag
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	0,15	erg laag
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	0,49	laag
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	0,15	erg laag
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	0,49	laag
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	0,15	erg laag
Docenten talen en expressie	0,48	laag
Docenten letteren (1e graads)	0,15	erg laag
Docenten sociale vakken (2e graads)	0,49	laag
Docenten sociale vakken (1e graads)	0,15	erg laag
Docenten 2e graads zonder specialisatie	0,50	laag
Docent 1e graads zonder specialisatie	0,15	erg laag
Onderwijskundig medewerkers	0,51	laag
Onderwijskundigen en pedagogen	0,28	laag
Rij-instructeurs	0,21	laag
Zweminstructeurs	0,46	laag
Sportinstructeurs	0,50	laag
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers	0,24	laag
Bibliotheekassistenten	1,01	hoog
Bibliothecarissen	0,20	erg laag
Grafisch ontwerpers	1,21	hoog
Kunstenaars	0,28	laag
Geestelijk verzorgers	-	-
Geestelijken	0,10	erg laag
Journalisten	1,74	erg hoog
Taalkundigen	0,41	laag
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders	0,63	gemiddeld
Agrarische arbeiders	0,49	laag
Agrarische vakkrachten	0,98	gemiddeld
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	0,63	gemiddeld
Landbouwkundigen	0,43	laag
Landbouwmachinebestuurders en vissers	0,54	gemiddeld
Agrarische bedrijfshoofden	0,28	laag
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers	0,51	laag
Laboratorium-assistenten	-	-
Laboranten	0,69	gemiddeld
Technisch analisten	1,27	hoog
Natuurwetenschappers	0,45	laag
Conciërges	0,79	gemiddeld
Hoofden technische dienst	0,83	gemiddeld
Werktuigbouwkundigen	0,57	gemiddeld
Bouwvakkers	2,03	erg hoog
Aannemers en installateurs	1,46	erg hoog
Architecten en bouwkundig projectleiders	1,56	erg hoog
Weg- en waterbouwkundigen	0,58	gemiddeld

Tabel 2.14 (vervolg)
Conjunctuurgevoeligheid per beroepsgroep

Beroepsgroep	conjunctuurgevoeligheid	typering
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	1,99	erg hoog
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	1,14	hoog
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	1,39	erg hoog
Metaalarbeiders	1,04	hoog
Bankwerkers en lassers	1,19	hoog
Bedrijfshoofden metaalbewerking	3,13	erg hoog
Assembleurs	0,92	gemiddeld
Monteurs	0,83	gemiddeld
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	1,63	erg hoog
Elektronicamonteurs	0,79	gemiddeld
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	1,52	erg hoog
Elektromonteurs	1,30	hoog
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	2,42	erg hoog
Elektrotechnici	0,91	gemiddeld
Grafisch productiepersoneel	0,99	gemiddeld
Grafische vakkrachten	0,95	gemiddeld
Mechanisch operators	1,03	hoog
Procesoperators	1,19	hoog
Procestechnologen	0,50	laag
Materiaalkundigen	0,61	gemiddeld
Confectie-arbeiders	1,13	hoog
Schoen- en kleermakers	0,75	gemiddeld
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers	0,63	gemiddeld
Chauffeurs	1,60	erg hoog
Schippers en conducteurs	1,82	erg hoog
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	0,37	laag
Stewards	1,66	erg hoog
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	0,78	gemiddeld
Verplegenden en doktersassistenten	0,73	gemiddeld
Therapeuten en verpleegkundigen	0,50	laag
Artsen	0,14	erg laag
Apothekersassistenten en medisch laboranten	0,69	gemiddeld
Medisch analisten	0,53	gemiddeld
Apothekers	0,85	gemiddeld
Afdelingshoofden zorginstelling	1,36	hoog
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	0,56	gemiddeld
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	0,95	gemiddeld
Bedrijfshoofden	1,00	gemiddeld
Economen	0,74	gemiddeld
Productieplanners	0,85	gemiddeld
Organisatie-adviseurs	1,22	hoog
Organisatiedeskundigen	0,62	gemiddeld
Receptionisten en administratieve employés	0,51	laag
Boekhouders en secretaresses	0,80	gemiddeld
Assistent accountants	1,24	hoog
Accountants	0,66	gemiddeld
Verzekeringsagenten	0,44	laag
Commercieel employés	0,78	gemiddeld

Tabel 2.14 (vervolg)
Conjunctuurgevoeligheid per beroepsgroep

Beroepsgroep	conjunctuurgevoeligheid	typering
Commercieel medewerkers	1,22	hoog
Technisch-commercieel employés	0,92	gemiddeld
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	1,17	hoog
Juridisch en fiscaal medewerkers	0,22	laag
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	0,54	gemiddeld
Juristen	0,57	gemiddeld
Administratieve transportemployés	1,24	hoog
Leidinggevenden	0,97	gemiddeld
Managers	1,15	hoog
Medisch secretaresses	0,75	gemiddeld
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs	0,62	gemiddeld
Systeemanalisten	1,05	hoog
Informatici	0,61	gemiddeld
Technisch systeemanalisten	1,15	hoog
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	1,02	hoog
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	0,66	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	0,19	erg laag
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	0,53	gemiddeld
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	0,29	laag
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers	0,97	gemiddeld
Interieurverzorgers	0,34	laag
Verkopers	0,48	laag
Winkeliers	0,62	gemiddeld
Hulpkrachten horeca en verzorging	0,91	gemiddeld
Ziekenverzorgenden	0,73	gemiddeld
Verzorgend personeel	1,01	hoog
Café- en snackbarhouders	1,36	hoog
Bedrijfshoofden horeca	1,21	hoog
Bakkers en slaggers	0,16	erg laag
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	0,62	gemiddeld
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	0,23	laag
Politie-inspecteurs en officieren	0,47	laag
Brandweerlieden	0,52	laag

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid heeft betrekking op de mate waarin de werkgelegenheid gevoelig is voor veranderingen van de economische situatie. Deze indicator geeft daarmee de mate van werkzekerheid aan in de beroepsgroep.

Tabel 2.15
Verwachte uitbreidingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN				
Leraar basisonderwijs	14.500	11	2,1	hoog
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	-1.200	-7	-1,4	gemiddeld
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	300	2	0,4	gemiddeld
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	-400	-3	-0,6	gemiddeld
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	-	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	-400	-7	-1,4	gemiddeld
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	800	8	1,6	gemiddeld
Docenten talen en expressie	-4.500	-14	-3,0	laag
Docenten letteren (1e graads)	2.300	10	1,8	gemiddeld
Docenten sociale vakken (2e graads)	-800	-8	-1,6	gemiddeld
Docenten sociale vakken (1e graads)	-400	-5	-1,0	gemiddeld
Docenten 2e graads zonder specialisatie	200	3	0,5	gemiddeld
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	-	-
Onderwijskundig medewerkers	1.500	18	3,3	hoog
Onderwijskundigen en pedagogen	4.200	21	3,8	erg hoog
Rij-instructeurs	200	3	0,5	gemiddeld
Zweminstructeurs	100	4	0,8	gemiddeld
Sportinstructeurs	400	5	1,0	gemiddeld
CULTURELE BEROEPEN				
Tolken, vertalers en schrijvers	100	1	0,3	gemiddeld
Bibliotheekassistenten	-200	-1	-0,3	gemiddeld
Bibliothecarissen	-100	-1	-0,3	gemiddeld
Grafisch ontwerpers	1.000	13	2,5	hoog
Kunstenaars	2.600	6	1,2	gemiddeld
Geestelijk verzorgers	-	-	-	-
Geestelijken	800	15	2,8	hoog
Journalisten	1.200	7	1,4	gemiddeld
Taalkundigen	700	10	1,9	gemiddeld
AGRARISCHE BEROEPEN				
Agrarische hulparbeiders	400	5	1,1	gemiddeld
Agrarische arbeiders	-12.200	-13	-2,8	laag
Agrarische vakkrachten	-600	-8	-1,6	gemiddeld
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	300	4	0,8	gemiddeld
Landbouwkundigen	-	-	-	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	-1.200	-12	-2,5	laag
Agrarische bedrijfshoofden	-5.000	-4	-0,8	gemiddeld
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN				
Productiemedewerkers	-1.000	-1	-0,2	gemiddeld
Laboratorium-assistenten	-	-	-	-
Laboranten	-4.300	-37	-9,0	erg laag
Technisch analisten	0	0	0,1	gemiddeld
Natuurwetenschappers	-100	-1	-0,2	gemiddeld
Conciërges	-5.400	-20	-4,3	erg laag
Hoofden technische dienst	-1.200	-12	-2,6	laag
Werktuigbouwkundigen	-800	-13	-2,8	laag
Bouwwerkers	-39.300	-22	-5,0	erg laag
Aannemers en installateurs	-14.400	-8	-1,6	gemiddeld
Architecten en bouwkundig projectleiders	100	0	0,1	gemiddeld

Tabel 2.15 (vervolg)
Verwachte uitbreidingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Weg- en waterbouwkundigen	-600	-5	-0,9	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	-6.200	-26	-5,9	erg laag
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	-3.500	-11	-2,3	laag
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	-1.500	-20	-4,3	erg laag
Metaalarbeiders	-20.800	-25	-5,7	erg laag
Bankwerkers en lassers	-7.000	-11	-2,2	laag
Bedrijfshoofden metaalbewerking	-300	-6	-1,3	gemiddeld
Assembleurs	-4.600	-22	-4,9	erg laag
Monteurs	-28.400	-14	-2,9	laag
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	-5.300	-20	-4,4	erg laag
Elektronicamonteurs	-1.100	-7	-1,5	gemiddeld
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	-4.400	-26	-5,8	erg laag
Elektromonteurs	-9.900	-10	-2,2	laag
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	-2.000	-19	-4,0	laag
Elektrotechnici	-1.200	-18	-4,0	laag
Grafisch productiepersoneel	-6.200	-29	-6,6	erg laag
Grafische vakkrachten	-4.500	-11	-2,3	laag
Mechanisch operators	-18.700	-29	-6,7	erg laag
Procesoperators	-4.900	-9	-1,9	gemiddeld
Procestechnologen	-2.000	-24	-5,4	erg laag
Materiaalkundigen	-1.100	-8	-1,6	gemiddeld
Confectie-arbeiders	-7.700	-24	-5,4	erg laag
Schoen- en kleermakers	-600	-11	-2,2	laag
TRANSPORTBEROEPEN				
Laders en lossers	9.200	7	1,4	gemiddeld
Chauffeurs	500	0	0,0	gemiddeld
Schippers en conducteurs	-3.000	-24	-5,3	erg laag
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	400	4	0,9	gemiddeld
Stewards	2.700	27	4,9	erg hoog
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN				
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	-900	-4	-0,8	gemiddeld
Verplegenden en doktersassistenten	-100	0	-0,0	gemiddeld
Therapeuten en verpleegkundigen	0	0	0,0	gemiddeld
Artsen	4.100	7	1,4	gemiddeld
Apothekersassistenten en medisch laboranten	3.800	9	1,8	gemiddeld
Medisch analisten	1.300	8	1,5	gemiddeld
Apothekers	200	3	0,6	gemiddeld
Afdelingshoofden zorginstelling	200	3	0,5	gemiddeld
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN				
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	4.300	6	1,1	gemiddeld
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	-200	-5	-1,0	gemiddeld
Bedrijfshoofden	4.900	18	3,4	hoog
Economen	900	7	1,3	gemiddeld
Productieplanners	29.500	49	8,4	erg hoog
Organisatie-adviseurs	24.400	49	8,3	erg hoog
Organisatiedeskundigen	8.100	36	6,3	erg hoog
Receptionisten en administratieve employés	27.800	12	2,3	hoog
Boekhouders en secretaresses	99.700	23	4,3	erg hoog
Assistent accountants	19.700	19	3,5	hoog
Accountants	13.300	40	6,9	erg hoog

Tabel 2.15 (vervolg)
Verwachte uitbreidingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Verzekeringsagenten	4.900	15	2,8	hoog
Commercieel employés	34.900	12	2,3	hoog
Commercieel medewerkers	44.100	21	3,9	erg hoog
Technisch-commercieel employés	1.200	8	1,5	gemiddeld
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	-200	-1	-0,3	gemiddeld
Juridisch en fiscaal medewerkers	1.700	5	0,9	gemiddeld
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	1.400	9	1,8	gemiddeld
Juristen	3.800	6	1,2	gemiddeld
Administratieve transportemployés	-1.000	-4	-0,8	gemiddeld
Leidinggevend	5.000	11	2,2	hoog
Managers	8.600	9	1,8	gemiddeld
Medisch secretaresses	3.000	16	3,0	hoog
INFORMATICA BEROEPEN				
Programmeurs	16.300	26	4,8	erg hoog
Systeemanalisten	31.600	30	5,4	erg hoog
Informatici	3.000	23	4,2	erg hoog
Technisch systeemanalisten	-1.800	-18	-4,0	laag
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN				
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	14.000	19	3,6	hoog
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	2.700	4	0,7	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	1.700	18	3,4	hoog
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	1.300	17	3,1	hoog
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	4.900	21	4,0	erg hoog
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN				
Vakkenvullers	-	-	-	-
Interieurverzorgers	11.400	6	1,1	gemiddeld
Verkopers	48.200	18	3,3	hoog
Winkeliers	8.700	7	1,4	gemiddeld
Hulpkrachten horeca en verzorging	-2.700	-2	-0,4	gemiddeld
Ziekenverzorgenden	20.400	29	5,2	erg hoog
Verzorgend personeel	16.100	8	1,6	gemiddeld
Café- en snackbarhouders	100	1	0,1	gemiddeld
Bedrijfshoofden horeca	2.700	7	1,4	gemiddeld
Bakkers en slagers	-2.500	-15	-3,3	laag
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN				
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	2.100	5	1,0	gemiddeld
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	-1.900	-4	-0,8	gemiddeld
Politie-inspecteurs en officieren	200	4	0,8	gemiddeld
Brandweerlieden	-700	-12	-2,5	laag
Totaal	328.300	5	1,0	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:

Uitbreidingsvraag is de vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door groei van de werkgelegenheid. Als er sprake is van een werkgelegenheidsdaling, is de uitbreidingsvraag negatief.

Tabel 2.16
Verwachte vervangingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN				
Leraar basisonderwijs	24.100	18	3,4	gemiddeld
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	4.200	23	4,3	hoog
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	4.400	30	5,4	hoog
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	6.000	39	6,9	erg hoog
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	-	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	2.500	38	6,6	erg hoog
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	1.100	11	2,2	erg laag
Docenten talen en expressie	10.500	33	5,9	erg hoog
Docenten letteren (1e graads)	5.400	22	4,1	gemiddeld
Docenten sociale vakken (2e graads)	3.500	34	6,1	erg hoog
Docenten sociale vakken (1e graads)	1.800	26	4,7	hoog
Docenten 2e graads zonder specialisatie	2.700	25	4,6	hoog
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	-	-
Onderwijskundig medewerkers	2.100	25	4,5	hoog
Onderwijskundigen en pedagogen	3.000	15	2,8	laag
Rij-instructeurs	2.100	33	5,8	erg hoog
Zweminstructeurs	600	20	3,7	gemiddeld
Sportinstructeurs	1.200	15	2,9	laag
CULTURELE BEROEPEN				
Tolken, vertalers en schrijvers	1.400	18	3,4	gemiddeld
Bibliotheekassistenten	3.000	18	3,3	gemiddeld
Bibliotheacarissen	2.300	24	4,5	hoog
Grafisch ontwerpers	900	13	2,4	laag
Kunstenaars	6.400	15	2,9	laag
Geestelijk verzorgers	-	-	-	-
Geestelijken	800	14	2,6	laag
Journalisten	2.400	14	2,7	laag
Taalkundigen	1.300	16	3,0	gemiddeld
AGRARISCHE BEROEPEN				
Agrarische hulparbeiders	800	11	2,1	erg laag
Agrarische arbeiders	19.600	21	3,9	gemiddeld
Agrarische vakkrachten	1.300	17	3,2	gemiddeld
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	2.600	29	5,2	hoog
Landbouwkundigen	-	-	-	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	2.000	20	3,7	gemiddeld
Agrarische bedrijfshoofden	24.300	20	3,7	gemiddeld
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN				
Productiemedewerkers	15.200	11	2,1	erg laag
Laboratorium-assistenten	-	-	-	-
Laboranten	2.900	25	4,6	hoog
Technisch analisten	2.600	41	7,0	erg hoog
Natuurwetenschappers	2.900	23	4,3	hoog
Conciërges	7.300	27	4,8	hoog
Hoofden technische dienst	2.100	21	3,8	gemiddeld
Werktuigbouwkundigen	1.700	26	4,8	hoog
Bouwwerkers	30.700	18	3,3	gemiddeld
Aannemers en installateurs	27.200	15	2,8	laag
Architecten en bouwkundig projectleiders	6.500	20	3,7	gemiddeld

Tabel 2.16 (vervolg)
Verwachte vervangingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Weg- en waterbouwkundigen	2.300	17	3,1	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	3.600	15	2,8	laag
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	6.300	20	3,7	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	1.300	18	3,3	gemiddeld
Metaalarbeiders	17.300	21	3,9	gemiddeld
Bankwerkers en lassers	9.500	14	2,7	laag
Bedrijfshoofden metaalbewerking	1.200	28	5,0	hoog
Assembleurs	3.200	16	3,0	gemiddeld
Monteurs	28.800	14	2,6	laag
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	7.100	27	4,8	hoog
Elektronicamonteurs	2.800	18	3,3	gemiddeld
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	2.900	17	3,1	gemiddeld
Elektromonteurs	16.700	18	3,3	gemiddeld
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	2.700	25	4,6	hoog
Elektrotechnici	900	14	2,7	laag
Grafisch productiepersoneel	4.100	19	3,6	gemiddeld
Grafische vakkrachten	6.100	15	2,8	laag
Mechanisch operators	15.500	24	4,4	hoog
Procesoperators	7.000	13	2,4	laag
Procestechnologen	2.500	29	5,3	hoog
Materiaalkundigen	2.800	20	3,8	gemiddeld
Confectie-arbeiders	8.700	27	5,0	hoog
Schoen- en kleermakers	1.600	25	4,6	hoog
TRANSPORTBEROEPEN				
Laders en lossers	9.600	7	1,4	erg laag
Chauffeurs	38.700	17	3,2	gemiddeld
Schippers en conducteurs	3.300	26	4,8	hoog
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendenden transport	2.100	21	3,8	gemiddeld
Stewards	1.400	15	2,8	laag
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN				
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	2.900	13	2,5	laag
Verplegenden en doktersassistenten	23.100	20	3,8	gemiddeld
Therapeuten en verpleegkundigen	18.000	18	3,4	gemiddeld
Artsen	8.500	15	2,9	laag
Apothekersassistenten en medisch laboranten	6.500	16	3,0	gemiddeld
Medisch analisten	2.700	16	3,1	gemiddeld
Apothekers	900	14	2,6	laag
Afdelingshoofden zorginstelling	2.700	29	5,3	hoog
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN				
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	5.800	8	1,5	erg laag
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	2.000	45	7,8	erg hoog
Bedrijfshoofden	3.800	14	2,7	laag
Economen	2.000	14	2,7	laag
Productieplanners	6.200	10	2,0	erg laag
Organisatie-adviseurs	3.600	7	1,4	erg laag
Organisatiedeskundigen	2.800	12	2,4	erg laag
Receptionisten en administratieve employés	60.200	26	4,7	hoog
Boekhouders en secretaresses	49.700	12	2,2	erg laag
Assistent accountants	13.000	12	2,3	erg laag
Accountants	3.900	11	2,2	erg laag

Tabel 2.16 (vervolg)
Verwachte vervangingsvraag per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Verzekeringsagenten	5.000	15	2,9	laag
Commercieel employés	41.400	14	2,6	laag
Commercieel medewerkers	24.200	11	2,2	erg laag
Technisch-commercieel employés	3.300	20	3,7	gemiddeld
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	2.200	15	2,9	laag
Juridisch en fiscaal medewerkers	6.000	16	3,1	gemiddeld
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	4.500	30	5,4	hoog
Juristen	7.000	12	2,2	erg laag
Administratieve transportemployés	5.200	20	3,8	gemiddeld
Leidinggevenden	8.200	19	3,5	gemiddeld
Managers	17.000	18	3,4	gemiddeld
Medisch secretaresses	2.700	14	2,7	laag
INFORMATICA BEROEPEN				
Programmeurs	4.900	8	1,5	erg laag
Systeemanalisten	7.600	7	1,4	erg laag
Informatici	1.200	9	1,7	erg laag
Technisch systeemanalisten	1.500	15	2,9	laag
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN				
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	5.800	8	1,6	erg laag
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	11.900	16	2,9	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	1.500	16	3,0	gemiddeld
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	1.400	17	3,2	gemiddeld
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	2.700	12	2,2	erg laag
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN				
Vakkenvullers	-	-	-	-
Interieurverzorgers	23.600	12	2,2	erg laag
Verkopers	42.000	15	2,9	laag
Winkeliers	24.000	20	3,6	gemiddeld
Hulpkrachten horeca en verzorging	31.300	22	4,0	gemiddeld
Ziekenverzorgenden	6.800	10	1,9	erg laag
Verzorgend personeel	32.000	17	3,1	gemiddeld
Café- en snackbarhouders	4.100	32	5,7	erg hoog
Bedrijfshoofden horeca	8.100	21	4,0	gemiddeld
Bakkers en slagers	2.600	16	3,0	gemiddeld
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN				
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	6.600	15	2,8	laag
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	8.400	17	3,1	gemiddeld
Politie-inspecteurs en officieren	800	12	2,3	erg laag
Brandweerlieden	1.700	27	4,9	hoog
Totaal	1.033.300	16	3,0	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:

Vervangingsvraag is vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat doordat de arbeidsplaatsen van werkenden die met pensioen gaan, arbeidsongeschikt worden of zich (tijdelijk) terugtrekken van de arbeidsmarkt opnieuw moeten worden opgevuld. De vervangingsvraag per beroepsgroep kan bovendien ontstaan door de beroepsmobiliteit. Vertrek van werkenden dat niet leidt tot vraag naar nieuwkomers uit dezelfde beroepsgroep wordt niet meegerekend als vervangingsvraag.

Tabel 2.17
Verwachte baanopeningen per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
PEDAGOGISCHE BEROEPEN				
Leraar basisonderwijs	38.600	29	5,5	gemiddeld
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	4.200	23	4,3	gemiddeld
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	4.700	32	5,8	gemiddeld
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	6.000	39	6,9	hoog
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-	-	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	2.500	38	6,6	hoog
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	1.900	19	3,8	gemiddeld
Docenten talen en expressie	10.500	33	5,9	hoog
Docenten letteren (1e graads)	7.700	32	5,9	gemiddeld
Docenten sociale vakken (2e graads)	3.500	34	6,1	hoog
Docenten sociale vakken (1e graads)	1.800	26	4,7	gemiddeld
Docenten 2e graads zonder specialisatie	2.900	28	5,1	gemiddeld
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-	-	-
Onderwijskundig medewerkers	3.600	43	7,8	hoog
Onderwijskundigen en pedagogen	7.200	36	6,6	hoog
Rij-instructeurs	2.300	36	6,3	hoog
Zweminstructeurs	700	24	4,5	gemiddeld
Sportinstructeurs	1.600	20	3,9	gemiddeld
CULTURELE BEROEPEN				
Tolken, vertalers en schrijvers	1.500	19	3,7	gemiddeld
Bibliotheekassistenten	3.000	18	3,3	gemiddeld
Bibliothecarissen	2.300	24	4,5	gemiddeld
Grafisch ontwerpers	1.900	26	4,9	gemiddeld
Kunstenaars	9.000	21	4,1	gemiddeld
Geestelijk verzorgers	-	-	-	-
Geestelijken	1.600	29	5,4	gemiddeld
Journalisten	3.600	21	4,1	gemiddeld
Taalkundigen	2.000	26	4,9	gemiddeld

Tabel 2.17 (vervolg)
Verwachte baanopeningen per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
AGRARISCHE BEROEPEN				
Agrarische hulparbeiders	1.200	16	3,2	gemiddeld
Agrarische arbeiders	19.600	21	3,9	gemiddeld
Agrarische vakkrachten	1.300	17	3,2	gemiddeld
Milieuhygiënist en agrarisch vertegenwoordigers	2.900	33	6,0	hoog
Landbouwkundigen	-	-	-	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	2.000	20	3,7	gemiddeld
Agrarische bedrijfshoofden	24.300	20	3,7	gemiddeld
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN				
Productiemedewerkers	15.200	11	2,1	erg laag
Laboratorium-assistenten	-	-	-	-
Laboranten	2.900	25	4,6	gemiddeld
Technisch analisten	2.600	41	7,1	hoog
Natuurwetenschappers	2.900	23	4,3	gemiddeld
Conciërges	7.300	27	4,8	gemiddeld
Hoofden technische dienst	2.100	21	3,8	gemiddeld
Werktuigbouwkundigen	1.700	26	4,8	gemiddeld
Bouwvakkers	30.700	18	3,3	gemiddeld
Aannemers en installateurs	27.200	15	2,8	laag
Architecten en bouwkundig projectleiders	6.600	20	3,8	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundigen	2.300	17	3,1	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	3.600	15	2,8	laag
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	6.300	20	3,7	gemiddeld
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	1.300	18	3,3	gemiddeld
Metaalarbeiders	17.300	21	3,9	gemiddeld
Bankwerkers en lassers	9.500	14	2,7	laag
Bedrijfshoofden metaalbewerking	1.200	28	5,0	gemiddeld

Tabel 2.17 (vervolg)
Verwachtingen per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Assembleurs	3.200	16	3,0	gemiddeld
Monteurs	28.800	14	2,6	laag
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	7.100	27	4,8	gemiddeld
Elektronicamonteurs	2.800	18	3,3	gemiddeld
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	2.900	17	3,1	gemiddeld
Elektromonteurs	16.700	18	3,3	gemiddeld
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	2.700	25	4,6	gemiddeld
Elektrotechnici	900	14	2,7	laag
Grafisch productiepersoneel	4.100	19	3,6	gemiddeld
Grafische vakkrachten	6.100	15	2,8	laag
Mechanisch operators	15.500	24	4,4	gemiddeld
Procesoperators	7.000	13	2,4	laag
Proces technologiën	2.500	29	5,3	gemiddeld
Materiaalkundigen	2.800	20	3,8	gemiddeld
Confectie-arbeiders	8.700	27	5,0	gemiddeld
Schoen- en kleermakers	1.600	25	4,6	gemiddeld
TRANSPORTBEROEPEN				
Laders en lossers	18.800	14	2,8	laag
Chauffeurs	39.200	17	3,2	gemiddeld
Schippers en conducteurs	3.300	26	4,8	gemiddeld
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendende transport	2.500	25	4,7	gemiddeld
Stewards	4.100	42	7,7	hoog
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN				
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	2.900	13	2,5	laag
Verplegenden en doktersassistenten	23.100	20	3,8	gemiddeld
Therapeuten en verpleegkundigen	18.000	18	3,4	gemiddeld
Artsen	12.600	22	4,3	gemiddeld

Tabel 2.17 (vervolg)
Verwachte baanopeningen per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Apothekersassistenten en medisch laboranten	10.300	25	4,8	gemiddeld
Medisch analisten	4.000	24	4,7	gemiddeld
Apothekers	1.100	17	3,2	gemiddeld
Afdelingshoofden zorginstelling	2.900	32	5,8	gemiddeld
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN				
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	10.100	14	2,6	laag
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	2.000	45	7,8	hoog
Bedrijfshoofden	8.700	32	6,1	gemiddeld
Economen	2.900	21	4,0	gemiddeld
Productieplanners	35.700	59	10,4	erg hoog
Organisatie-adviseurs	28.000	56	9,7	erg hoog
Organisatiedeskundigen	10.900	48	8,7	hoog
Receptionisten en administratieve employés	88.000	38	7,0	hoog
Boekhouders en secretaresses	149.400	35	6,5	hoog
Assistent accountants	32.700	31	5,8	gemiddeld
Accountants	17.200	51	9,1	erg hoog
Verzekeringsagenten	9.900	30	5,8	gemiddeld
Commercieel employés	76.300	26	4,9	gemiddeld
Commercieel medewerkers	68.300	32	6,1	gemiddeld
Technisch-commercieel employés	4.500	28	5,2	gemiddeld
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	2.200	15	2,9	laag
Juridisch en fiscaal medewerkers	7.700	21	4,0	gemiddeld
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	5.900	39	7,2	hoog
Juristen	10.800	18	3,4	gemiddeld
Administratieve transportemployés	5.200	20	3,8	gemiddeld
Leidinggevend	13.200	30	5,7	gemiddeld
Managers	25.600	27	5,2	gemiddeld
Medisch secretaresses	5.700	30	5,7	gemiddeld

Tabel 2.17 (vervolg)
Verwachte baanopeningen per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
INFORMATICA BEROEPEN				
Programmeurs	21.200	34	6,3	hoog
Systeemanalisten	39.200	37	6,8	hoog
Informatici	4.200	32	5,9	gemiddeld
Technisch systeemanalisten	1.500	15	2,9	laag
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN				
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	19.800	27	5,2	gemiddeld
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	14.600	20	3,6	gemiddeld
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	3.200	34	6,4	hoog
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	2.700	34	6,3	hoog
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	7.600	33	6,2	hoog
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN				
Vakkenvullers	-	-	-	-
Interieurverzorgers	35.000	18	3,3	gemiddeld
Verkopers	90.200	33	6,2	hoog
Winkeliers	32.700	27	5,0	gemiddeld
Hulpkrachten horeca en verzorging	31.300	22	4,0	gemiddeld
Ziekenverzorgenden	27.200	39	7,1	hoog
Verzorgend personeel	48.100	25	4,7	gemiddeld
Café- en snackbarhouders	4.200	33	5,8	hoog
Bedrijfshoofden horeca	10.800	28	5,4	gemiddeld
Bakkers en slagers	2.600	16	3,0	gemiddeld
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN				
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	8.700	20	3,8	gemiddeld
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	8.400	17	3,1	gemiddeld

Tabel 2.17 (vervolg)
Verwachte baanopeningen per beroepsgroep, 1999-2004

Beroepsgroep	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
Politie-inspecteurs en officieren	1.000	16	3,1	gemiddeld
Brandweerlieden	1.700	27	4,9	gemiddeld
Totaal	1.361.000	22	4,0	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:
Baanopeningen zijn de totale vraag naar nieuwkomers op de arbeidsmarkt, zoals deze is bepaald door de werkgelegenheidsgroei (positieve uitbreidingsvraag) en de vervangingsvraag.

Tabel 2.18

Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening naar beroepsgroep (ITKB) in 2004

Beroepsgroep	ITKB	typering knelpunten
PEDAGOGISCHE BEROEPEN		
Leraar basisonderwijs	0,80	zeer groot
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	0,85	zeer groot
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	0,96	groot
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	0,88	zeer groot
Docenten landbouw en techniek (1e graads)	-	-
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	0,80	zeer groot
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	0,92	zeer groot
Docenten talen en expressie	0,93	zeer groot
Docenten letteren (1e graads)	0,95	groot
Docenten sociale vakken (2e graads)	0,85	zeer groot
Docenten sociale vakken (1e graads)	0,95	groot
Docenten 2e graads zonder specialisatie	0,81	zeer groot
Docent 1e graads zonder specialisatie	-	-
Onderwijskundig medewerkers	0,90	zeer groot
Onderwijskundigen en pedagogen	0,96	groot
Rij-instructeurs	0,86	zeer groot
Zweminstructeurs	1,00	geen
Sportinstructeurs	0,98	enige
CULTURELE BEROEPEN		
Tolken, vertalers en schrijvers	0,96	groot
Bibliotheekassistenten	0,95	groot
Bibliothecarissen	0,85	zeer groot
Grafisch ontwerpers	0,99	geen
Kunstenaars	0,97	groot
Geestelijk verzorgers	-	-
Geestelijken	0,90	zeer groot
Journalisten	0,96	groot
Taalkundigen	0,98	enige
AGRARISCHE BEROEPEN		
Agrarische hulparbeiders	1,00	geen
Agrarische arbeiders	0,96	groot
Agrarische vakkrachten	0,87	zeer groot
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	0,96	groot
Landbouwkundigen	-	-
Landbouwmachinebestuurders en vissers	0,91	zeer groot
Agrarische bedrijfshoofden	0,92	zeer groot
TECHNISCHE EN INDUSTRIEBEROEPEN		
Productiemedewerkers	0,98	groot
Laboratorium-assistenten	-	-
Laboranten	0,98	groot
Technisch analisten	0,93	groot
Natuurwetenschappers	0,98	enige
Conciërges	0,99	geen
Hoofden technische dienst	0,97	groot
Werktuigbouwkundigen	1,00	geen
Bouwwerkers	0,98	enige
Aannemers en installateurs	0,98	enige
Architecten en bouwkundig projectleiders	0,96	groot

Tabel 2.18 (vervolg)

Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening naar beroepsgroep (ITKB) in 2004

Beroepsgroep	ITKB	typering knelpunten
Weg- en waterbouwkundigen	0,96	groot
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	0,99	geen
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	0,98	enige
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	0,96	groot
Metaalarbeiders	0,98	enige
Bankwerkers en lassers	0,98	enige
Bedrijfshoofden metaalbewerking	0,99	geen
Assembleurs	0,97	groot
Monteurs	0,97	groot
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	0,96	groot
Elektronicamonteurs	0,99	geen
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	0,97	groot
Elektromonteurs	0,99	vrijwel geen
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	0,98	enige
Elektrotechnici	0,97	groot
Grafisch productiepersoneel	0,98	groot
Grafische vakkrachten	0,99	vrijwel geen
Mechanisch operators	0,97	groot
Procesoperators	0,94	groot
Procestechnologen	0,97	groot
Materiaalkundigen	0,97	groot
Confectie-arbeiders	0,98	groot
Schoen- en kleermakers	0,97	groot
TRANSPORTBEROEPEN		
Laders en lossers	0,97	groot
Chauffeurs	0,97	groot
Schippers en conducteurs	0,91	zeer groot
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendende transport	0,91	zeer groot
Stewards	0,97	groot
MEDISCHE EN PARAMEDISCHE BEROEPEN		
Verpleeghulp en leerling-verpleegkundigen	0,99	vrijwel geen
Verplegenden en doktersassistenten	0,88	zeer groot
Therapeuten en verpleegkundigen	0,89	zeer groot
Artsen	0,95	groot
Apothekersassistenten en medisch laboranten	0,95	groot
Medisch analisten	0,87	zeer groot
Apothekers	0,99	vrijwel geen
Afdelingshoofden zorginstelling	0,95	groot
ECONOMISCH-ADMINISTRATIEVE BEROEPEN		
Kantoorhulp, inpakkers en colporteurs	0,99	vrijwel geen
Ondersteunende administratieve hulpkrachten	0,99	vrijwel geen
Bedrijfshoofden	0,94	groot
Economen	0,91	zeer groot
Productieplanners	0,96	groot
Organisatie-adviseurs	0,96	groot
Organisatiedeskundigen	0,95	groot
Receptionisten en administratieve employés	0,98	enige
Boekhouders en secretaresses	0,95	groot
Assistent accountants	0,93	groot
Accountants	0,90	zeer groot

Tabel 2.18 (vervolg)

Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening naar beroepsgroep (ITKB) in 2004

Beroepsgroep	ITKB	typering knelpunten
Verzekeringsagenten	0,97	groot
Commercieel employés	0,97	groot
Commercieel medewerkers	0,96	groot
Technisch-commercieel employés	0,98	enige
Technisch-bedrijfskundig medewerkers	0,97	groot
Juridisch en fiscaal medewerkers	0,97	groot
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	0,94	groot
Juristen	0,96	groot
Administratieve transportemployés	0,95	groot
Leidinggevenden	0,94	groot
Managers	0,94	groot
Medisch secretaresses	0,94	groot
INFORMATICA BEROEPEN		
Programmeurs	0,97	groot
Systeemanalisten	0,91	zeer groot
Informatici	0,93	zeer groot
Technisch systeemanalisten	0,91	zeer groot
SOCIAAL-CULTURELE BEROEPEN		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	0,97	groot
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	0,96	groot
Hoofden sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	0,97	groot
Sociaal-wetenschappelijk medewerkers	0,91	zeer groot
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	0,99	vrijwel geen
VERZORGENDE EN DIENSTVERLENENDE BEROEPEN		
Vakkenvullers	-	-
Interieurverzorgers	0,98	enige
Verkopers	0,98	groot
Winkeliers	0,97	groot
Hulpkrachten horeca en verzorging	0,99	vrijwel geen
Ziekenverzorgenden	0,99	vrijwel geen
Verzorgend personeel	0,96	groot
Café- en snackbarhouders	0,99	geen
Bedrijfshoofden horeca	0,97	groot
Bakkers en slaggers	0,97	groot
OPENBARE ORDE- EN VEILIGHEIDSBEROEPEN		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	0,97	groot
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	0,94	groot
Politie-inspecteurs en officieren	0,93	groot
Brandweertienen	0,93	zeer groot

Bron: ROA

Toelichting:

De indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening naar beroepsgroep (ITKB) geeft aan in hoeverre werkgevers problemen zullen ondervinden in de personeelsvoorziening, gegeven de verwachte vraag-aanbod-verhoudingen op de arbeidsmarkt voor de opleidingstypen die binnen het betreffende beroep emplooi vinden.

3 INFORMATIE OVER OPLEIDINGEN

Tabel 3.1
Aantal werkenden per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
BASISONDERWIJS			
Basisonderwijs	480.000	constant	428.000
VMBO			
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	456.500	constant	378.500
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	69.000	dalend	78.500
<i>VMBO Techniek</i>			
VMBO bouwtechniek	125.500	constant	124.500
VMBO installatietechniek	9.000	dalend	8.500
VMBO metaal: mechanische techniek	121.500	constant	120.500
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	4.500	dalend	4.500
VMBO voertuigtechniek	41.500	constant	41.500
VMBO elektrotechniek	54.500	dalend	54.000
VMBO grafische techniek	6.500	dalend	6.000
VMBO brood en banket	10.000	constant	9.500
VMBO transport en logistiek	42.500	stijgend	44.000
<i>VMBO Economie</i>			
VMBO administratie, handel en mode	125.500	constant	103.000
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	31.000	constant	29.500
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	182.500	constant	121.500
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	12.500	stijgend	12.000
HAVO/VWO, MBO			
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	342.000	stijgend	289.000
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>			
MBO landbouw en veeteelt	99.000	constant	120.500
MBO milieu en groene ruimte	24.000	constant	24.000
<i>MBO Techniek</i>			
MBO laboratorium	22.000	stijgend	18.500
MBO bouw	145.000	constant	147.500
MBO grond-, weg- en waterbouw	26.000	stijgend	26.500
MBO installatietechniek	27.000	stijgend	28.500
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	141.000	constant	141.000
MBO fijnmechanische techniek	12.000	dalend	12.000
MBO motorvoertuigtechniek	73.000	stijgend	76.000
MBO vliegtuigtechniek	6.000	constant	6.000
MBO operationele techniek	7.500	dalend	7.500
MBO elektrotechniek	161.000	stijgend	159.000
MBO grafische techniek	42.500	constant	41.500
MBO procestechniek	23.500	stijgend	21.500
MBO brood en banket	16.000	stijgend	17.500

Tabel 3.1 (vervolg)
Aantal werkenden per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	23.500	onbekend	24.500
MBO vervoer en logistiek	49.500	constant	50.500
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>			
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	23.500	stijgend	17.000
MBO apothekersassistent	17.500	constant	13.000
MBO verpleging	131.000	stijgend	94.500
MBO gezondheidstechniek	7.000	stijgend	7.000
MBO sociaal-cultureel	69.000	stijgend	55.000
MBO verzorging	208.500	constant	144.000
MBO uiterlijke verzorging	59.500	stijgend	47.000
MBO horeca	80.000	stijgend	80.500
MBO beweging en therapie	29.500	sterk stijgend	22.000
<i>MBO Economie</i>			
MBO administratie	300.000	stijgend	271.000
MBO handel	294.500	constant	291.000
MBO secretariaat	107.000	stijgend	82.500
MBO toerisme en recreatie	20.500	stijgend	18.000
MBO bedrijfskunde	45.000	stijgend	43.500
MBO automatisering	39.000	stijgend	37.000
MBO geld, bank en belastingen	32.000	dalend	28.500
MBO verzekeringswezen	27.500	onbekend	27.500
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>			
MBO openbare orde en veiligheid	96.000	stijgend	93.500
HBO			
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>			
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	165.500	constant	132.000
HBO lerarenopleiding talen	29.000	constant	24.500
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	33.500	constant	32.000
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	34.000	constant	30.000
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	14.000	stijgend	12.500
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	12.500	constant	9.000
HBO lerarenopleiding expressie	31.000	constant	24.500
HBO tolk en vertaler	11.000	stijgend	9.000
<i>HBO Landbouw</i>			
HBO landbouw en veeteelt	7.500	stijgend	8.500
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	20.000	stijgend	20.000
<i>HBO Techniek</i>			
HBO laboratorium	38.000	constant	33.000
HBO bouwkunde	20.500	constant	20.000
HBO civiele techniek	17.000	stijgend	16.500
HBO werktuigbouwkunde	38.500	stijgend	38.500
HBO elektrotechniek	43.000	stijgend	40.500
HBO informatica	38.500	constant	37.500
HBO chemische technologie	8.500	constant	8.000
HBO vervoer en logistiek	25.000	constant	25.000
<i>HBO Paramedisch</i>			
HBO verpleegkunde	53.500	stijgend	43.000
HBO (fysio)therapie	40.000	constant	32.500

Tabel 3.1 (vervolg)
Aantal werkenden per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
HBO voeding	6.000	sterk stijgend	5.000
HBO radiologie	8.000	constant	6.000
<i>HBO Economie</i>			
HBO accountancy en bedrijfseconomie	67.500	stijgend	65.000
HBO commerciële economie	56.500	stijgend	56.500
HBO toerisme en recreatie	10.500	stijgend	9.000
HBO recht en bestuur	30.500	stijgend	25.500
HBO secretariaat	30.000	sterk dalend	24.500
HBO bedrijfskunde	71.000	sterk stijgend	69.000
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>			
HBO communicatie en journalistiek	16.500	sterk stijgend	15.000
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	83.000	constant	66.500
HBO personeel en arbeid	26.500	stijgend	24.000
HBO bibliotheek en documentatie	14.000	constant	11.500
<i>HBO Kunst</i>			
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	46.000	stijgend	40.500
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>			
HBO openbare orde en veiligheid	11.500	stijgend	11.000
WO			
<i>WO Letteren en theologie</i>			
WO letteren	50.500	stijgend	45.000
WO theologie	10.000	stijgend	10.500
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>			
WO landbouw en milieukunde	14.000	constant	13.000
<i>WO Techniek</i>			
WO wiskunde en natuurwetenschappen	70.000	constant	66.500
WO bouwkunde	11.000	dalend	11.000
WO civiele techniek	8.000	stijgend	7.500
WO werktuigbouwkunde	13.500	stijgend	13.500
WO elektrotechniek	9.000	dalend	8.500
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	9.000	sterk stijgend	9.000
<i>WO Medisch</i>			
WO (dier)geneeskunde	48.500	constant	53.000
WO tandheelkunde	7.000	stijgend	7.000
WO farmacie	7.000	onbekend	7.000
<i>WO Economie</i>			
WO econom(etr)ie	49.500	sterk stijgend	49.000
WO bedrijfskunde	25.000	sterk stijgend	24.500
WO accountancy en belastingen	16.500	stijgend	17.500
WO rechten en bestuurskunde	69.000	stijgend	66.000
<i>WO Sociaal-cultureel</i>			
WO sociale wetenschappen	93.000	stijgend	81.500

Tabel 3.1 (vervolg)

Aantal werkenden per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	aantal werkenden	trend 1993-'97	arbeidsvolume
<i>WO Kunst</i>			
WO kunstwetenschappen	5.500	stijgend	5.000
Totaal	6.504.500	constant	5.900.000

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het aantal werkenden heeft betrekking op iedereen die jonger is dan 65 en minstens 12 uur per week werkt. Arbeidsvolume is het totaal aantal normaal gewerkte arbeidsjaren gedeeld door 40.

Tabel 3.2

Arbeidsmarktpositie potentiële beroepsbevolking naar opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	werkzaam %	werkloos %	niet- participerend %	totaal
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	34	5	61	1.430.500
VMBO				
<i>VMBO Theorie</i>				
VMBO theorie	41	4	55	1.108.500
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>				
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	72	3	26	97.000
<i>VMBO Techniek</i>				
VMBO bouwtechniek	78	4	18	160.500
VMBO installatietechniek	83	-	-	11.000
VMBO metaal: mechanische techniek	79	4	18	154.500
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	78	-	-	6.000
VMBO voertuigentechniek	81	-	16	50.500
VMBO elektrotechniek	75	4	20	72.500
VMBO grafische techniek	74	-	-	8.500
VMBO brood en banket	77	-	20	13.000
VMBO transport en logistiek	86	-	10	49.500
<i>VMBO Economie</i>				
VMBO administratie, handel en mode	48	5	47	261.500
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	75	-	20	41.000
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>				
VMBO (uiterlijke) verzorging	32	4	64	562.000
<i>VMBO Beveiliging</i>				
VMBO beveiliging	92	-	-	13.500
HAVO/VWO, MBO				
<i>HAVO/VWO</i>				
HAVO/VWO	49	5	46	699.000
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>				
MBO landbouw en veeteelt	85	2	13	116.500
MBO milieu en groene ruimte	89	-	9	27.000
<i>MBO Techniek</i>				
MBO laboratorium	75	-	22	30.000
MBO bouw	85	2	14	172.000
MBO grond-, weg- en waterbouw	90	-	9	29.500
MBO installatietechniek	90	-	8	30.500
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	83	2	15	169.500
MBO fijnmechanische techniek	76	-	21	16.000
MBO motorvoertuigentechniek	89	-	9	82.000
MBO vliegtuigtechniek	80	-	-	7.500
MBO operationele techniek	88	-	-	8.500
MBO elektrotechniek	87	2	11	185.500
MBO grafische techniek	80	-	17	53.000
MBO procestechniek	92	-	-	25.500

Tabel 3.2 (vervolg)

Arbeidsmarktpositie potentiële beroepsbevolking naar opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	werkzaam %	werkloos %	niet- participerend %	totaal
MBO brood en banket	86	-	12	19.000
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	84	-	13	28.000
MBO vervoer en logistiek	83	4	13	58.500
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	61	-	35	39.000
MBO apothekersassistent	64	-	33	27.000
MBO verpleging	65	2	33	202.000
MBO gezondheidstechniek	87	-	-	8.000
MBO sociaal-cultureel	69	5	26	100.000
MBO verzorging	56	5	39	373.000
MBO uiterlijke verzorging	59	5	36	101.000
MBO horeca	75	5	20	106.000
MBO beweging en therapie	68	-	29	43.500
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	74	4	22	404.500
MBO handel	69	4	27	425.500
MBO secretariaat	63	4	33	169.500
MBO toerisme en recreatie	83	-	14	24.500
MBO bedrijfskunde	87	-	11	51.500
MBO automatisering	87	-	10	45.000
MBO geld, bank en belastingen	85	-	13	37.500
MBO verzekeringswezen	85	-	14	32.500
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	83	3	14	115.500
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	71	2	27	222.500
HBO lerarenopleiding talen	76	-	21	39.000
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	78	-	19	43.500
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	80	-	17	42.500
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	79	-	20	18.000
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	63	-	33	20.000
HBO lerarenopleiding expressie	66	5	29	46.500
HBO tolk en vertaler	49	-	44	22.500
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	89	-	-	8.500
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	85	-	10	25.000
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	69	-	27	55.000
HBO bouwkunde	83	-	16	25.000
HBO civiele techniek	83	-	16	20.500
HBO werktuigbouwkunde	81	-	16	47.500
HBO elektrotechniek	79	-	19	53.000
HBO informatica	91	-	8	42.500
HBO chemische technologie	73	-	25	12.000
HBO vervoer en logistiek	83	-	13	30.500

Tabel 3.2 (vervolg)
Arbeidsmarktpositie potentiële beroepsbevolking naar opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	werkzaam %	werkloos %	niet- participerend %	totaal
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	81	-	17	66.500
HBO (fysio)therapie	79	-	18	50.500
HBO voeding	83	-	-	7.500
HBO radiologie	69	-	29	11.500
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	81	-	18	84.000
HBO commerciële economie	92	-	5	61.500
HBO toerisme en recreatie	80	-	-	12.500
HBO recht en bestuur	67	-	31	44.500
HBO secretariaat	71	-	26	42.000
HBO bedrijfskunde	86	-	12	82.500
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	83	-	14	20.000
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	77	5	18	107.500
HBO personeel en arbeid	88	-	10	30.000
HBO bibliotheek en documentatie	78	-	19	18.500
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	72	6	23	60.500
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	84	-	-	13.500
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	80	6	13	63.000
WO theologie	86	-	-	11.500
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	86	-	-	16.500
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	87	6	7	80.500
WO bouwkunde	97	-	-	11.500
WO civiele techniek	93	-	-	8.500
WO werktuigbouwkunde	91	-	-	15.000
WO elektrotechniek	91	-	-	9.500
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	95	-	-	9.500
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	92	-	7	53.000
WO tandheeskunde	91	-	-	7.500
WO farmacie	94	-	-	8.000
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	89	4	7	55.500
WO bedrijfskunde	94	-	-	26.500
WO accountancy en belastingen	96	-	-	17.500
WO rechten en bestuurskunde	89	4	7	75.500

Tabel 3.2 (vervolg)

Arbeidsmarktpositie potentiële beroepsbevolking naar opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	werkzaam %	werkloos %	niet- participerend %	totaal
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	84	6	10	110.000
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	71	-	-	8.000
Totaal	61	4	35	1.0651.000

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

De potentiële beroepsbevolking betreft alle mensen die ouder zijn dan 15 en jonger dan 64, uitgezonderd studenten/scholieren in het regulier onderwijs. Het percentage werkloos is de werkloze beroepsbevolking als percentage van de potentiële beroepsbevolking, hetgeen niet verward moet worden met het gebruikelijke werkloosheidspercentage waarin de werkloosheid gerelateerd wordt aan de beroepsbevolking.

Tabel 3.3
Participatie schoolverlaters in vervolgopleidingen per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	studie %	typering	BBL %	typering
VMBO				
<i>VMBO Theorie</i>				
VMBO theorie	83	erg hoog	6	hoog
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>				
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	60	erg hoog	17	erg hoog
<i>VMBO Techniek</i>				
VMBO bouwtechniek	25	hoog	39	erg hoog
VMBO installatietechniek	17	gemiddeld	67	erg hoog
VMBO metaal: mechanische techniek	49	erg hoog	24	erg hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigtechniek	40	erg hoog	31	erg hoog
VMBO elektrotechniek	63	erg hoog	17	erg hoog
VMBO grafische techniek	-	-	-	-
VMBO brood en banket	67	erg hoog	25	erg hoog
VMBO transport en logistiek	0	erg laag	0	laag
<i>VMBO Economie</i>				
VMBO administratie, handel en mode	65	erg hoog	8	hoog
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	26	hoog	29	erg hoog
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>				
VMBO (uiterlijke) verzorging	61	erg hoog	13	hoog
<i>VMBO Beveiliging</i>				
VMBO beveiliging	57	erg hoog	0	laag
HAVO/VWO, MBO				
<i>HAVO/VWO</i>				
HAVO/VWO	91	erg hoog	1	gemiddeld
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>				
MBO landbouw en veeteelt	19	gemiddeld	3	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	28	hoog	3	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>				
MBO laboratorium	43	erg hoog	3	gemiddeld
MBO bouw	36	hoog	4	hoog
MBO grond-, weg- en waterbouw	29	hoog	2	gemiddeld
MBO installatietechniek	2	erg laag	38	erg hoog
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	33	hoog	1	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	44	erg hoog	5	hoog
MBO motorvoertuigtechniek	17	gemiddeld	7	hoog
MBO vliegtuigtechniek	0	erg laag	0	laag
MBO operationele techniek	32	hoog	0	laag
MBO elektrotechniek	31	hoog	5	hoog
MBO grafische techniek	-	-	-	-
MBO procestechniek	29	hoog	0	laag
MBO brood en banket	12	gemiddeld	17	erg hoog
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	35	hoog	0	laag
MBO vervoer en logistiek	23	hoog	0	laag

Tabel 3.3 (vervolg)

Participatie schoolverlaters in vervolgopleidingen per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	studie %	typering	BBL %	typering
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	16	gemiddeld	1	gemiddeld
MBO apothekersassistent	8	laag	1	gemiddeld
MBO verpleging	25	hoog	7	hoog
MBO gezondheidstechniek	0	erg laag	0	laag
MBO sociaal-cultureel	38	hoog	3	gemiddeld
MBO verzorging	35	hoog	9	hoog
MBO uiterlijke verzorging	12	gemiddeld	0	laag
MBO horeca	19	gemiddeld	16	hoog
MBO beweging en therapie	30	hoog	1	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	40	erg hoog	1	gemiddeld
MBO handel	32	hoog	4	hoog
MBO secretariaat	25	hoog	0	laag
MBO toerisme en recreatie	26	hoog	0	laag
MBO bedrijfskunde	33	hoog	4	hoog
MBO automatisering	3	erg laag	0	laag
MBO geld, bank en belastingen	0	erg laag	0	laag
MBO verzekeringswezen	-	-	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	6	laag	1	gemiddeld
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	6	laag		
HBO lerarenopleiding talen	11	gemiddeld		
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	13	gemiddeld		
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	12	gemiddeld		
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	11	gemiddeld		
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	7	laag		
HBO lerarenopleiding expressie	15	gemiddeld		
HBO tolk en vertaler	24	hoog		
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	13	gemiddeld		
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	13	gemiddeld		
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	14	gemiddeld		
HBO bouwkunde	16	gemiddeld		
HBO civiele techniek	8	laag		
HBO werktuigbouwkunde	13	gemiddeld		
HBO elektrotechniek	9	laag		
HBO informatica	8	laag		
HBO chemische technologie	13	gemiddeld		
HBO vervoer en logistiek	14	gemiddeld		
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	7	laag		
HBO (fysio)therapie	7	laag		
HBO voeding	10	gemiddeld		
HBO radiologie	8	laag		

Tabel 3.3 (vervolg)
Participatie schoolverlaters in vervolgopleidingen per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	studie %	typering	BBL %	typering
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	11	gemiddeld		
HBO commerciële economie	14	gemiddeld		
HBO toerisme en recreatie	7	laag		
HBO recht en bestuur	13	gemiddeld		
HBO secretariaat	9	laag		
HBO bedrijfskunde	12	gemiddeld		
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	11	gemiddeld		
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	9	laag		
HBO personeel en arbeid	9	laag		
HBO bibliotheek en documentatie	19	gemiddeld		
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	7	laag		
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	-	-		
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	8	laag		
WO theologie	6	laag		
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	3	erg laag		
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	6	laag		
WO bouwkunde	0	erg laag		
WO civiele techniek	3	erg laag		
WO werktuigbouwkunde	3	erg laag		
WO elektrotechniek	3	erg laag		
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	3	erg laag		
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	3	erg laag		
WO tandheelkunde	0	erg laag		
WO farmacie	13	gemiddeld		
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	2	erg laag		
WO bedrijfskunde	2	erg laag		
WO accountancy en belastingen	0	erg laag		
WO rechten en bestuurskunde	3	erg laag		
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	4	erg laag		
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	7	laag		

Bron: ROA (schoolverlatersenquêtes RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Toelichting:

In de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) waarin de nieuwe kwalificatiestructuur voor het MBO is vastgelegd, wordt onderscheid gemaakt tussen de beroepsopleidende leerweg (BOL) en de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Deze laatste is vergelijkbaar met het oude leerlingwezen.

Tabel 3.4

Percentage schoolverlaters met een intredewerkloosheid van 4 maanden of langer per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	0	erg laag
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	6	laag
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	6	laag
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	0	erg laag
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigtechniek	0	erg laag
VMBO elektrotechniek	0	erg laag
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	5	laag
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0	erg laag
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	7	gemiddeld
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	0	erg laag
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	3	erg laag
MBO milieu en groene ruimte	10	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	6	laag
MBO bouw	2	erg laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	3	erg laag
MBO installatietechniek	0	erg laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	1	erg laag
MBO fijnmechanische techniek	3	erg laag
MBO motorvoertuigtechniek	0	erg laag
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	4	laag
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechniek	7	gemiddeld
MBO brood en banket	2	erg laag
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	9	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	1	erg laag
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	1	erg laag

Tabel 3.4 (vervolg)

Percentage schoolverlaters met een intredewerkloosheid van 4 maanden of langer per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
MBO apothekersassistent	3	erg laag
MBO verpleging	2	erg laag
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	6	laag
MBO verzorging	10	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	5	laag
MBO horeca	5	laag
MBO beweging en therapie	3	erg laag
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	6	laag
MBO handel	5	laag
MBO secretariaat	3	erg laag
MBO toerisme en recreatie	3	erg laag
MBO bedrijfskunde	6	laag
MBO automatisering	10	gemiddeld
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	13	gemiddeld
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	6	laag
HBO lerarenopleiding talen	9	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	5	laag
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	5	laag
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	7	gemiddeld
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	4	laag
HBO lerarenopleiding expressie	8	gemiddeld
HBO tolk en vertaler	22	erg hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	4	laag
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	10	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	7	gemiddeld
HBO bouwkunde	2	erg laag
HBO civiele techniek	3	erg laag
HBO werktuigbouwkunde	4	laag
HBO elektrotechniek	4	laag
HBO informatica	2	erg laag
HBO chemische technologie	8	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	6	laag
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	1	erg laag
HBO (fysio)therapie	7	gemiddeld
HBO voeding	22	erg hoog
HBO radiologie	0	erg laag
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	2	erg laag
HBO commerciële economie	3	erg laag

Tabel 3.4 (vervolg)
 Percentage schoolverlaters met een intredewerkloosheid van 4 maanden of langer per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
HBO toerisme en recreatie	6	laag
HBO recht en bestuur	5	laag
HBO secretariaat	3	erg laag
HBO bedrijfskunde	3	erg laag
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	7	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	6	laag
HBO personeel en arbeid	6	laag
HBO bibliotheek en documentatie	2	erg laag
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	7	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	12	gemiddeld
WO theologie	9	gemiddeld
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	16	hoog
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	17	hoog
WO bouwkunde	16	hoog
WO civiele techniek	11	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	11	gemiddeld
WO elektrotechniek	7	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	2	erg laag
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	3	erg laag
WO tandheelkunde	3	erg laag
WO farmacie	6	laag
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	8	gemiddeld
WO bedrijfskunde	12	gemiddeld
WO accountancy en belastingen	3	erg laag
WO rechten en bestuurskunde	13	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	15	hoog
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	12	gemiddeld

Bron: ROA (schoolverlatersenquête RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Toelichting:

Het percentage is gemeten in procenten van de schoolverlaters die tot de beroepsbevolking behoren. Onder intredewerkloosheid wordt het totaal aantal maanden verstaan dat schoolverlaters sinds het verlaten van de opleiding als maatschappelijke positie werkloos hebben opgegeven.

Tabel 3.5
Percentage werkloze schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	1	laag
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	7	hoog
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	1	laag
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	0	erg laag
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigentechniek	0	erg laag
VMBO elektrotechniek	7	hoog
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	7	hoog
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	6	hoog
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	9	erg hoog
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	4	gemiddeld
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	3	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	2	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	2	gemiddeld
MBO bouw	1	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	3	gemiddeld
MBO installatietechniek	0	erg laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	1	laag
MBO fijnmechanische techniek	4	gemiddeld
MBO motorvoertuigentechniek	1	laag
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	0	erg laag
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechniek	0	erg laag
MBO brood en banket	1	laag
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	3	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	0	erg laag
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	3	gemiddeld

Tabel 3.5 (vervolg)
Percentage werkloze schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
MBO apothekersassistent	2	gemiddeld
MBO verpleging	1	laag
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	4	gemiddeld
MBO verzorging	8	erg hoog
MBO uiterlijke verzorging	3	gemiddeld
MBO horeca	2	gemiddeld
MBO beweging en therapie	8	erg hoog
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	2	gemiddeld
MBO handel	3	gemiddeld
MBO secretariaat	2	gemiddeld
MBO toerisme en recreatie	2	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	11	erg hoog
MBO automatisering	0	erg laag
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	4	gemiddeld
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	3	gemiddeld
HBO lerarenopleiding talen	5	hoog
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	3	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	3	gemiddeld
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	7	hoog
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	2	gemiddeld
HBO lerarenopleiding expressie	9	erg hoog
HBO tolk en vertaler	6	hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	3	gemiddeld
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	4	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	3	gemiddeld
HBO bouwkunde	0	erg laag
HBO civiele techniek	2	gemiddeld
HBO werktuigbouwkunde	2	gemiddeld
HBO elektrotechniek	2	gemiddeld
HBO informatica	0	erg laag
HBO chemische technologie	4	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	0	erg laag
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	1	laag
HBO (fysio)therapie	4	gemiddeld
HBO voeding	2	gemiddeld
HBO radiologie	0	erg laag
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	1	laag
HBO commerciële economie	3	gemiddeld

Tabel 3.5 (vervolg)
Percentage werkloze schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
HBO toerisme en recreatie	5	hoog
HBO recht en bestuur	2	gemiddeld
HBO secretariaat	2	gemiddeld
HBO bedrijfskunde	1	laag
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	4	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	5	hoog
HBO personeel en arbeid	2	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	0	erg laag
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	12	erg hoog
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	5	hoog
WO theologie	4	gemiddeld
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	4	gemiddeld
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	2	gemiddeld
WO bouwkunde	1	laag
WO civiele techniek	1	laag
WO werktuigbouwkunde	1	laag
WO elektrotechniek	0	erg laag
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	1	laag
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	1	laag
WO tandheelkunde	3	gemiddeld
WO farmacie	1	laag
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	1	laag
WO bedrijfskunde	1	laag
WO accountancy en belastingen	0	erg laag
WO rechten en bestuurskunde	3	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	5	hoog
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	4	gemiddeld

Bron: ROA (schoolverlatersenquête RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Toelichting:

Het percentage is gemeten in procenten van de schoolverlaters die tot de beroepsbevolking behoren.

Tabel 3.6
Percentage vrouwen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
BASISONDERWIJS			
Basisonderwijs	32	gemiddeld	constant
VMBO			
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	49	gemiddeld	constant
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	9	laag	constant
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	-	erg laag	-
VMBO installatietechniek	-	erg laag	-
VMBO metaal: mechanische techniek	-	erg laag	-
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	erg laag	-
VMBO voertuigtechniek	-	erg laag	-
VMBO elektrotechniek	-	erg laag	-
VMBO grafische techniek	-	erg laag	-
VMBO brood en banket	-	laag	-
VMBO transport en logistiek	-	erg laag	-
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	61	hoog	constant
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	21	gemiddeld	constant
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	95	erg hoog	constant
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	-	laag	-
HAVO/VWO, MBO			
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	46	gemiddeld	constant
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	13	laag	constant
MBO milieu en groene ruimte	-	laag	-
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	49	gemiddeld	constant
MBO bouw	2	erg laag	sterk stijgend
MBO grond-, weg- en waterbouw	-	erg laag	-
MBO installatietechniek	-	erg laag	-
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	-	erg laag	-
MBO fijnmechanische techniek	-	laag	-
MBO motorvoertuigtechniek	-	erg laag	-
MBO vliegtuigtechniek	-	erg laag	-
MBO operationele techniek	-	erg laag	-
MBO elektrotechniek	-	erg laag	-
MBO grafische techniek	12	laag	constant
MBO procestechniek	-	erg laag	-
MBO brood en banket	-	laag	-

Tabel 3.6 (vervolg)
Percentage vrouwen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	13	laag	stijgend
MBO vervoer en logistiek	8	laag	sterk dalend
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>			
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	96	erg hoog	constant
MBO apothekersassistent	97	erg hoog	constant
MBO verpleging	86	erg hoog	constant
MBO gezondheidstechniek	-	gemiddeld	-
MBO sociaal-cultureel	70	hoog	constant
MBO verzorging	94	erg hoog	constant
MBO uiterlijke verzorging	92	erg hoog	constant
MBO horeca	32	gemiddeld	stijgend
MBO beweging en therapie	79	hoog	constant
<i>MBO Economie</i>			
MBO administratie	42	gemiddeld	constant
MBO handel	41	gemiddeld	constant
MBO secretariaat	99	erg hoog	constant
MBO toerisme en recreatie	89	erg hoog	constant
MBO bedrijfskunde	23	gemiddeld	stijgend
MBO automatisering	22	gemiddeld	constant
MBO geld, bank en belastingen	31	gemiddeld	constant
MBO verzekeringswezen	32	gemiddeld	stijgend
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>			
MBO openbare orde en veiligheid	8	laag	stijgend
HBO			
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>			
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	69	hoog	constant
HBO lerarenopleiding talen	54	hoog	constant
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	18	gemiddeld	constant
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	36	gemiddeld	-
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	36	gemiddeld	-
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	87	erg hoog	constant
HBO lerarenopleiding expressie	66	hoog	stijgend
HBO tolk en vertaler	58	hoog	-
<i>HBO Landbouw</i>			
HBO landbouw en veeteelt	-	laag	-
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	20	gemiddeld	constant
<i>HBO Techniek</i>			
HBO laboratorium	49	gemiddeld	constant
HBO bouwkunde	-	laag	-
HBO civiele techniek	-	erg laag	-
HBO werktuigbouwkunde	-	erg laag	-
HBO elektrotechniek	-	erg laag	-
HBO informatica	10	laag	dalend
HBO chemische technologie	-	laag	-
HBO vervoer en logistiek	-	erg laag	-
<i>HBO Paramedisch</i>			
HBO verpleegkunde	75	hoog	constant
HBO (fysio)therapie	67	hoog	constant

Tabel 3.6 (vervolg)
 Percentage vrouwen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
HBO voeding	90	erg hoog	constant
HBO radiologie	84	hoog	stijgend
<i>HBO Economie</i>			
HBO accountancy en bedrijfseconomie	18	gemiddeld	stijgend
HBO commerciële economie	26	gemiddeld	stijgend
HBO toerisme en recreatie	82	hoog	constant
HBO recht en bestuur	32	gemiddeld	stijgend
HBO secretariaat	98	erg hoog	constant
HBO bedrijfskunde	29	gemiddeld	-
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>			
HBO communicatie en journalistiek	59	hoog	constant
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	66	hoog	constant
HBO personeel en arbeid	50	hoog	stijgend
HBO bibliotheek en documentatie	72	hoog	constant
<i>HBO Kunst</i>			
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	43	gemiddeld	constant
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>			
HBO openbare orde en veiligheid	-	erg laag	-
WO			
<i>WO Letteren en theologie</i>			
WO letteren	53	hoog	stijgend
WO theologie	25	gemiddeld	stijgend
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>			
WO landbouw en milieukunde	30	gemiddeld	constant
<i>WO Techniek</i>			
WO wiskunde en natuurwetenschappen	18	gemiddeld	sterk stijgend
WO bouwkunde	-	gemiddeld	-
WO civiele techniek	-	erg laag	-
WO werktuigbouwkunde	-	erg laag	-
WO elektrotechniek	-	erg laag	-
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	-	laag	-
<i>WO Medisch</i>			
WO (dier)geneeskunde	32	gemiddeld	constant
WO tandheelkunde	-	gemiddeld	-
WO farmacie	38	gemiddeld	constant
<i>WO Economie</i>			
WO econom(etr)ie	18	gemiddeld	stijgend
WO bedrijfskunde	23	gemiddeld	stijgend
WO accountancy en belastingen	-	laag	-
WO rechten en bestuurskunde	39	gemiddeld	constant
<i>WO Sociaal-cultureel</i>			
WO sociale wetenschappen	50	hoog	constant

Tabel 3.6 (vervolg)
 Percentage vrouwen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
<i>WO Kunst</i>			
WO kunstwetenschappen	65	hoog	stijgend
Totaal	39	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Tabel 3.7

Percentage allochtonen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
BASISONDERWIJS			
Basisonderwijs	11	erg hoog	constant
VMBO			
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	6	hoog	stijgend
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	-	erg laag	-
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	-	laag	-
VMBO installatietechniek	-	gemiddeld	-
VMBO metaal: mechanische techniek	5	hoog	constant
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	gemiddeld	-
VMBO voertuigtechniek	-	hoog	-
VMBO elektrotechniek	5	hoog	constant
VMBO grafische techniek	-	laag	-
VMBO brood en banket	-	erg laag	-
VMBO transport en logistiek	-	gemiddeld	-
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	5	hoog	constant
VMBO consumptief en levensmiddelen techniek	-	gemiddeld	-
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	2	gemiddeld	stijgend
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	-	erg hoog	-
HAVO/VWO, MBO			
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	4	gemiddeld	stijgend
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	-	erg laag	-
MBO milieu en groene ruimte	-	erg laag	-
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	-	gemiddeld	-
MBO bouw	-	laag	-
MBO grond-, weg- en waterbouw	-	gemiddeld	-
MBO installatietechniek	-	gemiddeld	-
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	3	gemiddeld	constant
MBO fijnmechanische techniek	-	erg laag	-
MBO motorvoertuigtechniek	-	gemiddeld	-
MBO vliegtuigtechniek	-	erg hoog	-
MBO operationele techniek	-	hoog	-
MBO elektrotechniek	2	gemiddeld	constant
MBO grafische techniek	-	laag	-
MBO procestechniek	-	gemiddeld	-
MBO brood en banket	-	erg laag	-

Tabel 3.7 (vervolg)
Percentage allochtonen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	-	laag	-
MBO vervoer en logistiek	-	laag	-
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>			
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	-	laag	-
MBO apothekersassistent	-	gemiddeld	-
MBO verpleging	-	laag	-
MBO gezondheidstechniek	-	gemiddeld	-
MBO sociaal-cultureel	4	gemiddeld	sterk stijgend
MBO verzorging	3	gemiddeld	constant
MBO uiterlijke verzorging	-	gemiddeld	-
MBO horeca	-	laag	-
MBO beweging en therapie	-	gemiddeld	-
<i>MBO Economie</i>			
MBO administratie	4	gemiddeld	constant
MBO handel	1	laag	stijgend
MBO secretariaat	3	gemiddeld	constant
MBO toerisme en recreatie	-	laag	-
MBO bedrijfskunde	-	gemiddeld	-
MBO automatisering	-	gemiddeld	-
MBO geld, bank en belastingen	-	gemiddeld	-
MBO verzekeringswezen	-	gemiddeld	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>			
MBO openbare orde en veiligheid	-	gemiddeld	-
HBO			
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>			
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	4	gemiddeld	constant
HBO lerarenopleiding talen	-	laag	-
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	-	laag	-
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	-	gemiddeld	-
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	-	laag	-
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	-	laag	-
HBO lerarenopleiding expressie	-	laag	-
HBO tolk en vertaler	-	erg hoog	-
<i>HBO Landbouw</i>			
HBO landbouw en veeteelt	-	gemiddeld	-
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	-	laag	-
<i>HBO Techniek</i>			
HBO laboratorium	-	gemiddeld	-
HBO bouwkunde	-	erg laag	-
HBO civiele techniek	-	gemiddeld	-
HBO werktuigbouwkunde	-	laag	-
HBO elektrotechniek	-	laag	-
HBO informatica	-	gemiddeld	-
HBO chemische technologie	-	erg laag	-
HBO vervoer en logistiek	-	gemiddeld	-

Tabel 3.7 (vervolg)
Percentage allochtonen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
<i>HBO Paramedisch</i>			
HBO verpleegkunde	-	laag	-
HBO (fysio)therapie	-	laag	-
HBO voeding	-	erg laag	-
HBO radiologie	-	laag	-
<i>HBO Economie</i>			
HBO accountancy en bedrijfseconomie	-	laag	-
HBO commerciële economie	-	laag	-
HBO toerisme en recreatie	-	erg laag	-
HBO recht en bestuur	-	hoog	-
HBO secretariaat	-	laag	-
HBO bedrijfskunde	-	laag	-
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>			
HBO communicatie en journalistiek	-	laag	-
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	3	gemiddeld	sterk stijgend
HBO personeel en arbeid	-	gemiddeld	-
HBO bibliotheek en documentatie	-	laag	-
<i>HBO Kunst</i>			
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	-	erg laag	-
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>			
HBO openbare orde en veiligheid	-	gemiddeld	-
WO			
<i>WO Letteren en theologie</i>			
WO letteren	-	gemiddeld	-
WO theologie	-	laag	-
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>			
WO landbouw en milieukunde	-	laag	-
<i>WO Techniek</i>			
WO wiskunde en natuurwetenschappen	-	erg laag	-
WO bouwkunde	-	erg laag	-
WO civiele techniek	-	laag	-
WO werktuigbouwkunde	-	laag	-
WO elektrotechniek	-	erg laag	-
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	-	hoog	-
<i>WO Medisch</i>			
WO (dier)geneeskunde	-	gemiddeld	-
WO tandheelkunde	-	laag	-
WO farmacie	-	gemiddeld	-
<i>WO Economie</i>			
WO econom(etr)ie	-	gemiddeld	-
WO bedrijfskunde	-	gemiddeld	-
WO accountancy en belastingen	-	gemiddeld	-
WO rechten en bestuurskunde	-	gemiddeld	-
<i>WO Sociaal-cultureel</i>			
WO sociale wetenschappen	-	gemiddeld	-

Tabel 3.7 (vervolg)
 Percentage allochtonen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
<i>WO Kunst</i>			
WO kunstwetenschappen	-	erg laag	-
Totaal	4	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het percentage allochtonen heeft betrekking op iedereen die een niet-Nederlandse nationaliteit bezit, of die buiten Nederland is geboren, in één van de landen die genoemd worden in de Wet Bevordering Evenredige Arbeidsdeelname Allochtonen (WBEAA). Deze landen zijn: Aruba, Nederlandse Antillen, Ethiopië, Irak, Iran, voormalig Joegoslavië, Marokko, Somalië, Suriname, Turkije en Vietnam. Op grond van deze wet zouden echter ook kinderen van allochtonen tot de doelgroep gerekend moeten worden, ongeacht of zij een niet-Nederlandse nationaliteit bezitten.

Tabel 3.8
Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	22	constant	24	constant
VMBO				
<i>VMBO Theorie</i>				
VMBO theorie	35	constant	17	stijgend
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>				
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	27	constant	37	constant
<i>VMBO Techniek</i>				
VMBO bouwtechniek	24	dalend	16	stijgend
VMBO installatietechniek	40	constant	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	25	dalend	19	stijgend
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigtechniek	35	dalend	14	constant
VMBO elektrotechniek	33	dalend	12	stijgend
VMBO grafische techniek	36	dalend	-	-
VMBO brood en banket	42	constant	-	-
VMBO transport en logistiek	24	sterk dalend	14	sterk stijgend
<i>VMBO Economie</i>				
VMBO administratie, handel en mode	35	constant	13	constant
VMBO consumptief en levensmiddelen techniek	48	constant	8	constant
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>				
VMBO (uiterlijke) verzorging	22	dalend	23	stijgend
<i>VMBO Beveiliging</i>				
VMBO beveiliging	30	-	-	-

Tabel 3.8 (vervolg)
Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
HAVO/VWO, MBO				
HAVO/VWO				
HAVO/VWO	42	dalend	9	sterk stijgend
MBO Landbouw en natuurlijke omgeving				
MBO landbouw en veeteelt	34	dalend	19	constant
MBO milieu en groene ruimte	31	dalend	13	-
MBO Techniek				
MBO laboratorium	36	dalend	11	sterk stijgend
MBO bouw	26	constant	19	constant
MBO grond-, weg- en waterbouw	24	dalend	12	stijgend
MBO installatietechniek	30	stijgend	17	constant
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	27	constant	19	stijgend
MBO fijnmechanische techniek	22	-	26	-
MBO motorvoertuigentechniek	31	constant	15	sterk stijgend
MBO vliegtuigentechniek	-	-	-	-
MBO operationele techniek	-	-	-	-
MBO elektrotechniek	28	dalend	14	stijgend
MBO grafische techniek	25	constant	20	-
MBO procestechniek	20	dalend	13	-
MBO brood en bakket	39	constant	15	-
MBO levensmiddelen techniek/Vleesverwerking	35	constant	17	sterk stijgend
MBO vervoer en logistiek	26	constant	20	stijgend

Tabel 3.8 (vervolg)
Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	41	dalend	-	-
MBO apothekersassistent	39	constant	-	-
MBO verpleging	24	constant	14	stijgend
MBO gezondheidstechniek	-	-	-	-
MBO sociaal-cultureel	38	stijgend	11	stijgend
MBO verzorging	28	dalend	8	sterk stijgend
MBO uiterlijke verzorging	48	constant	10	stijgend
MBO horeca	34	constant	13	sterk stijgend
MBO beweging en therapie	40	constant	9	sterk stijgend
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	34	dalend	17	constant
MBO handel	31	constant	19	constant
MBO secretariaat	35	dalend	11	stijgend
MBO toerisme en recreatie	68	constant	-	-
MBO bedrijfskunde	11	-	17	stijgend
MBO automatisering	21	dalend	11	stijgend
MBO geld, bank en belastingen	9	sterk dalend	21	sterk stijgend
MBO verzekeringswezen	17	constant	21	constant
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	15	constant	16	sterk stijgend

Tabel 3.8 (vervolg)
 Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	13	constant	22	sterk stijgend
HBO lerarenopleiding talen	-	-	36	sterk stijgend
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	11	-	30	stijgend
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	11	stijgend	26	constant
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	16	-	19	-
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	-	-	25	sterk stijgend
HBO lerarenopleiding expressie	7	dalend	30	stijgend
HBO tolk en vertaler	40	sterk stijgend	-	-
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	-	-	-	-
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	31	dalend	14	sterk stijgend
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	20	constant	17	sterk stijgend
HBO bouwkunde	20	constant	23	stijgend
HBO civiele techniek	13	-	31	sterk stijgend
HBO werktuigbouwkunde	24	constant	22	constant
HBO elektrotechniek	22	dalend	22	stijgend
HBO informatica	28	stijgend	-	-
HBO chemische technologie	-	-	-	-
HBO vervoer en logistiek	14	constant	31	constant
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	25	stijgend	10	-
HBO (fysio)therapie	21	-	11	sterk stijgend
HBO voeding	-	-	-	-
HBO radiologie	-	-	-	-

Tabel 3.8 (vervolg)
Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	34	stijgend	15	dalend
HBO commerciële economie	36	constant	9	-
HBO toerisme en recreatie	54	dalend	-	-
HBO recht en bestuur	29	stijgend	12	constant
HBO secretariaat	37	dalend	-	-
HBO bedrijfskunde	34	constant	11	constant
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	37	constant	-	-
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	20	stijgend	14	constant
HBO personeel en arbeid	20	-	18	sterk stijgend
HBO bibliotheek en documentatie	-	-	-	-
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	16	constant	19	stijgend
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	-	-	26	stijgend
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	18	stijgend	15	stijgend
WO theologie	-	-	37	stijgend
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	28	constant	-	-

Tabel 3.8 (vervolg)
Percentage jongeren (15-29 jaar) en ouderen (50-64 jaar) per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	jongeren %	trend 1994-'98	ouderen %	trend 1994-'98
<i>WO Techniek</i>				
WO wetkunde en natuurwetenschappen	19	constant	20	constant
WO bouwkunde	-	-	-	-
WO civiele techniek	-	-	-	-
WO werktuigbouwkunde	28	sterk stijgend	19	-
WO elektrotechniek	-	-	-	-
WO Informatica en bestuurlijke Informatiekunde	46	dalend	-	-
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	10	stijgend	21	constant
WO tandheelkunde	-	-	-	-
WO farmacie	-	-	-	-
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	33	constant	15	-
WO bedrijfskunde	30	-	-	-
WO accountancy en belastingen	-	-	20	-
WO rechten en bestuurskunde	24	stijgend	15	stijgend
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	17	constant	16	sterk stijgend
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	-	-	-	-
Totaal	28	constant	17	stijgend
Bron: CBS/ROA				

Tabel 3.9
Gemiddelde leeftijd per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
BASISONDERWIJS		
Basisonderwijs	40,0	hoog
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	36,1	laag
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	41,7	hoog
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	37,5	gemiddeld
VMBO installatietechniek	34,9	laag
VMBO metaal: mechanische techniek	38,1	gemiddeld
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	40,6	hoog
VMBO voertuigtechniek	35,2	laag
VMBO elektrotechniek	35,4	laag
VMBO grafische techniek	36,8	gemiddeld
VMBO brood en banket	35,6	laag
VMBO transport en logistiek	36,6	gemiddeld
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	35,6	laag
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	31,4	erg laag
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	40,0	hoog
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	35,2	laag
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	33,0	erg laag
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	36,7	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	35,8	laag
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	34,5	laag
MBO bouw	38,3	gemiddeld
MBO grond-, weg- en waterbouw	37,6	gemiddeld
MBO installatietechniek	37,3	gemiddeld
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	38,2	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	40,1	hoog
MBO motorvoertuigtechniek	36,8	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	35,6	laag
MBO operationele techniek	37,1	gemiddeld
MBO elektrotechniek	36,8	gemiddeld
MBO grafische techniek	38,4	gemiddeld

Tabel 3.9 (vervolg)
Gemiddelde leeftijd per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
MBO procestechniek	37,5	gemiddeld
MBO brood en banket	35,3	laag
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	36,2	laag
MBO vervoer en logistiek	37,6	gemiddeld
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	33,7	erg laag
MBO apothekersassistent	34,9	laag
MBO verpleging	37,8	gemiddeld
MBO gezondheidstechniek	37,9	gemiddeld
MBO sociaal-cultureel	35,0	laag
MBO verzorging	35,9	laag
MBO uiterlijke verzorging	33,4	erg laag
MBO horeca	35,9	laag
MBO beweging en therapie	34,5	laag
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	36,6	gemiddeld
MBO handel	37,6	gemiddeld
MBO secretariaat	35,3	laag
MBO toerisme en recreatie	28,4	erg laag
MBO bedrijfskunde	40,1	hoog
MBO automatisering	37,3	gemiddeld
MBO geld, bank en belastingen	41,8	hoog
MBO verzekeringswezen	39,6	hoog
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	39,6	hoog
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	41,4	hoog
HBO lerarenopleiding talen	44,8	erg hoog
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	43,5	erg hoog
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	42,9	erg hoog
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	40,3	hoog
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	43,6	erg hoog
HBO lerarenopleiding expressie	43,4	erg hoog
HBO tolk en vertaler	35,8	laag
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	36,4	laag
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	38,7	gemiddeld
HBO bouwkunde	40,0	hoog
HBO civiele techniek	42,6	erg hoog
HBO werktuigbouwkunde	39,4	gemiddeld
HBO elektrotechniek	39,4	gemiddeld
HBO informatica	35,0	laag
HBO chemische technologie	38,6	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	42,0	hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	35,0	laag

Tabel 3.9 (vervolg)
Gemiddelde leeftijd per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	37,3	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	37,4	gemiddeld
HBO voeding	33,9	erg laag
HBO radiologie	39,0	gemiddeld
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	36,4	laag
HBO commerciële economie	34,6	laag
HBO toerisme en recreatie	30,7	erg laag
HBO recht en bestuur	36,9	gemiddeld
HBO secretariaat	33,8	erg laag
HBO bedrijfskunde	35,6	laag
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	33,4	erg laag
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	39,2	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	39,2	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	39,6	hoog
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	40,2	hoog
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	41,0	hoog
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	38,3	gemiddeld
WO theologie	45,5	erg hoog
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	36,0	laag
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	39,5	hoog
WO bouwkunde	40,0	hoog
WO civiele techniek	42,0	hoog
WO werktuigbouwkunde	38,2	gemiddeld
WO elektrotechniek	38,8	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	32,1	erg laag
WO tandheelkunde	42,3	hoog
WO farmacie	37,1	gemiddeld
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	36,5	gemiddeld
WO bedrijfskunde	35,6	laag
WO accountancy en belastingen	39,4	gemiddeld
WO rechten en bestuurskunde	37,8	gemiddeld
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	41,4	hoog

Tabel 3.9 (vervolg)

Gemiddelde leeftijd per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	gemiddelde leeftijd, jaren	typering
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	39,5	hoog
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	38,9	gemiddeld

Bron: CBS/ROA

Tabel 3.10

Percentage deeltijdarbeid per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
BASISONDERWIJS			
Basisonderwijs	29	stijgend	36
VMBO			
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	39	stijgend	33
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	14	constant	45
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	7	constant	40
VMBO installatietechniek	-	-	38
VMBO metaal: mechanische techniek	6	constant	40
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	39
VMBO voertuigtechniek	11	sterk stijgend	40
VMBO elektrotechniek	7	constant	39
VMBO grafische techniek	-	-	38
VMBO brood en banket	-	-	38
VMBO transport en logistiek	5	-	42
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	43	constant	33
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	23	constant	38
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	70	constant	27
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	-	-	37
HAVO/VWO, MBO			
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	36	stijgend	34
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	11	stijgend	49
MBO milieu en groene ruimte	11	sterk stijgend	40
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	29	stijgend	34
MBO bouw	6	constant	41
MBO grond-, weg- en waterbouw	-	-	40
MBO installatietechniek	-	-	42
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	4	stijgend	40
MBO fijnmechanische techniek	-	-	39
MBO motorvoertuigtechniek	5	constant	42
MBO vliegtuigtechniek	-	-	39
MBO operationele techniek	-	-	39
MBO elektrotechniek	4	constant	40
MBO grafische techniek	12	sterk stijgend	39
MBO procestechiek	-	-	37
MBO brood en banket	-	-	43

Tabel 3.10 (vervolg)
Percentage deeltijdarbeid per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	11	-	42
MBO vervoer en logistiek	11	dalend	42
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>			
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	59	constant	29
MBO apothekersassistent	55	constant	30
MBO verpleging	65	constant	29
MBO gezondheidstechniek	-	-	39
MBO sociaal-cultureel	48	constant	32
MBO verzorging	69	constant	28
MBO uiterlijke verzorging	55	constant	32
MBO horeca	20	-	40
MBO beweging en therapie	61	stijgend	30
<i>MBO Economie</i>			
MBO administratie	23	stijgend	36
MBO handel	25	constant	40
MBO secretariaat	50	constant	31
MBO toerisme en recreatie	31	stijgend	35
MBO bedrijfskunde	11	sterk stijgend	39
MBO automatisering	13	dalend	38
MBO geld, bank en belastingen	20	stijgend	35
MBO verzekeringswezen	17	stijgend	40
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>			
MBO openbare orde en veiligheid	5	-	39
HBO			
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>			
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	40	constant	33
HBO lerarenopleiding talen	42	stijgend	34
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	17	-	38
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	29	constant	36
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	34	stijgend	35
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	68	constant	28
HBO lerarenopleiding expressie	52	constant	32
HBO tolk en vertaler	47	constant	32
<i>HBO Landbouw</i>			
HBO landbouw en veeteelt	-	-	45
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	14	dalend	39
<i>HBO Techniek</i>			
HBO laboratorium	29	constant	35
HBO bouwkunde	15	sterk stijgend	39
HBO civiele techniek	-	-	39
HBO werktuigbouwkunde	-	-	40
HBO elektrotechniek	7	stijgend	39
HBO informatica	8	constant	39
HBO chemische technologie	-	-	39
HBO vervoer en logistiek	-	-	40

Tabel 3.10 (vervolg)
 Percentage deeltijdarbeid per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
<i>HBO Paramedisch</i>			
HBO verpleegkunde	49	constant	32
HBO (fysio)therapie	53	constant	33
HBO voeding	48	-	32
HBO radiologie	61	sterk stijgend	29
<i>HBO Economie</i>			
HBO accountancy en bedrijfseconomie	13	sterk stijgend	38
HBO commerciële economie	8	sterk stijgend	40
HBO toerisme en recreatie	27	-	35
HBO recht en bestuur	28	sterk stijgend	34
HBO secretariaat	40	stijgend	33
HBO bedrijfskunde	12	sterk stijgend	39
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>			
HBO communicatie en journalistiek	27	stijgend	36
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	52	constant	32
HBO personeel en arbeid	25	stijgend	36
HBO bibliotheek en documentatie	48	stijgend	32
<i>HBO Kunst</i>			
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	36	constant	37
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>			
HBO openbare orde en veiligheid	-	-	39
WO			
<i>WO Letteren en theologie</i>			
WO letteren	33	dalend	35
WO theologie	-	-	43
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>			
WO landbouw en milieukunde	18	sterk dalend	38
<i>WO Techniek</i>			
WO wiskunde en natuurwetenschappen	16	stijgend	38
WO bouwkunde	-	-	41
WO civiele techniek	-	-	40
WO werktuigbouwkunde	-	-	41
WO elektrotechniek	-	-	40
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	-	-	40
<i>WO Medisch</i>			
WO (dier)geneeskunde	18	constant	44
WO tandheelkunde	-	-	42
WO farmacie	-	-	41
<i>WO Economie</i>			
WO econom(etr)ie	8	dalend	40
WO bedrijfskunde	11	sterk stijgend	39
WO accountancy en belastingen	-	-	43
WO rechten en bestuurskunde	18	constant	39

Tabel 3.10 (vervolg)
 Percentage deeltijdarbeid per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1994-'98	gemiddeld aantal uren per week
<i>WO Sociaal-cultureel</i>			
WO sociale wetenschappen	38	constant	35
<i>WO Kunst</i>			
WO kunstwetenschappen	-	-	36
Totaal	28	constant	36

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Deeltijdarbeid betreft personen die hoogstens 32 uur maar minstens 12 uur per week werkzaam zijn.

Tabel 3.11

Percentage deeltijdarbeid onder werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	44	hoog
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	61	erg hoog
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	55	hoog
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	41	hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigtechniek	52	hoog
VMBO elektrotechniek	67	erg hoog
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	44	hoog
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	59	hoog
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	60	hoog
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	33	gemiddeld
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	23	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	14	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	5	erg laag
MBO bouw	6	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	5	erg laag
MBO installatietechniek	24	gemiddeld
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	5	erg laag
MBO fijnmechanische techniek	4	erg laag
MBO motorvoertuigtechniek	14	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	13	gemiddeld
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechniek	2	erg laag
MBO brood en banket	34	gemiddeld
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	16	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	2	erg laag
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	37	gemiddeld

Tabel 3.11 (vervolg)

Percentage deeltijdarbeid onder werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
MBO apothekersassistent	12	gemiddeld
MBO verpleging	57	hoog
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	58	hoog
MBO verzorging	56	hoog
MBO uiterlijke verzorging	49	hoog
MBO horeca	33	gemiddeld
MBO beweging en therapie	56	hoog
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	11	gemiddeld
MBO handel	26	gemiddeld
MBO secretariaat	9	laag
MBO toerisme en recreatie	16	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	32	gemiddeld
MBO automatisering	7	laag
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	30	gemiddeld
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	24	gemiddeld
HBO lerarenopleiding talen	33	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	33	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	33	gemiddeld
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	49	hoog
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	53	hoog
HBO lerarenopleiding expressie	63	erg hoog
HBO tolk en vertaler	21	gemiddeld
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	8	laag
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	7	laag
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	5	erg laag
HBO bouwkunde	9	laag
HBO civiele techniek	3	erg laag
HBO werktuigbouwkunde	2	erg laag
HBO elektrotechniek	2	erg laag
HBO informatica	1	erg laag
HBO chemische technologie	2	erg laag
HBO vervoer en logistiek	3	erg laag
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	38	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	64	erg hoog
HBO voeding	60	hoog
HBO radiologie	2	erg laag
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	6	laag
HBO commerciële economie	1	erg laag

Tabel 3.11 (vervolg)
Percentage deeltijdarbeid onder werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
HBO toerisme en recreatie	7	laag
HBO recht en bestuur	10	laag
HBO secretariaat	2	erg laag
HBO bedrijfskunde	4	erg laag
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	24	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	59	hoog
HBO personeel en arbeid	13	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	24	gemiddeld
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	49	hoog
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	31	gemiddeld
WO theologie	49	hoog
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	16	gemiddeld
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	7	laag
WO bouwkunde	14	gemiddeld
WO civiele techniek	5	erg laag
WO werktuigbouwkunde	1	erg laag
WO elektrotechniek	2	erg laag
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	3	erg laag
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	13	gemiddeld
WO tandheelkunde	55	hoog
WO farmacie	5	erg laag
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	4	erg laag
WO bedrijfskunde	2	erg laag
WO accountancy en belastingen	2	erg laag
WO rechten en bestuurskunde	8	laag
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	33	gemiddeld
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	44	hoog

Bron: ROA (schoolverlatersenquête RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Toelichting:

Deeltijdarbeid betreft de schoolverlaters die hoogstens 32 uur maar minstens 12 uur per week werkzaam zijn.

Tabel 3.12

Percentage flexibel en vast werk van arbeidskrachten in loondienst per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
BASISONDERWIJS			
Basisonderwijs	14	sterk stijgend	86
VMBO			
<i>VMBO Theorie</i>			
VMBO theorie	17	stijgend	83
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>			
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	10	stijgend	90
<i>VMBO Techniek</i>			
VMBO bouwtechniek	7	sterk stijgend	93
VMBO installatietechniek	-	-	91
VMBO metaal: mechanische techniek	7	stijgend	93
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	97
VMBO voertuigentechniek	8	stijgend	92
VMBO elektrotechniek	9	stijgend	91
VMBO grafische techniek	-	-	93
VMBO brood en banket	-	-	91
VMBO transport en logistiek	-	-	94
<i>VMBO Economie</i>			
VMBO administratie, handel en mode	14	stijgend	86
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	12	stijgend	88
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>			
VMBO (uiterlijke) verzorging	17	stijgend	83
<i>VMBO Beveiliging</i>			
VMBO beveiliging	-	-	93
HAVO/VWO, MBO			
<i>HAVO/VWO</i>			
HAVO/VWO	21	stijgend	79
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>			
MBO landbouw en veeteelt	10	stijgend	90
MBO milieu en groene ruimte	11	sterk stijgend	89
<i>MBO Techniek</i>			
MBO laboratorium	11	constant	89
MBO bouw	3	constant	97
MBO grond-, weg- en waterbouw	-	-	96
MBO installatietechniek	-	-	95
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	6	stijgend	94
MBO fijnmechanische techniek	-	-	96
MBO motorvoertuigentechniek	4	constant	96
MBO vliegtuigtechniek	-	-	95
MBO operationele techniek	-	-	96

Tabel 3.12 (vervolg)

Percentage flexibel en vast werk arbeidskrachten in loondienst per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
MBO elektrotechniek	6	constant	94
MBO grafische techniek	-	-	96
MBO procestechniek	-	-	96
MBO brood en banket	-	-	95
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	-	-	93
MBO vervoer en logistiek	5	-	95
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>			
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	-	-	93
MBO apothekersassistent	-	-	94
MBO verpleging	13	stijgend	87
MBO gezondheidstechniek	-	-	98
MBO sociaal-cultureel	14	sterk stijgend	86
MBO verzorging	14	stijgend	86
MBO uiterlijke verzorging	12	stijgend	88
MBO horeca	10	constant	90
MBO beweging en therapie	14	-	86
<i>MBO Economie</i>			
MBO administratie	9	stijgend	91
MBO handel	9	stijgend	91
MBO secretariaat	11	stijgend	89
MBO toerisme en recreatie	-	-	91
MBO bedrijfskunde	-	-	96
MBO automatisering	6	-	94
MBO geld, bank en belastingen	-	-	98
MBO verzekeringswezen	-	-	99
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>			
MBO openbare orde en veiligheid	-	-	98
HBO			
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>			
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	9	constant	91
HBO lerarenopleiding talen	9	-	91
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	-	-	95
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	-	-	94
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	-	-	95
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	-	-	89
HBO lerarenopleiding expressie	9	stijgend	91
HBO tolk en vertaler	28	sterk stijgend	72
<i>HBO Landbouw</i>			
HBO landbouw en veeteelt	-	-	92
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	-	-	90
<i>HBO Techniek</i>			
HBO laboratorium	7	sterk stijgend	93
HBO bouwkunde	-	-	95
HBO civiele techniek	-	-	96
HBO werktuigbouwkunde	-	-	97
HBO elektrotechniek	-	-	95
HBO informatica	-	-	97
HBO chemische technologie	-	-	97
HBO vervoer en logistiek	-	-	96

Tabel 3.12 (vervolg)

Percentage flexibel en vast werk arbeidskrachten in loondienst per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
<i>HBO Paramedisch</i>			
HBO verpleegkunde	7	constant	93
HBO (fysio)therapie	19	dalend	81
HBO voeding	-	-	96
HBO radiologie	-	-	92
<i>HBO Economie</i>			
HBO accountancy en bedrijfseconomie	6	constant	94
HBO commerciële economie	6	-	94
HBO toerisme en recreatie	-	-	87
HBO recht en bestuur	16	sterk stijgend	84
HBO secretariaat	8	constant	92
HBO bedrijfskunde	5	dalend	95
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>			
HBO communicatie en journalistiek	15	sterk stijgend	85
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	10	stijgend	90
HBO personeel en arbeid	-	-	94
HBO bibliotheek en documentatie	-	-	94
<i>HBO Kunst</i>			
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	17	sterk stijgend	83
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>			
HBO openbare orde en veiligheid	-	-	97
WO			
<i>WO Letteren en theologie</i>			
WO letteren	9	dalend	91
WO theologie	-	-	93
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>			
WO landbouw en milieukunde	-	-	92
<i>WO Techniek</i>			
WO wiskunde en natuurwetenschappen	5	sterk stijgend	95
WO bouwkunde	-	-	98
WO civiele techniek	-	-	93
WO werktuigbouwkunde	-	-	98
WO elektrotechniek	-	-	100
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	-	-	99
<i>WO Medisch</i>			
WO (dier)geneeskunde	-	-	97
WO tandheelkunde	-	-	-
WO farmacie	-	-	91
<i>WO Economie</i>			
WO econom(etr)ie	-	-	96
WO bedrijfskunde	-	-	98
WO accountancy en belastingen	-	-	98
WO rechten en bestuurskunde	5	dalend	95

Tabel 3.12 (vervolg)

Percentage flexibel en vast werk arbeidskrachten in loondienst per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	flexibel werk %	trend 1994-'98	vast werk %
<i>WO Sociaal-cultureel</i>			
WO sociale wetenschappen	8	constant	92
<i>WO Kunst</i>			
WO kunstwetenschappen	-	-	88
Totaal	10	stijgend	90

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Van een flexibele arbeidsrelatie is sprake bij uitzendkrachten, oproepkrachten, invalskrachten en contracten zonder een vast aantal arbeidsuren en indien geen vast dienstverband is overeengekomen. Een arbeidscontract wordt als niet-vast beschouwd als de contractuele termijn korter is dan een jaar en er geen vooruitzicht is op een vast dienstverband.

Tabel 3.13

Percentage werkzame schoolverlaters met een vast dienstverband per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	54	hoog
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	47	gemiddeld
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	56	hoog
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	58	hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigentechniek	26	laag
VMBO elektrotechniek	46	gemiddeld
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	28	laag
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	77	erg hoog
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	37	gemiddeld
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	43	gemiddeld
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	33	laag
MBO milieu en groene ruimte	26	laag
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	43	gemiddeld
MBO bouw	25	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	25	laag
MBO installatietechniek	50	gemiddeld
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	28	laag
MBO fijnmechanische techniek	44	gemiddeld
MBO motorvoertuigentechniek	28	laag
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	27	laag
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechniek	21	laag
MBO brood en banket	41	gemiddeld
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	65	erg hoog
MBO vervoer en logistiek	24	laag

Tabel 3.13 (vervolg)
 Percentage werkzame schoolverlaters met een vast dienstverband per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	19	erg laag
MBO apothekersassistent	18	erg laag
MBO verpleging	29	laag
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	38	gemiddeld
MBO verzorging	39	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	26	laag
MBO horeca	54	hoog
MBO beweging en therapie	38	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	42	gemiddeld
MBO handel	33	laag
MBO secretariaat	35	laag
MBO toerisme en recreatie	36	laag
MBO bedrijfskunde	44	gemiddeld
MBO automatisering	40	gemiddeld
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	31	laag
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	37	gemiddeld
HBO lerarenopleiding talen	46	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	39	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	47	gemiddeld
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	42	gemiddeld
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	56	hoog
HBO lerarenopleiding expressie	54	hoog
HBO tolk en vertaler	39	gemiddeld
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	46	gemiddeld
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	53	hoog
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	54	hoog
HBO bouwkunde	28	laag
HBO civiele techniek	38	gemiddeld
HBO werktuigbouwkunde	32	laag
HBO elektrotechniek	22	laag
HBO informatica	11	erg laag
HBO chemische technologie	45	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	41	gemiddeld
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	22	laag
HBO (fysio)therapie	43	gemiddeld
HBO voeding	43	gemiddeld
HBO radiologie	13	erg laag

Tabel 3.13 (vervolg)

Percentage werkzame schoolverlaters met een vast dienstverband per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	26	laag
HBO commerciële economie	29	laag
HBO toerisme en recreatie	38	gemiddeld
HBO recht en bestuur	33	laag
HBO secretariaat	39	gemiddeld
HBO bedrijfskunde	37	gemiddeld
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	41	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	42	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	49	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	41	gemiddeld
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	53	hoog
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	48	gemiddeld
WO theologie	31	laag
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	60	hoog
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	50	gemiddeld
WO bouwkunde	48	gemiddeld
WO civiele techniek	41	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	34	laag
WO elektrotechniek	21	laag
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	18	erg laag
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	74	erg hoog
WO tandheelkunde	33	laag
WO farmacie	65	erg hoog
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	30	laag
WO bedrijfskunde	32	laag
WO accountancy en belastingen	32	laag
WO rechten en bestuurskunde	47	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	53	hoog
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	51	hoog

Bron: ROA (schoolverlatersenquête RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Tabel 3.14

Percentage zelfstandigen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
BASISONDERWIJS			
Basisonderwijs	10	gemiddeld	constant
VMBO			
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	9	gemiddeld	constant
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	39	erg hoog	constant
<i>VMBO Techniek</i>			
VMBO bouwtechniek	8	gemiddeld	constant
VMBO installatietechniek	-	erg laag	-
VMBO metaal: mechanische techniek	7	gemiddeld	-
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	laag	-
VMBO voertuigtechniek	11	gemiddeld	sterk stijgend
VMBO elektrotechniek	7	gemiddeld	stijgend
VMBO grafische techniek	-	hoog	-
VMBO brood en banket	-	gemiddeld	-
VMBO transport en logistiek	8	gemiddeld	stijgend
<i>VMBO Economie</i>			
VMBO administratie, handel en mode	9	gemiddeld	constant
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	8	gemiddeld	dalend
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	13	gemiddeld	dalend
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	-	erg laag	-
HAVO/VWO, MBO			
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	10	gemiddeld	constant
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>			
MBO landbouw en veeteelt	48	erg hoog	dalend
MBO milieu en groene ruimte	12	gemiddeld	constant
<i>MBO Techniek</i>			
MBO laboratorium	-	erg laag	-
MBO bouw	15	hoog	constant
MBO grond-, weg- en waterbouw	-	gemiddeld	-
MBO installatietechniek	13	gemiddeld	dalend
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	7	gemiddeld	stijgend
MBO fijnmechanische techniek	-	gemiddeld	-
MBO motorvoertuigtechniek	14	gemiddeld	constant
MBO vliegtuigtechniek	-	erg laag	-
MBO operationele techniek	-	laag	-
MBO elektrotechniek	5	laag	stijgend
MBO grafische techniek	16	hoog	stijgend
MBO procestechniek	-	erg laag	-
MBO brood en banket	19	hoog	constant

Tabel 3.14 (vervolg)
Percentage zelfstandigen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	18	hoog	sterk dalend
MBO vervoer en logistiek	15	hoog	dalend
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>			
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	-	laag	-
MBO apothekersassistent	-	laag	-
MBO verpleging	5	laag	constant
MBO gezondheidstechniek	-	hoog	-
MBO sociaal-cultureel	3	erg laag	-
MBO verzorging	8	gemiddeld	stijgend
MBO uiterlijke verzorging	24	hoog	dalend
MBO horeca	19	hoog	constant
MBO beweging en therapie	10	gemiddeld	sterk dalend
<i>MBO Economie</i>			
MBO administratie	7	gemiddeld	constant
MBO handel	26	hoog	dalend
MBO secretariaat	3	erg laag	-
MBO toerisme en recreatie	-	laag	-
MBO bedrijfskunde	7	gemiddeld	constant
MBO automatisering	6	laag	-
MBO geld, bank en belastingen	-	laag	-
MBO verzekeringswezen	19	hoog	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>			
MBO openbare orde en veiligheid	4	laag	constant
HBO			
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>			
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	4	laag	constant
HBO lerarenopleiding talen	-	laag	-
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	-	laag	-
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	-	laag	-
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	-	laag	-
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	-	gemiddeld	-
HBO lerarenopleiding expressie	14	gemiddeld	constant
HBO tolk en vertaler	-	hoog	-
<i>HBO Landbouw</i>			
HBO landbouw en veeteelt	32	erg hoog	constant
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	-	gemiddeld	-
<i>HBO Techniek</i>			
HBO laboratorium	-	laag	-
HBO bouwkunde	12	gemiddeld	constant
HBO civiele techniek	-	gemiddeld	-
HBO werktuigbouwkunde	9	gemiddeld	constant
HBO elektrotechniek	7	gemiddeld	constant
HBO informatica	6	laag	stijgend
HBO chemische technologie	-	laag	-
HBO vervoer en logistiek	-	gemiddeld	-

Tabel 3.14 (vervolg)

Percentage zelfstandigen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
<i>HBO Paramedisch</i>			
HBO verpleegkunde	-	laag	-
HBO (fysio)therapie	35	erg hoog	constant
HBO voeding	-	gemiddeld	-
HBO radiologie	-	laag	-
<i>HBO Economie</i>			
HBO accountancy en bedrijfseconomie	10	gemiddeld	dalend
HBO commerciële economie	11	gemiddeld	stijgend
HBO toerisme en recreatie	-	gemiddeld	-
HBO recht en bestuur	-	laag	-
HBO secretariaat	-	gemiddeld	-
HBO bedrijfskunde	7	gemiddeld	constant
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>			
HBO communicatie en journalistiek	14	gemiddeld	-
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	7	gemiddeld	sterk stijgend
HBO personeel en arbeid	-	laag	-
HBO bibliotheek en documentatie	-	laag	-
<i>HBO Kunst</i>			
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	44	erg hoog	constant
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>			
HBO openbare orde en veiligheid	-	laag	-
WO			
<i>WO Letteren en theologie</i>			
WO letteren	10	gemiddeld	constant
WO theologie	31	erg hoog	stijgend
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>			
WO landbouw en milieukunde	-	gemiddeld	-
<i>WO Techniek</i>			
WO wiskunde en natuurwetenschappen	7	gemiddeld	sterk stijgend
WO bouwkunde	34	erg hoog	-
WO civiele techniek	-	gemiddeld	-
WO werktuigbouwkunde	-	gemiddeld	-
WO elektrotechniek	-	laag	-
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	-	gemiddeld	-
<i>WO Medisch</i>			
WO (dier)geneeskunde	33	erg hoog	constant
WO tandheelkunde	88	erg hoog	constant
WO farmacie	-	hoog	-
<i>WO Economie</i>			
WO econom(etr)ie	9	gemiddeld	-
WO bedrijfskunde	9	gemiddeld	sterk dalend
WO accountancy en belastingen	18	hoog	constant
WO rechten en bestuurskunde	14	gemiddeld	dalend

Tabel 3.14 (vervolg)

Percentage zelfstandigen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	typering	trend 1994-'98
<i>WO Sociaal-cultureel</i> WO sociale wetenschappen	13	gemiddeld	sterk stijgend
<i>WO Kunst</i> WO kunstwetenschappen	-	hoog	-
Totaal	11	gemiddeld	constant

Bron: CBS/ROA

Toelichting:

Het begrip zelfstandig bevat ook personen die werkzaam zijn in het bedrijf of de praktijk van hun partner of ouders en freelancers e.d.

Tabel 3.15

Gemiddeld bruto maandloon van werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	gemiddeld bruto maandloon, guldens	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	1.470	gemiddeld voor vmbo
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	1.377	laag voor vmbo
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	1.612	hoog voor vmbo
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	1.312	laag voor vmbo
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigentechniek	1.526	gemiddeld voor vmbo
VMBO elektrotechniek	1.377	laag voor vmbo
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	1.474	gemiddeld voor vmbo
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	1.418	laag voor vmbo
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	1.373	laag voor vmbo
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	2.171	laag voor havo/vwo/mbo
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	2.364	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO milieu en groene ruimte	2.682	hoog voor havo/vwo/mbo
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	3.107	erg hoog voor havo/vwo/mbo
MBO bouw	2.944	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO grond-, weg- en waterbouw	3.194	erg hoog voor havo/vwo/mbo
MBO installatietechniek	2.529	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	2.914	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO fijnmechanische techniek	2.887	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO motorvoertuigentechniek	2.577	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	2.671	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechniek	4.013	erg hoog voor havo/vwo/mbo
MBO brood en banket	2.107	laag voor havo/vwo/mbo
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	3.031	erg hoog voor havo/vwo/mbo
MBO vervoer en logistiek	2.759	hoog voor havo/vwo/mbo

Tabel 3.15 (vervolg)

Gemiddeld bruto maandloon van werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	gemiddeld bruto maandloon, guldens	typering
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	2.733	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO apothekersassistent	2.761	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO verpleging	2.786	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	2.833	hoog voor havo/vwo/mbo
MBO verzorging	2.173	laag voor havo/vwo/mbo
MBO uiterlijke verzorging	2.080	erg laag voor havo/vwo/mbo
MBO horeca	2.541	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO beweging en therapie	3.306	erg hoog voor havo/vwo/mbo
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	2.534	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO handel	2.233	laag voor havo/vwo/mbo
MBO secretariaat	2.323	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO toerisme en recreatie	2.634	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO bedrijfskunde	2.393	gemiddeld voor havo/vwo/mbo
MBO automatisering	3.364	erg hoog voor havo/vwo/mbo
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	3.173	erg hoog voor havo/vwo/mbo
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	3.978	erg hoog voor hbo
HBO lerarenopleiding talen	3.890	erg hoog voor hbo
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	4.020	erg hoog voor hbo
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	4.017	erg hoog voor hbo
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	3.962	erg hoog voor hbo
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	3.969	erg hoog voor hbo
HBO lerarenopleiding expressie	3.887	erg hoog voor hbo
HBO tolk en vertaler	3.419	gemiddeld voor hbo
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	3.443	gemiddeld voor hbo
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	3.660	hoog voor hbo
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	3.494	gemiddeld voor hbo
HBO bouwkunde	3.639	hoog voor hbo
HBO civiele techniek	3.836	erg hoog voor hbo
HBO werktuigbouwkunde	3.851	erg hoog voor hbo
HBO elektrotechniek	3.970	erg hoog voor hbo
HBO informatica	4.213	erg hoog voor hbo
HBO chemische technologie	3.656	hoog voor hbo
HBO vervoer en logistiek	3.631	hoog voor hbo
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	3.632	hoog voor hbo
HBO (fysio)therapie	4.400	erg hoog voor hbo
HBO voeding	3.469	gemiddeld voor hbo
HBO radiologie	3.528	gemiddeld voor hbo

Tabel 3.15 (vervolg)

Gemiddeld bruto maandloon van werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	gemiddeld bruto maandloon, guldens	typering
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	3.745	erg hoog voor hbo
HBO commerciële economie	3.826	erg hoog voor hbo
HBO toerisme en recreatie	3.153	erg laag voor hbo
HBO recht en bestuur	4.112	erg hoog voor hbo
HBO secretariaat	3.497	gemiddeld voor hbo
HBO bedrijfskunde	3.734	erg hoog voor hbo
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	3.839	erg hoog voor hbo
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	3.642	hoog voor hbo
HBO personeel en arbeid	3.843	erg hoog voor hbo
HBO bibliotheek en documentatie	3.456	gemiddeld voor hbo
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	3.646	hoog voor hbo
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	4.073	gemiddeld voor wo
WO theologie	5.218	erg hoog voor wo
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	4.040	gemiddeld voor wo
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	3.895	gemiddeld voor wo
WO bouwkunde	4.185	gemiddeld voor wo
WO civiele techniek	4.444	gemiddeld voor wo
WO werktuigbouwkunde	4.519	gemiddeld voor wo
WO elektrotechniek	4.613	gemiddeld voor wo
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	4.509	gemiddeld voor wo
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	5.074	erg hoog voor wo
WO tandheelkunde	10.948	erg hoog voor wo
WO farmacie	4.345	gemiddeld voor wo
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	4.610	gemiddeld voor wo
WO bedrijfskunde	4.694	gemiddeld voor wo
WO accountancy en belastingen	4.482	gemiddeld voor wo
WO rechten en bestuurskunde	4.311	gemiddeld voor wo
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	4.387	gemiddeld voor wo

Tabel 3.15 (vervolg)

Gemiddeld bruto maandloon van werkzame schoolverlaters per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	gemiddeld bruto maandloon, guldens	typering
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	4.359	gemiddeld voor wo
Bron: ROA (schoolverlatersenquêtees RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)		

Toelichting:

Dit bruto maandloon is samengesteld op basis van een voltijdaanstelling.

Tabel 3.16

Percentage werkzame schoolverlaters met een functie in de eigen vakrichting per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	0	erg laag
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	62	erg hoog
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	30	gemiddeld
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	43	hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigtechniek	43	hoog
VMBO elektrotechniek	37	gemiddeld
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	65	erg hoog
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	56	erg hoog
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	60	erg hoog
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	72	erg hoog
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	40	hoog
MBO milieu en groene ruimte	26	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	17	laag
MBO bouw	15	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	17	laag
MBO installatietechniek	38	gemiddeld
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	23	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	26	gemiddeld
MBO motorvoertuigtechniek	32	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	23	gemiddeld
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechiek	32	gemiddeld
MBO brood en banket	36	gemiddeld
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	41	hoog
MBO vervoer en logistiek	31	gemiddeld
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	12	laag

Tabel 3.16 (vervolg)

Percentage werkzame schoolverlaters met een functie in de eigen vakrichting per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
MBO apothekersassistent	8	laag
MBO verpleging	18	laag
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	32	gemiddeld
MBO verzorging	49	hoog
MBO uiterlijke verzorging	42	hoog
MBO horeca	28	gemiddeld
MBO beweging en therapie	26	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	46	hoog
MBO handel	57	erg hoog
MBO secretariaat	30	gemiddeld
MBO toerisme en recreatie	39	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	55	erg hoog
MBO automatisering	23	gemiddeld
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	67	erg hoog
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	6	erg laag
HBO lerarenopleiding talen	29	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	21	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	31	gemiddeld
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	15	laag
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	32	gemiddeld
HBO lerarenopleiding expressie	26	gemiddeld
HBO tolk en vertaler	59	erg hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	24	gemiddeld
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	20	laag
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	13	laag
HBO bouwkunde	6	erg laag
HBO civiele techniek	5	erg laag
HBO werktuigbouwkunde	16	laag
HBO elektrotechniek	17	laag
HBO informatica	18	laag
HBO chemische technologie	23	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	26	gemiddeld
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	5	erg laag
HBO (fysio)therapie	11	laag
HBO voeding	31	gemiddeld
HBO radiologie	3	erg laag
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	15	laag
HBO commerciële economie	37	gemiddeld

Tabel 3.16 (vervolg)
 Percentage werkzame schoolverlaters met een functie in de eigen vakrichting per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
HBO toerisme en recreatie	57	erg hoog
HBO recht en bestuur	48	hoog
HBO secretariaat	49	hoog
HBO bedrijfskunde	38	gemiddeld
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	25	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	20	laag
HBO personeel en arbeid	34	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	51	hoog
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	34	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	58	erg hoog
WO theologie	22	gemiddeld
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	29	gemiddeld
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	24	gemiddeld
WO bouwkunde	5	erg laag
WO civiele techniek	13	laag
WO werktuigbouwkunde	22	gemiddeld
WO elektrotechniek	15	laag
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	21	gemiddeld
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	0	erg laag
WO tandheelkunde	0	erg laag
WO farmacie	13	laag
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	25	gemiddeld
WO bedrijfskunde	31	gemiddeld
WO accountancy en belastingen	7	erg laag
WO rechten en bestuurskunde	29	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	39	gemiddeld
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	56	erg hoog

Bron: ROA (schoolverlatersenquête RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Toelichting:

De functie is een functie in de eigen vakrichting wanneer voor de functie de eigen of een verwante opleidingsrichting vereist is.

Tabel 3.17

Percentage werkzame schoolverlaters van wie kwalificaties onderbenut worden per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	18	gemiddeld
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	35	hoog
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	15	laag
VMBO installatietechniek	-	-
VMBO metaal: mechanische techniek	21	gemiddeld
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-
VMBO voertuigentechniek	13	laag
VMBO elektrotechniek	4	erg laag
VMBO grafische techniek	-	-
VMBO brood en banket	-	-
VMBO transport en logistiek	-	-
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	27	gemiddeld
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	50	erg hoog
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	29	gemiddeld
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	-	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	36	hoog
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	43	hoog
MBO milieu en groene ruimte	33	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	22	gemiddeld
MBO bouw	26	gemiddeld
MBO grond-, weg- en waterbouw	19	gemiddeld
MBO installatietechniek	41	hoog
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	28	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	13	laag
MBO motorvoertuigentechniek	46	erg hoog
MBO vliegtuigtechniek	-	-
MBO operationele techniek	-	-
MBO elektrotechniek	33	gemiddeld
MBO grafische techniek	-	-
MBO procestechniek	25	gemiddeld
MBO brood en banket	53	erg hoog
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	30	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	27	gemiddeld
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	18	gemiddeld

Tabel 3.17 (vervolg)

Percentage werkzame schoolverlaters van wie kwalificaties onderbenut worden per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
MBO apothekersassistent	12	erg laag
MBO verpleging	25	gemiddeld
MBO gezondheidstechniek	-	-
MBO sociaal-cultureel	26	gemiddeld
MBO verzorging	58	erg hoog
MBO uiterlijke verzorging	50	erg hoog
MBO horeca	26	gemiddeld
MBO beweging en therapie	21	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	28	gemiddeld
MBO handel	45	erg hoog
MBO secretariaat	23	gemiddeld
MBO toerisme en recreatie	18	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	48	erg hoog
MBO automatisering	34	hoog
MBO geld, bank en belastingen	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	75	erg hoog
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	4	erg laag
HBO lerarenopleiding talen	25	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	15	laag
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	17	laag
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	29	gemiddeld
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	19	gemiddeld
HBO lerarenopleiding expressie	29	gemiddeld
HBO tolk en vertaler	47	erg hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	27	gemiddeld
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	22	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	16	laag
HBO bouwkunde	19	gemiddeld
HBO civiele techniek	14	laag
HBO werktuigbouwkunde	14	laag
HBO elektrotechniek	11	erg laag
HBO informatica	8	erg laag
HBO chemische technologie	12	erg laag
HBO vervoer en logistiek	32	gemiddeld
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	22	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	10	erg laag
HBO voeding	32	gemiddeld
HBO radiologie	8	erg laag
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	12	erg laag
HBO commerciële economie	21	gemiddeld

Tabel 3.17 (vervolg)

Percentage werkzame schoolverlaters van wie kwalificaties onderbenut worden per opleidingstype, 1998

Opleidingstype	%	typering
HBO toerisme en recreatie	56	erg hoog
HBO recht en bestuur	31	gemiddeld
HBO secretariaat	36	hoog
HBO bedrijfskunde	22	gemiddeld
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	19	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	41	hoog
HBO personeel en arbeid	20	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	29	gemiddeld
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	37	hoog
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	-	-
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	61	erg hoog
WO theologie	40	hoog
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	44	erg hoog
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	32	gemiddeld
WO bouwkunde	31	gemiddeld
WO civiele techniek	23	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	34	hoog
WO elektrotechniek	29	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	57	erg hoog
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	2	erg laag
WO tandheeskunde	0	erg laag
WO farmacie	12	erg laag
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	44	erg hoog
WO bedrijfskunde	45	erg hoog
WO accountancy en belastingen	11	erg laag
WO rechten en bestuurskunde	31	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	51	erg hoog
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	63	erg hoog

Bron: ROA (schoolverlatersenquête RUBS, HBO-Monitor, WO-Monitor)

Toelichting:

Onderbenutting wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau dat vereist is voor de functie.

Tabel 3.18
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
BASISONDERWIJS		
<i>Basisonderwijs</i>		
Interieurverzorgers	10	stijgend
Chauffeurs	9	constant
Bouwvakkers	8	constant
Productiemedewerkers	5	dalend
Hulpkrachten horeca en verzorging	5	constant
Verkopers	5	constant
Andere beroepsgroepen	58	-
VMBO		
<i>VMBO theorie</i>		
Receptionisten en administratieve employés	15	dalend
Verkopers	10	stijgend
Commercieel employés	6	constant
Boekhouders en secretaresses	6	constant
Hulpkrachten horeca en verzorging	5	constant
Andere beroepsgroepen	59	-
<i>VMBO landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
Agrarische bedrijfshoofden	34	constant
Agrarische arbeiders	16	constant
Chauffeurs	9	constant
Andere beroepsgroepen	40	-
<i>VMBO bouwtechniek</i>		
Bouwvakkers	45	constant
Chauffeurs	7	constant
Aannemers en installateurs	7	dalend
Andere beroepsgroepen	41	-
<i>VMBO installatietechniek</i>		
Aannemers en installateurs	37	constant
Andere beroepsgroepen	63	-
<i>VMBO metaal: mechanische techniek</i>		
Metaalarbeiders	23	constant
Monteurs	12	dalend
Chauffeurs	10	stijgend
Aannemers en installateurs	6	constant
Bouwvakkers	5	constant
Andere beroepsgroepen	43	-
<i>VMBO metaal: fijnmechanische techniek</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>VMBO voertuigtechniek</i>		
Monteurs	27	dalend
Chauffeurs	17	constant
Andere beroepsgroepen	56	-
<i>VMBO elektrotechniek</i>		
Elektromonteurs	20	constant
Monteurs	9	constant

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
Chauffeurs	8	constant
Monteurs en controleurs elektrotechnische producten	7	constant
Andere beroepsgroepen	57	-
<i>VMBO grafische techniek</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>VMBO brood en banket</i>		
Mechanisch operators	25	stijgend
Andere beroepsgroepen	75	-
<i>VMBO transport en logistiek</i>		
Chauffeurs	63	constant
Andere beroepsgroepen	37	-
<i>VMBO administratie, handel en mode</i>		
Receptionisten en administratieve employés	15	constant
Verkopers	14	dalend
Hulpkrachten horeca en verzorging	6	stijgend
Chauffeurs	6	stijgend
Boekhouders en secretaresses	6	stijgend
Interieurverzorgers	6	sterk stijgend
Commercieel employés	5	stijgend
Andere beroepsgroepen	42	-
<i>VMBO consumptief en levensmiddelen techniek</i>		
Hulpkrachten horeca en verzorging	25	constant
Mechanisch operators	8	constant
Andere beroepsgroepen	67	-
<i>VMBO (uiterlijke) verzorging</i>		
Hulpkrachten horeca en verzorging	17	constant
Interieurverzorgers	16	stijgend
Verkopers	15	constant
Receptionisten en administratieve employés	8	constant
Andere beroepsgroepen	45	-
<i>VMBO beveiliging</i>		
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	57	stijgend
Andere beroepsgroepen	43	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
Boekhouders en secretaresses	16	constant
Commercieel employés	10	stijgend
Verkopers	6	sterk stijgend
Receptionisten en administratieve employés	5	constant
Andere beroepsgroepen	62	-
<i>MBO landbouw en veeteelt</i>		
Agrarische bedrijfshoofden	42	constant
Agrarische arbeiders	16	dalend
Andere beroepsgroepen	42	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>MBO milieu en groene ruimte</i>		
Agrarische arbeiders	45	stijgend
Agrarische bedrijfshoofden	15	stijgend
Andere beroepsgroepen	40	-
<i>MBO laboratorium</i>		
Laboranten	31	dalend
Apothekersassistenten en medisch laboranten	21	stijgend
Andere beroepsgroepen	47	-
<i>MBO bouw</i>		
Aannemers en installateurs	45	constant
Bouwvakkers	22	constant
Andere beroepsgroepen	33	-
<i>MBO grond-, weg- en waterbouw</i>		
Weg- en waterbouwkundige vakkrachten	28	dalend
Weg- en waterbouwkundige arbeiders	13	stijgend
Aannemers en installateurs	10	constant
Andere beroepsgroepen	49	-
<i>MBO installatietechniek</i>		
Aannemers en installateurs	57	constant
Andere beroepsgroepen	43	-
<i>MBO werktuigbouw en mechanische techniek</i>		
Monteurs	23	dalend
Bankwerkers en lassers	18	constant
Metaalarbeiders	6	constant
Aannemers en installateurs	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	47	-
<i>MBO fijnmechanische techniek</i>		
Bankwerkers en lassers	32	dalend
Andere beroepsgroepen	68	-
<i>MBO motorvoertuigentechniek</i>		
Monteurs	48	constant
Chauffeurs	8	constant
Assembleurs	5	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	39	-
<i>MBO vliegtuigtechniek</i>		
Monteurs	42	constant
Andere beroepsgroepen	58	-
<i>MBO operationele techniek</i>		
Monteurs	39	constant
Andere beroepsgroepen	61	-
<i>MBO elektrotechniek</i>		
Elektromonteurs	31	constant
Monteurs	15	stijgend
Andere beroepsgroepen	54	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>MBO grafische techniek</i>		
Grafische vakkrachten	37	dalend
Grafisch productiepersoneel	18	constant
Grafisch ontwerpers	7	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	39	-
<i>MBO procestechniek</i>		
Procesoperators	47	stijgend
Andere beroepsgroepen	53	-
<i>MBO brood en banket</i>		
Bakkers en slaggers	36	dalend
Procesoperators	21	constant
Andere beroepsgroepen	43	-
<i>MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking</i>		
Mechanisch operators	28	stijgend
Bakkers en slaggers	13	sterk dalend
Procesoperators	11	dalend
Andere beroepsgroepen	48	-
<i>MBO vervoer en logistiek</i>		
Chauffeurs	21	constant
Schippers en conducteurs	8	dalend
Administratieve transportemployés	7	constant
Productieplanners	7	sterk stijgend
Monteurs	6	stijgend
Rij-instructeurs	5	dalend
Andere beroepsgroepen	46	-
<i>MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent</i>		
Verplegenden en doktersassistenten	61	constant
Andere beroepsgroepen	39	-
<i>MBO apothekersassistent</i>		
Apothekersassistenten en medisch laboranten	76	constant
Andere beroepsgroepen	24	-
<i>MBO verpleging</i>		
Verplegenden en doktersassistenten	55	dalend
Verzorgend personeel	13	sterk stijgend
Therapeuten en verpleegkundigen	7	dalend
Andere beroepsgroepen	25	-
<i>MBO gezondheidstechniek</i>		
Apothekersassistenten en medisch laboranten	77	constant
Andere beroepsgroepen	23	-
<i>MBO sociaal-cultureel</i>		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	22	sterk stijgend
Verzorgend personeel	16	dalend
Boekhouders en secretaresses	8	dalend
Bibliotheekassistenten	6	constant
Andere beroepsgroepen	49	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>MBO verzorging</i>		
Verzorgend personeel	27	dalend
Ziekenverzorgenden	24	stijgend
Hulpkrachten horeca en verzorging	5	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	44	-
<i>MBO uiterlijke verzorging</i>		
Verzorgend personeel	49	constant
Verkopers	9	dalend
Boekhouders en secretaresses	7	dalend
Andere beroepsgroepen	34	-
<i>MBO horeca</i>		
Verzorgend personeel	28	dalend
Bedrijfschefs horeca	13	constant
Hulpkrachten horeca en verzorging	10	stijgend
Andere beroepsgroepen	49	-
<i>MBO beweging en therapie</i>		
Activiteitenbegeleiders en medewerkers arbeidsbemiddeling	18	constant
Therapeuten en verpleegkundigen	16	stijgend
Verplegenden en doktersassistenten	10	stijgend
Sportinstructeurs	8	dalend
Andere beroepsgroepen	47	-
<i>MBO administratie</i>		
Boekhouders en secretaresses	36	constant
Commercieel employés	11	constant
Receptionisten en administratieve employés	5	dalend
Assistent accountants	5	dalend
Andere beroepsgroepen	42	-
<i>MBO handel</i>		
Winkeliers	15	constant
Verkopers	14	stijgend
Commercieel employés	9	constant
Boekhouders en secretaresses	7	constant
Commercieel medewerkers	6	dalend
Andere beroepsgroepen	48	-
<i>MBO secretariaat</i>		
Boekhouders en secretaresses	48	constant
Receptionisten en administratieve employés	14	dalend
Commercieel employés	8	dalend
Medisch secretaresses	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	24	-
<i>MBO toerisme en recreatie</i>		
Commercieel employés	36	dalend
Boekhouders en secretaresses	17	stijgend
Receptionisten en administratieve employés	12	stijgend
Andere beroepsgroepen	35	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>MBO bedrijfskunde</i>		
Boekhouders en secretaresses	12	stijgend
Commercieel employés	10	sterk stijgend
Managers	6	sterk stijgend
Commercieel medewerkers	5	dalend
Winkeliers	5	dalend
Andere beroepsgroepen	62	-
<i>MBO automatisering</i>		
Programmeurs	34	stijgend
Systeemanalisten	12	dalend
Boekhouders en secretaresses	9	constant
Andere beroepsgroepen	45	-
<i>MBO geld, bank en belastingen</i>		
Juridisch en fiscaal medewerkers	33	constant
Commercieel employés	18	dalend
Commercieel medewerkers	16	dalend
Boekhouders en secretaresses	10	stijgend
Andere beroepsgroepen	23	-
<i>MBO verzekeringswezen</i>		
Commercieel employés	55	constant
Commercieel medewerkers	10	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	35	-
<i>MBO openbare orde en veiligheid</i>		
Politieagenten, onderofficieren en beveiligingsemployés	38	constant
Aspirant politieagenten, soldaten en beveiligingshulpkrachten	7	constant
Monteurs	5	constant
Andere beroepsgroepen	50	-
HBO		
<i>HBO lerarenopleiding basisonderwijs</i>		
Leraar basisonderwijs	69	constant
Andere beroepsgroepen	31	-
<i>HBO lerarenopleiding talen</i>		
Docenten talen en expressie	37	dalend
Docenten letteren (1e graads)	21	stijgend
Andere beroepsgroepen	42	-
<i>HBO lerarenopleiding natuur en techniek</i>		
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	24	stijgend
Docenten landbouw en techniek (2e graads)	21	constant
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	8	stijgend
Andere beroepsgroepen	47	-
<i>HBO lerarenopleiding economie en maatschappij</i>		
Docenten economisch-administratieve vakken (2e graads)	12	sterk dalend
Leraar basisonderwijs	10	sterk stijgend
Docenten 2e graads zonder specialisatie	8	dalend
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	7	stijgend
Andere beroepsgroepen	62	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding</i>		
Docenten sociale vakken (2e graads)	46	constant
Andere beroepsgroepen	54	-
<i>HBO lerarenopleiding medisch en verzorging</i>		
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (2e graads)	29	dalend
Andere beroepsgroepen	71	-
<i>HBO lerarenopleiding expressie</i>		
Docenten talen en expressie	28	constant
Leraar basisonderwijs	11	stijgend
Kunstenaars	8	constant
Docenten letteren (1e graads)	8	stijgend
Andere beroepsgroepen	44	-
<i>HBO tolk en vertaler</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>HBO landbouw en veeteelt</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie</i>		
Milieuhygiënisten en agrarisch vertegenwoordigers	20	dalend
Andere beroepsgroepen	80	-
<i>HBO laboratorium</i>		
Medisch analisten	26	constant
Technisch analisten	16	dalend
Andere beroepsgroepen	57	-
<i>HBO bouwkunde</i>		
Architecten en bouwkundig projectleiders	40	dalend
Aannemers en installateurs	15	dalend
Andere beroepsgroepen	45	-
<i>HBO civiele techniek</i>		
Weg- en waterbouwkundig ontwerpers en projectleiders	19	dalend
Andere beroepsgroepen	81	-
<i>HBO werktuigbouwkunde</i>		
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	18	constant
Monteurs	9	stijgend
Commercieel employés	7	stijgend
Architecten en bouwkundig projectleiders	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	60	-
<i>HBO elektrotechniek</i>		
Systeemanalisten	19	sterk stijgend
Elektrotechnisch ontwerpers en bedrijfshoofden	13	dalend
Technisch systeemanalisten	9	constant
Commercieel medewerkers	5	stijgend
Andere beroepsgroepen	54	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>HBO informatica</i>		
Systeemanalisten	62	constant
Technisch systeemanalisten	6	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	32	-
<i>HBO chemische technologie</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>HBO vervoer en logistiek</i>		
Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevenden transport	22	dalend
Werktuigbouwkundig ontwerpers en hoofden technische dienst	12	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	66	-
<i>HBO verpleegkunde</i>		
Therapeuten en verpleegkundigen	56	constant
Verplegenden en doktersassistenten	10	dalend
Managers	9	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	25	-
<i>HBO (fysio)therapie</i>		
Therapeuten en verpleegkundigen	78	constant
Andere beroepsgroepen	22	-
<i>HBO voeding</i>		
Therapeuten en verpleegkundigen	40	dalend
Andere beroepsgroepen	60	-
<i>HBO radiologie</i>		
Medisch analisten	63	constant
Andere beroepsgroepen	37	-
<i>HBO accountancy en bedrijfseconomie</i>		
Assistent accountants	34	constant
Accountants	15	constant
Boekhouders en secretaresses	7	stijgend
Commercieel medewerkers	7	constant
Commercieel employés	6	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	32	-
<i>HBO commerciële economie</i>		
Commercieel medewerkers	35	constant
Commercieel employés	20	stijgend
Andere beroepsgroepen	45	-
<i>HBO toerisme en recreatie</i>		
Commercieel employés	26	constant
Andere beroepsgroepen	74	-
<i>HBO recht en bestuur</i>		
Juristen	9	constant
Assistent accountants	9	stijgend
Juridisch, bestuurlijk medewerkers	8	sterk dalend
Boekhouders en secretaresses	8	constant
Andere beroepsgroepen	67	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>HBO secretariaat</i>		
Boekhouders en secretaresses	34	constant
Assistent accountants	23	constant
Commercieel employés	9	sterk stijgend
Commercieel medewerkers	8	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	27	-
<i>HBO bedrijfskunde</i>		
Commercieel medewerkers	13	constant
Commercieel employés	9	constant
Systeemanalisten	7	constant
Organisatie-adviseurs	7	stijgend
Boekhouders en secretaresses	6	sterk stijgend
Leidinggevenden	5	sterk stijgend
Managers	5	dalend
Andere beroepsgroepen	47	-
<i>HBO communicatie en journalistiek</i>		
Journalisten	30	constant
Commercieel medewerkers	20	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	50	-
<i>HBO maatschappelijk werk en hulpverlening</i>		
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	41	stijgend
Verzorgend personeel	9	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	51	-
<i>HBO personeel en arbeid</i>		
Medewerkers sociaal-cultureel werk en personeel en arbeid	51	dalend
Andere beroepsgroepen	49	-
<i>HBO bibliotheek en documentatie</i>		
Bibliothecarissen	44	constant
Andere beroepsgroepen	56	-
<i>HBO uitvoerende en beeldende kunsten</i>		
Kunstenaars	42	constant
Docenten talen en expressie	12	constant
Andere beroepsgroepen	46	-
<i>HBO openbare orde en veiligheid</i>		
Managers	27	constant
Andere beroepsgroepen	73	-
WO		
<i>WO letteren</i>		
Docenten letteren (1e graads)	25	dalend
Boekhouders en secretaresses	6	sterk stijgend
Taalkundigen	6	sterk dalend
Commercieel employés	5	sterk stijgend
Managers	5	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	53	-

Tabel 3.18 (vervolg)
Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>WO theologie</i>		
Geestelijken	59	stijgend
Andere beroepsgroepen	41	-
<i>WO landbouw en milieukunde</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>WO wiskunde en natuurwetenschappen</i>		
Natuurwetenschappers	14	constant
Docenten exacte, medische en verzorgende vakken (1e graads)	10	dalend
Systeemanalisten	8	stijgend
Materiaalkundigen	6	sterk dalend
Informatici	5	constant
Andere beroepsgroepen	57	-
<i>WO bouwkunde</i>		
Weg- en waterbouwkundigen	66	constant
Andere beroepsgroepen	34	-
<i>WO civiele techniek</i>		
Weg- en waterbouwkundigen	36	constant
Andere beroepsgroepen	64	-
<i>WO werktuigbouwkunde</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>WO elektrotechniek</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-
<i>WO informatica en bestuurlijke informatiekunde</i>		
Systeemanalisten	40	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	60	-
<i>WO (dier)geneeskunde</i>		
Artsen	85	constant
Andere beroepsgroepen	15	-
<i>WO tandheelkunde</i>		
Artsen	95	constant
Andere beroepsgroepen	5	-
<i>WO farmacie</i>		
Apothekers	43	dalend
Andere beroepsgroepen	57	-
<i>WO econom(etr)ie</i>		
Commercieel medewerkers	15	constant
Economen	10	constant
Managers	8	constant
Accountants	8	stijgend
Organisatiedeskundigen	7	stijgend
Docenten economisch-administratieve vakken (1e graads)	6	dalend
Commercieel employés	5	sterk stijgend
Andere beroepsgroepen	41	-

Tabel 3.18 (vervolg)

Belangrijkste beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1993-'97
<i>WO bedrijfskunde</i>		
Organisatiedeskundigen	16	dalend
Commercieel medewerkers	11	dalend
Managers	9	sterk dalend
Andere beroepsgroepen	63	-
<i>WO accountancy en belastingen</i>		
Accountants	37	constant
Juristen	21	dalend
Andere beroepsgroepen	42	-
<i>WO rechten en bestuurskunde</i>		
Juristen	52	constant
Managers	6	constant
Commercieel medewerkers	6	stijgend
Andere beroepsgroepen	36	-
<i>WO sociale wetenschappen</i>		
Sociaal-wetenschappelijk onderzoekers	17	constant
Onderwijskundigen en pedagogen	8	constant
Docenten sociale vakken (1e graads)	5	sterk dalend
Managers	5	constant
Andere beroepsgroepen	65	-
<i>WO kunstwetenschappen</i>		
Diverse beroepsgroepen	100	-

Bron: CBS/ROA

Tabel 3.19

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	spreidingsindex	typering
BASISONDERWIJS		
Basisonderwijs	20,96	erg hoog
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i>		
VMBO theorie	18,99	erg hoog
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	6,16	gemiddeld
<i>VMBO Techniek</i>		
VMBO bouwtechniek	4,44	laag
VMBO installatietechniek	5,49	gemiddeld
VMBO metaal: mechanische techniek	10,30	gemiddeld
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	14,19	hoog
VMBO voertuigtechniek	8,50	gemiddeld
VMBO elektrotechniek	13,35	hoog
VMBO grafische techniek	9,21	gemiddeld
VMBO brood en banket	9,48	gemiddeld
VMBO transport en logistiek	2,47	erg laag
<i>VMBO Economie</i>		
VMBO administratie, handel en mode	14,92	hoog
VMBO consumptief en levensmiddelen techniek	10,35	gemiddeld
<i>VMBO Zorg en welzijn</i>		
VMBO (uiterlijke) verzorging	10,79	hoog
<i>VMBO Beveiliging</i>		
VMBO beveiliging	3,19	laag
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
HAVO/VWO	18,17	erg hoog
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
MBO landbouw en veeteelt	4,73	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	4,17	laag
<i>MBO Techniek</i>		
MBO laboratorium	6,36	gemiddeld
MBO bouw	3,77	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	7,35	gemiddeld
MBO installatietechniek	2,85	laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	9,08	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	7,35	gemiddeld
MBO motorvoertuigtechniek	3,86	laag
MBO vliegtuigtechniek	4,85	gemiddeld
MBO operationele techniek	4,66	gemiddeld
MBO elektrotechniek	7,41	gemiddeld
MBO grafische techniek	5,47	gemiddeld
MBO procestechniek	3,85	laag
MBO brood en banket	5,20	gemiddeld
MBO levensmiddelen techniek/vleesverwerking	8,33	gemiddeld

Tabel 3.19 (vervolg)
 Uitwijkmogelijkheden naar verschillende beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	spreidingsindex	typering
MBO vervoer en logistiek	12,60	hoog
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	2,58	laag
MBO apothekersassistent	1,66	erg laag
MBO verpleging	3,04	laag
MBO gezondheidstechniek	1,62	erg laag
MBO sociaal-cultureel	10,70	gemiddeld
MBO verzorging	7,00	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	3,78	laag
MBO horeca	8,65	gemiddeld
MBO beweging en therapie	10,26	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	6,35	gemiddeld
MBO handel	14,56	hoog
MBO secretariaat	3,77	laag
MBO toerisme en recreatie	5,24	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	20,89	erg hoog
MBO automatisering	6,59	gemiddeld
MBO geld, bank en belastingen	5,36	gemiddeld
MBO verzekeringswezen	3,09	laag
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	6,03	gemiddeld
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	1,92	erg laag
HBO lerarenopleiding talen	5,13	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	8,03	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	16,70	hoog
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	4,36	laag
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	8,59	gemiddeld
HBO lerarenopleiding expressie	8,40	gemiddeld
HBO tolk en vertaler	17,44	hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	8,30	gemiddeld
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	13,51	hoog
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	8,54	gemiddeld
HBO bouwkunde	4,96	gemiddeld
HBO civiele techniek	11,71	hoog
HBO werktuigbouwkunde	13,98	hoog
HBO elektrotechniek	12,11	hoog
HBO informatica	2,45	erg laag
HBO chemische technologie	18,01	hoog
HBO vervoer en logistiek	10,76	gemiddeld
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	2,93	laag
HBO (fysio)therapie	1,64	erg laag
HBO voeding	4,96	gemiddeld
HBO radiologie	2,50	laag

Tabel 3.19 (vervolg)

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende beroepsgroepen per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	spreidingsindex	typering
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	6,26	gemiddeld
HBO commerciële economie	5,56	gemiddeld
HBO toerisme en recreatie	8,21	gemiddeld
HBO recht en bestuur	17,61	hoog
HBO secretariaat	5,35	gemiddeld
HBO bedrijfskunde	18,08	erg hoog
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	6,24	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	5,30	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	3,56	laag
HBO bibliotheek en documentatie	4,30	laag
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	4,80	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	6,56	gemiddeld
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	10,86	hoog
WO theologie	2,50	erg laag
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	20,94	erg hoog
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	15,86	hoog
WO bouwkunde	2,25	erg laag
WO civiele techniek	5,95	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	14,60	hoog
WO elektrotechniek	9,24	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	3,88	laag
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	1,35	erg laag
WO tandheelkunde	1,10	erg laag
WO farmacie	4,17	laag
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	13,29	hoog
WO bedrijfskunde	12,83	hoog
WO accountancy en belastingen	4,57	laag
WO rechten en bestuurskunde	3,42	laag
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	16,71	hoog
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	11,54	hoog

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De indicator voor uitwijkmogelijkheden geeft aan in welke mate arbeidskrachten met een bepaalde opleiding terecht kunnen komen in andere beroepsgroepen. Deze maatstaf geeft daarmee aan in hoeverre arbeidskrachten afhankelijk zijn van de arbeidsmarktsituatie in een bepaalde beroepsgroep. De uitwijkmogelijkheden worden bepaald met behulp van de Gini-Hirschman-spreidingsindex. Deze indicator kan geïnterpreteerd worden als een genormeerd aantal beroepsgroepen waarin mensen met dit opleidingstype werkzaam zijn.

Tabel 3.20

Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
BASISONDERWIJS		
<i>Basisonderwijs</i>		
Handel en reparatie	17	constant
Bouw	11	constant
Hout- en bouwmaterialen	9	constant
Zakelijke dienstverlening	8	stijgend
Gezondheidszorg	7	constant
Weg- en railvervoer	7	constant
Andere bedrijfssectoren	42	-
VMBO		
<i>VMBO theorie</i>		
Handel en reparatie	24	stijgend
Overheid	8	constant
Gezondheidszorg	8	dalend
Zakelijke dienstverlening	8	dalend
Andere bedrijfssectoren	52	-
<i>VMBO landbouw en natuurlijke omgeving</i>		
Veehouderij	27	sterk dalend
Tuinbouw	13	dalend
Handel en reparatie	12	constant
Overheid	7	sterk stijgend
Bouw	6	stijgend
Akkerbouw, bosbouw en visserij	6	sterk stijgend
Weg- en railvervoer	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	24	-
<i>VMBO bouwtechniek</i>		
Bouw	44	constant
Hout- en bouwmaterialen	11	dalend
Handel en reparatie	8	dalend
Andere bedrijfssectoren	37	-
<i>VMBO installatietechniek</i>		
Bouw	43	dalend
Andere bedrijfssectoren	57	-
<i>VMBO metaal: mechanische techniek</i>		
Metaalproducten	14	constant
Bouw	14	stijgend
Handel en reparatie	13	stijgend
Machine-industrie	9	dalend
Weg- en railvervoer	6	sterk dalend
Hout- en bouwmaterialen	6	dalend
Transportmiddelen	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	33	-
<i>VMBO metaal: fijnmechanische techniek</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>VMBO voertuigentechniek</i>		
Handel en reparatie	37	stijgend
Weg- en railvervoer	13	sterk dalend
Bouw	8	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	42	-
<i>VMBO elektrotechniek</i>		
Bouw	27	constant
Handel en reparatie	17	stijgend
Weg- en railvervoer	7	constant
Overheid	5	constant
Andere bedrijfssectoren	44	-
<i>VMBO grafische techniek</i>		
Grafische industrie	38	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	62	-
<i>VMBO brood en banket</i>		
Overige voedingsproducten	26	constant
Andere bedrijfssectoren	74	-
<i>VMBO transport en logistiek</i>		
Weg- en railvervoer	49	constant
Handel en reparatie	15	stijgend
Bouw	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	30	-
<i>VMBO administratie, handel en mode</i>		
Handel en reparatie	30	dalend
Zakelijke dienstverlening	9	dalend
Gezondheidszorg	8	constant
Overheid	6	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	48	-
<i>VMBO consumptief en levensmiddelentechniek</i>		
Horeca	27	dalend
Handel en reparatie	18	stijgend
Andere bedrijfssectoren	56	-
<i>VMBO (uiterlijke) verzorging</i>		
Handel en reparatie	24	dalend
Gezondheidszorg	23	stijgend
Zakelijke dienstverlening	8	constant
Horeca	6	stijgend
Andere bedrijfssectoren	40	-
<i>VMBO beveiliging</i>		
Zakelijke dienstverlening	41	constant
Andere bedrijfssectoren	59	-
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i>		
Handel en reparatie	19	constant
Zakelijke dienstverlening	15	stijgend
Overheid	9	constant

Tabel 3.20 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
Gezondheidszorg	7	dalend
Bankwezen	6	dalend
Horeca	5	constant
Andere bedrijfssectoren	40	-
<i>MBO landbouw en veeteelt</i>		
Veehouderij	37	constant
Handel en reparatie	15	stijgend
Tuinbouw	13	sterk dalend
Akkerbouw, bosbouw en visserij	8	dalend
Andere bedrijfssectoren	28	-
<i>MBO milieu en groene ruimte</i>		
Veehouderij	25	stijgend
Overheid	22	dalend
Hout- en bouwmaterialen	11	sterk stijgend
Handel en reparatie	9	dalend
Andere bedrijfssectoren	32	-
<i>MBO laboratorium</i>		
Gezondheidszorg	24	constant
Andere bedrijfssectoren	76	-
<i>MBO bouw</i>		
Bouw	54	constant
Hout- en bouwmaterialen	8	dalend
Zakelijke dienstverlening	8	dalend
Handel en reparatie	6	constant
Andere bedrijfssectoren	23	-
<i>MBO grond-, weg- en waterbouw</i>		
Bouw	36	dalend
Overheid	25	constant
Zakelijke dienstverlening	12	constant
Andere bedrijfssectoren	27	-
<i>MBO installatietechniek</i>		
Bouw	62	dalend
Andere bedrijfssectoren	38	-
<i>MBO werktuigbouw en mechanische techniek</i>		
Machine-industrie	15	constant
Metaalproducten	14	stijgend
Handel en reparatie	11	constant
Bouw	7	sterk dalend
Transportmiddelen	7	dalend
Zakelijke dienstverlening	7	stijgend
Andere bedrijfssectoren	40	-
<i>MBO fijnmechanische techniek</i>		
Handel en reparatie	24	constant
Andere bedrijfssectoren	76	-

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>MBO motorvoertuigtechniek</i>		
Handel en reparatie	58	constant
Weg- en railvervoer	9	sterk dalend
Bouw	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	28	-
<i>MBO vliegtuigtechniek</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
<i>MBO operationele techniek</i>		
Bouw	37	constant
Andere bedrijfssectoren	63	-
<i>MBO elektrotechniek</i>		
Bouw	22	constant
Handel en reparatie	15	dalend
Zakelijke dienstverlening	9	sterk stijgend
Elektrotechniek	8	sterk dalend
Communicatie	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	41	-
<i>MBO grafische techniek</i>		
Grafische industrie	52	dalend
Zakelijke dienstverlening	15	sterk stijgend
Handel en reparatie	8	stijgend
Andere bedrijfssectoren	25	-
<i>MBO procestechniek</i>		
Basischemie	31	dalend
Eindproducten chemie	10	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	59	-
<i>MBO brood en banket</i>		
Overige voedingsproducten	57	constant
Andere bedrijfssectoren	43	-
<i>MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking</i>		
Handel en reparatie	46	dalend
Overige voedingsproducten	15	sterk stijgend
Vlees- en visverwerking	11	stijgend
Andere bedrijfssectoren	28	-
<i>MBO vervoer en logistiek</i>		
Weg- en railvervoer	37	constant
Handel en reparatie	10	stijgend
Scheep- en luchtvaart	7	stijgend
Communicatie	6	sterk dalend
Onderwijs	5	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	34	-
<i>MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent</i>		
Gezondheidszorg	75	stijgend
Andere bedrijfssectoren	25	-

Tabel 3.20 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>MBO apothekersassistent</i>		
Handel en reparatie	68	constant
Gezondheidszorg	20	dalend
Andere bedrijfssectoren	13	-
<i>MBO verpleging</i>		
Gezondheidszorg	89	constant
Andere bedrijfssectoren	11	-
<i>MBO gezondheidstechniek</i>		
Handel en reparatie	57	stijgend
Andere bedrijfssectoren	43	-
<i>MBO sociaal-cultureel</i>		
Gezondheidszorg	46	constant
Overheid	19	constant
Handel en reparatie	7	constant
Onderwijs	5	sterk stijgend
Zakelijke dienstverlening	5	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	18	-
<i>MBO verzorging</i>		
Gezondheidszorg	64	constant
Handel en reparatie	9	dalend
Andere bedrijfssectoren	27	-
<i>MBO uiterlijke verzorging</i>		
Overige commerciële dienstverlening	49	constant
Handel en reparatie	18	dalend
Gezondheidszorg	7	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	26	-
<i>MBO horeca</i>		
Horeca	40	constant
Gezondheidszorg	15	constant
Handel en reparatie	13	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	33	-
<i>MBO beweging en therapie</i>		
Gezondheidszorg	61	constant
Overige commerciële dienstverlening	10	stijgend
Andere bedrijfssectoren	28	-
<i>MBO administratie</i>		
Handel en reparatie	20	stijgend
Overheid	16	constant
Zakelijke dienstverlening	14	constant
Bankwezen	6	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	46	-
<i>MBO handel</i>		
Handel en reparatie	48	dalend
Zakelijke dienstverlening	6	constant
Andere bedrijfssectoren	45	-

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>MBO secretariaat</i>		
Gezondheidszorg	18	constant
Zakelijke dienstverlening	17	stijgend
Handel en reparatie	13	constant
Overheid	9	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	43	-
<i>MBO toerisme en recreatie</i>		
Weg- en railvervoer	30	dalend
Handel en reparatie	12	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	58	-
<i>MBO bedrijfskunde</i>		
Handel en reparatie	22	constant
Zakelijke dienstverlening	9	sterk dalend
Gezondheidszorg	7	sterk dalend
Hout- en bouwmaterialen	6	sterk stijgend
Bouw	6	sterk stijgend
Overheid	6	constant
Weg- en railvervoer	5	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	40	-
<i>MBO automatisering</i>		
Zakelijke dienstverlening	24	sterk stijgend
Handel en reparatie	12	sterk dalend
Overheid	12	stijgend
Gezondheidszorg	7	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	44	-
<i>MBO geld, bank en belastingen</i>		
Overheid	41	dalend
Bankwezen	41	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	18	-
<i>MBO verzekeringswezen</i>		
Verzekeringswezen	59	sterk dalend
Bankwezen	16	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	25	-
<i>MBO openbare orde en veiligheid</i>		
Overheid	65	constant
Handel en reparatie	5	dalend
Andere bedrijfssectoren	30	-
HBO		
<i>HBO lerarenopleiding basisonderwijs</i>		
Onderwijs	74	constant
Gezondheidszorg	7	dalend
Overheid	6	dalend
Andere bedrijfssectoren	14	-
<i>HBO lerarenopleiding talen</i>		
Onderwijs	71	stijgend
Andere bedrijfssectoren	29	-

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>HBO lerarenopleiding natuur en techniek</i>		
Onderwijs	68	constant
Andere bedrijfssectoren	32	-
<i>HBO lerarenopleiding economie en maatschappij</i>		
Onderwijs	62	constant
Gezondheidszorg	10	sterk stijgend
Zakelijke dienstverlening	9	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	20	-
<i>HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding</i>		
Onderwijs	60	dalend
Andere bedrijfssectoren	40	-
<i>HBO lerarenopleiding medisch en verzorging</i>		
Gezondheidszorg	38	sterk stijgend
Onderwijs	37	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	25	-
<i>HBO lerarenopleiding expressie</i>		
Onderwijs	52	dalend
Overige kwartaire diensten	13	stijgend
Gezondheidszorg	9	constant
Andere bedrijfssectoren	26	-
<i>HBO tolk en vertaler</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
<i>HBO landbouw en veeteelt</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
<i>HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie</i>		
Overheid	26	constant
Zakelijke dienstverlening	16	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	57	-
<i>HBO laboratorium</i>		
Gezondheidszorg	35	sterk stijgend
Onderwijs	9	sterk dalend
Eindproducten chemie	8	dalend
Handel en reparatie	7	sterk stijgend
Zakelijke dienstverlening	7	sterk dalend
Overige kwartaire diensten	6	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	27	-
<i>HBO bouwkunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	36	constant
Bouw	19	constant
Overheid	14	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	30	-
<i>HBO civiele techniek</i>		
Overheid	36	dalend
Zakelijke dienstverlening	23	stijgend
Bouw	17	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	24	-

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>HBO werktuigbouwkunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	21	stijgend
Handel en reparatie	12	constant
Machine-industrie	12	dalend
Elektrotechniek	6	constant
Andere bedrijfssectoren	49	-
<i>HBO elektrotechniek</i>		
Zakelijke dienstverlening	22	stijgend
Elektrotechniek	15	sterk dalend
Handel en reparatie	13	constant
Energie	6	sterk stijgend
Onderwijs	5	stijgend
Andere bedrijfssectoren	39	-
<i>HBO informatica</i>		
Zakelijke dienstverlening	41	stijgend
Handel en reparatie	11	constant
Overheid	9	constant
Bankwezen	7	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	32	-
<i>HBO chemische technologie</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
<i>HBO vervoer en logistiek</i>		
Scheep- en luchtvaart	25	constant
Weg- en railvervoer	15	stijgend
Andere bedrijfssectoren	60	-
<i>HBO verpleegkunde</i>		
Gezondheidszorg	91	constant
Andere bedrijfssectoren	9	-
<i>HBO (fysio)therapie</i>		
Gezondheidszorg	80	constant
Onderwijs	6	constant
Andere bedrijfssectoren	14	-
<i>HBO voeding</i>		
Gezondheidszorg	46	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	54	-
<i>HBO radiologie</i>		
Gezondheidszorg	81	constant
Andere bedrijfssectoren	19	-
<i>HBO accountancy en bedrijfseconomie</i>		
Zakelijke dienstverlening	34	dalend
Handel en reparatie	12	stijgend
Overheid	9	sterk dalend
Bankwezen	8	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	37	-

Tabel 3.20 (vervolg)

Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>HBO commerciële economie</i>		
Handel en reparatie	24	dalend
Zakelijke dienstverlening	20	stijgend
Bankwezen	12	constant
Andere bedrijfssectoren	44	-
<i>HBO toerisme en recreatie</i>		
Weg- en railvervoer	23	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	77	-
<i>HBO recht en bestuur</i>		
Overheid	45	constant
Zakelijke dienstverlening	17	stijgend
Andere bedrijfssectoren	39	-
<i>HBO secretariaat</i>		
Zakelijke dienstverlening	19	dalend
Handel en reparatie	13	sterk dalend
Gezondheidszorg	12	sterk stijgend
Overheid	8	stijgend
Andere bedrijfssectoren	49	-
<i>HBO bedrijfskunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	19	sterk stijgend
Handel en reparatie	15	dalend
Overheid	9	stijgend
Gezondheidszorg	6	stijgend
Onderwijs	5	dalend
Andere bedrijfssectoren	45	-
<i>HBO communicatie en journalistiek</i>		
Zakelijke dienstverlening	18	dalend
Overige kwartaire diensten	18	sterk stijgend
Grafische industrie	17	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	47	-
<i>HBO maatschappelijk werk en hulpverlening</i>		
Gezondheidszorg	58	constant
Overheid	15	constant
Onderwijs	5	stijgend
Andere bedrijfssectoren	22	-
<i>HBO personeel en arbeid</i>		
Zakelijke dienstverlening	24	constant
Overheid	20	dalend
Gezondheidszorg	14	constant
Andere bedrijfssectoren	42	-
<i>HBO bibliotheek en documentatie</i>		
Overige commerciële dienstverlening	30	sterk stijgend
Overheid	21	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	48	-
<i>HBO uitvoerende en beeldende kunsten</i>		
Overige kwartaire diensten	32	constant
Zakelijke dienstverlening	19	constant

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
Onderwijs	12	sterk stijgend
Handel en reparatie	8	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	30	-
<i>HBO openbare orde en veiligheid</i>		
Overheid	65	constant
Andere bedrijfssectoren	35	-
WO		
<i>WO letteren</i>		
Onderwijs	38	constant
Zakelijke dienstverlening	12	constant
Overheid	10	dalend
Overige kwartaire diensten	8	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	31	-
<i>WO theologie</i>		
Overige kwartaire diensten	62	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	38	-
<i>WO landbouw en milieukunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	20	sterk dalend
Overheid	18	constant
Andere bedrijfssectoren	62	-
<i>WO wiskunde en natuurwetenschappen</i>		
Onderwijs	26	dalend
Zakelijke dienstverlening	20	stijgend
Overige kwartaire diensten	9	stijgend
Overheid	7	constant
Andere bedrijfssectoren	38	-
<i>WO bouwkunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	64	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	36	-
<i>WO civiele techniek</i>		
Zakelijke dienstverlening	40	constant
Andere bedrijfssectoren	60	-
<i>WO werktuigbouwkunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	24	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	76	-
<i>WO elektrotechniek</i>		
Zakelijke dienstverlening	25	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	75	-
<i>WO informatica en bestuurlijke informatiekunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	56	sterk stijgend
Andere bedrijfssectoren	44	-

Tabel 3.20 (vervolg)
Belangrijkste bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	%	trend 1996-'98
<i>WO (dier)geneeskunde</i>		
Gezondheidszorg	81	constant
Overheid	6	dalend
Andere bedrijfssectoren	13	-
<i>WO tandheelkunde</i>		
Gezondheidszorg	95	constant
Andere bedrijfssectoren	5	-
<i>WO farmacie</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-
<i>WO econom(etr)ie</i>		
Zakelijke dienstverlening	24	constant
Bankwezen	15	stijgend
Handel en reparatie	10	sterk dalend
Overheid	10	stijgend
Onderwijs	9	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	32	-
<i>WO bedrijfskunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	28	constant
Andere bedrijfssectoren	72	-
<i>WO accountancy en belastingen</i>		
Zakelijke dienstverlening	52	sterk dalend
Overheid	15	constant
Andere bedrijfssectoren	33	-
<i>WO rechten en bestuurskunde</i>		
Zakelijke dienstverlening	33	dalend
Overheid	30	stijgend
Bankwezen	6	dalend
Onderwijs	6	dalend
Andere bedrijfssectoren	25	-
<i>WO sociale wetenschappen</i>		
Gezondheidszorg	30	constant
Onderwijs	21	stijgend
Overheid	14	stijgend
Zakelijke dienstverlening	13	sterk dalend
Overige kwartaire diensten	6	sterk dalend
Andere bedrijfssectoren	16	-
<i>WO kunstwetenschappen</i>		
Diverse bedrijfssectoren	100	-

Bron: CBS/ROA

Tabel 3.21

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	spreidingsindex	typering
BASISONDERWIJS		
Basisonderwijs	18,56	erg hoog
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	17,54	erg hoog
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	4,34	gemiddeld
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	4,74	gemiddeld
VMBO installatietechniek	4,93	gemiddeld
VMBO metaal: mechanische techniek	15,29	erg hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	14,60	hoog
VMBO voertuigtechniek	9,46	gemiddeld
VMBO elektrotechniek	10,06	hoog
VMBO grafische techniek	5,63	gemiddeld
VMBO brood en banket	8,40	gemiddeld
VMBO transport en logistiek	4,35	gemiddeld
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	14,08	hoog
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	9,32	gemiddeld
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	9,13	gemiddeld
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	4,82	gemiddeld
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	17,98	erg hoog
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	2,89	laag
MBO milieu en groene ruimte	5,45	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	8,57	gemiddeld
MBO bouw	3,22	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	4,61	gemiddeld
MBO installatietechniek	2,55	laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	15,20	erg hoog
MBO fijnmechanische techniek	11,80	hoog
MBO motorvoertuigtechniek	4,26	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	7,67	gemiddeld
MBO operationele techniek	6,09	gemiddeld
MBO elektrotechniek	12,49	hoog
MBO grafische techniek	3,37	laag
MBO procestechniek	5,30	gemiddeld
MBO brood en banket	2,90	laag
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	4,81	gemiddeld

Tabel 3.21 (vervolg)

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	spreidingsindex	typering
MBO vervoer en logistiek	9,59	hoog
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	1,76	erg laag
MBO apothekersassistent	2,22	laag
MBO verpleging	1,26	erg laag
MBO gezondheidstechniek	2,51	laag
MBO sociaal-cultureel	3,88	gemiddeld
MBO verzorging	2,33	laag
MBO uiterlijke verzorging	3,91	gemiddeld
MBO horeca	5,06	gemiddeld
MBO beweging en therapie	2,49	laag
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	14,56	hoog
MBO handel	7,31	gemiddeld
MBO secretariaat	12,62	hoog
MBO toerisme en recreatie	9,27	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	20,36	erg hoog
MBO automatisering	14,08	hoog
MBO geld, bank en belastingen	2,98	laag
MBO verzekeringswezen	4,72	gemiddeld
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	2,35	laag
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	1,73	erg laag
HBO lerarenopleiding talen	1,95	erg laag
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	2,12	erg laag
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	2,48	laag
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	2,61	laag
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	3,43	laag
HBO lerarenopleiding expressie	3,18	laag
HBO tolk en vertaler	11,71	hoog
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	6,52	gemiddeld
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	8,22	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	6,36	gemiddeld
HBO bouwkunde	5,30	gemiddeld
HBO civiele techniek	4,80	gemiddeld
HBO werktuigbouwkunde	13,74	hoog
HBO elektrotechniek	15,19	erg hoog
HBO informatica	6,49	gemiddeld
HBO chemische technologie	10,22	hoog
HBO vervoer en logistiek	14,46	hoog
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	1,19	erg laag
HBO (fysio)therapie	1,53	erg laag
HBO voeding	3,70	laag
HBO radiologie	1,51	erg laag

Tabel 3.21 (vervolg)

Uitwijkmogelijkheden naar verschillende bedrijfssectoren per opleidingstype, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	spreidingsindex	typering
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	7,89	gemiddeld
HBO commerciële economie	12,10	hoog
HBO toerisme en recreatie	12,35	hoog
HBO recht en bestuur	4,11	gemiddeld
HBO secretariaat	13,07	hoog
HBO bedrijfskunde	16,83	erg hoog
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	9,16	gemiddeld
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	2,66	laag
HBO personeel en arbeid	8,30	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	5,85	gemiddeld
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	5,50	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	2,29	laag
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	5,52	gemiddeld
WO theologie	2,30	erg laag
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	9,66	hoog
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	9,16	gemiddeld
WO bouwkunde	2,42	erg laag
WO civiele techniek	4,71	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	14,02	hoog
WO elektrotechniek	9,33	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	4,03	gemiddeld
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	1,51	erg laag
WO tandheelkunde	1,11	erg laag
WO farmacie	6,28	gemiddeld
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	11,24	hoog
WO bedrijfskunde	13,55	hoog
WO accountancy en belastingen	3,29	laag
WO rechten en bestuurskunde	4,90	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	5,82	gemiddeld
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	6,47	gemiddeld
Bron: ROA/CBS		

Toelichting:

De indicator voor uitwijkmogelijkheden geeft aan in welke mate arbeidskrachten met een bepaalde opleiding terecht kunnen komen in andere bedrijfssectoren. Deze maatstaf geeft daarmee aan in hoeverre arbeidskrachten afhankelijk zijn van de arbeidsmarktsituatie in een bepaalde bedrijfssector. De uitwijkmogelijkheden worden bepaald met behulp van de Gini-Hirschman-spreidingsindex. Deze indicator kan geïnterpreteerd worden als genormeerd aantal bedrijfssectoren waarin mensen met dit opleidingstype werkzaam zijn.

Tabel 3.22

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
BASISONDERWIJS	
<i>Basisonderwijs</i>	
VMBO theorie	0,71
VMBO administratie, handel en mode	0,68
VMBO bouwtechniek	0,56
VMBO (uiterlijke) verzorging	0,54
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,52
VMBO metaal: mechanische techniek	0,51
VMBO voertuigentechniek	0,51
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	0,45
VMBO transport en logistiek	0,42
<i>VMBO theorie</i>	
VMBO administratie, handel en mode	0,76
Basisonderwijs	0,71
HAVO/VWO	0,70
VMBO (uiterlijke) verzorging	0,52
MBO administratie	0,51
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,46
MBO handel	0,43
<i>VMBO landbouw en natuurlijke omgeving</i>	
MBO landbouw en veeteelt	0,67
Basisonderwijs	0,45
<i>VMBO bouwtechniek</i>	
Basisonderwijs	0,56
MBO bouw	0,52
<i>VMBO installatietechniek</i>	
MBO installatietechniek	0,91
MBO bouw	0,85
<i>VMBO metaal: mechanische techniek</i>	
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	0,75
VMBO voertuigentechniek	0,61
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,53
Basisonderwijs	0,51
MBO motorvoertuigentechniek	0,46
MBO vliegtuigtechniek	0,41
<i>VMBO metaal: fijnmechanische techniek</i>	
VMBO metaal: mechanische techniek	0,75
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,71
MBO fijnmechanische techniek	0,69
MBO vliegtuigtechniek	0,64
<i>VMBO voertuigentechniek</i>	
MBO motorvoertuigentechniek	0,83
VMBO metaal: mechanische techniek	0,61
Basisonderwijs	0,51
VMBO transport en logistiek	0,48
MBO vliegtuigtechniek	0,48
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,41

Tabel 3.22 (vervolg)

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>VMBO elektrotechniek</i>	
MBO elektrotechniek	0,69
<i>VMBO grafische techniek</i>	
MBO grafische techniek	0,81
<i>VMBO brood en banket</i>	
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,62
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	0,43
<i>VMBO consumptief en levensmiddelentechniek</i>	
VMBO brood en banket	0,62
Basisonderwijs	0,52
MBO horeca	0,51
VMBO administratie, handel en mode	0,49
VMBO theorie	0,46
VMBO (uiterlijke) verzorging	0,45
<i>VMBO transport en logistiek</i>	
VMBO voertuigentechniek	0,48
Basisonderwijs	0,42
<i>VMBO administratie, handel en mode</i>	
VMBO theorie	0,76
Basisonderwijs	0,68
MBO handel	0,60
VMBO (uiterlijke) verzorging	0,50
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,49
HAVO/VWO	0,44
MBO administratie	0,43
<i>VMBO (uiterlijke) verzorging</i>	
Basisonderwijs	0,54
VMBO theorie	0,52
VMBO administratie, handel en mode	0,50
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,45
<i>VMBO beveiliging</i>	
HAVO/VWO, MBO	
<i>HAVO/VWO</i>	
VMBO theorie	0,70
MBO administratie	0,65
MBO toerisme en recreatie	0,46
HBO toerisme en recreatie	0,46
VMBO administratie, handel en mode	0,44
<i>MBO landbouw en veeteelt</i>	
MBO milieu en groene ruimte	0,79
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	0,67
<i>MBO milieu en groene ruimte</i>	
MBO landbouw en veeteelt	0,79

Tabel 3.22 (vervolg)

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>MBO laboratorium</i>	
<i>MBO bouw</i>	
MBO installatietechniek	0,88
VMBO installatietechniek	0,85
VMBO bouwtechniek	0,52
<i>MBO grond-, weg- en waterbouw</i>	
HBO civiele techniek	0,66
MBO operationele techniek	0,62
<i>MBO installatietechniek</i>	
VMBO installatietechniek	0,91
MBO bouw	0,88
<i>MBO werktuigbouw en mechanische techniek</i>	
MBO fijnmechanische techniek	0,81
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	0,71
MBO vliegtuigtechniek	0,68
VMBO metaal: mechanische techniek	0,53
MBO motorvoertuigentechniek	0,48
VMBO voertuigentechniek	0,41
MBO bedrijfskunde	0,40
<i>MBO fijnmechanische techniek</i>	
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,81
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	0,69
MBO vliegtuigtechniek	0,58
<i>MBO motorvoertuigentechniek</i>	
VMBO voertuigentechniek	0,83
MBO vliegtuigtechniek	0,60
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,48
VMBO metaal: mechanische techniek	0,46
<i>MBO vliegtuigtechniek</i>	
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,68
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	0,64
MBO motorvoertuigentechniek	0,60
MBO fijnmechanische techniek	0,58
VMBO voertuigentechniek	0,48
VMBO metaal: mechanische techniek	0,41
<i>MBO operationele techniek</i>	
MBO grond-, weg- en waterbouw	0,62
<i>MBO elektrotechniek</i>	
VMBO elektrotechniek	0,69
<i>MBO grafische techniek</i>	
VMBO grafische techniek	0,81
<i>MBO procestechniek</i>	
<i>MBO brood en banket</i>	
MBO levensmiddelen techniek/vleesverwerking	0,91

Tabel 3.22 (vervolg)

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking</i>	
MBO brood en banket	0,91
VMBO brood en banket	0,43
<i>MBO vervoer en logistiek</i>	
<i>MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent</i>	
MBO verpleging	0,86
MBO secretariaat	0,46
<i>MBO apothekersassistent</i>	
MBO gezondheidstechniek	1,00
<i>MBO verpleging</i>	
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	0,86
<i>MBO gezondheidstechniek</i>	
MBO apothekersassistent	1,00
<i>MBO sociaal-cultureel</i>	
<i>MBO verzorging</i>	
<i>MBO uiterlijke verzorging</i>	
<i>MBO horeca</i>	
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,51
<i>MBO beweging en therapie</i>	
<i>MBO administratie</i>	
HAVO/VWO	0,65
MBO verzekeringswezen	0,53
VMBO theorie	0,51
HBO accountancy en bedrijfseconomie	0,49
HBO secretariaat	0,44
VMBO administratie, handel en mode	0,43
<i>MBO handel</i>	
VMBO administratie, handel en mode	0,60
VMBO theorie	0,43
<i>MBO secretariaat</i>	
HBO secretariaat	0,50
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	0,46
<i>MBO toerisme en recreatie</i>	
HBO toerisme en recreatie	0,96
HAVO/VWO	0,46
<i>MBO bedrijfskunde</i>	
HBO bedrijfskunde	0,44
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	0,40

Tabel 3.22 (vervolg)
 Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>MBO automatisering</i>	
<i>MBO geld, bank en belastingen</i>	
<i>MBO verzekeringswezen</i>	
MBO administratie	0,53
<i>MBO openbare orde en veiligheid</i>	
HBO openbare orde en veiligheid	0,41
HBO	
<i>HBO lerarenopleiding basisonderwijs</i>	
<i>HBO lerarenopleiding talen</i>	
HBO lerarenopleiding expressie	0,84
WO letteren	0,45
<i>HBO lerarenopleiding natuur en techniek</i>	
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	0,70
<i>HBO lerarenopleiding economie en maatschappij</i>	
<i>HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding</i>	
<i>HBO lerarenopleiding medisch en verzorging</i>	
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	0,70
<i>HBO lerarenopleiding expressie</i>	
HBO lerarenopleiding talen	0,84
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	0,45
<i>HBO tolk en vertaler</i>	
<i>HBO landbouw en veeteelt</i>	
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	0,91
<i>HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie</i>	
HBO landbouw en veeteelt	0,91
<i>HBO laboratorium</i>	
HBO radiologie	0,66
<i>HBO bouwkunde</i>	
<i>HBO civiele techniek</i>	
MBO grond-, weg- en waterbouw	0,66
<i>HBO werktuigbouwkunde</i>	
<i>HBO elektrotechniek</i>	
HBO informatica	0,55
<i>HBO informatica</i>	
HBO elektrotechniek	0,55

Tabel 3.22 (vervolg)

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>HBO chemische technologie</i>	
<i>HBO vervoer en logistiek</i>	
<i>HBO verpleegkunde</i>	
HBO (fysio)therapie	0,82
HBO voeding	0,81
<i>HBO (fysio)therapie</i>	
HBO voeding	0,96
HBO verpleegkunde	0,82
<i>HBO voeding</i>	
HBO (fysio)therapie	0,96
HBO verpleegkunde	0,81
<i>HBO radiologie</i>	
HBO laboratorium	0,66
<i>HBO accountancy en bedrijfseconomie</i>	
WO accountancy en belastingen	0,74
HBO secretariaat	0,49
MBO administratie	0,49
<i>HBO commerciële economie</i>	
HBO bedrijfskunde	0,70
<i>HBO toerisme en recreatie</i>	
MBO toerisme en recreatie	0,96
HBO secretariaat	0,54
HAVO/VWO	0,46
<i>HBO recht en bestuur</i>	
<i>HBO secretariaat</i>	
HBO toerisme en recreatie	0,54
MBO secretariaat	0,50
HBO accountancy en bedrijfseconomie	0,49
MBO administratie	0,44
<i>HBO bedrijfskunde</i>	
HBO commerciële economie	0,70
MBO bedrijfskunde	0,44
HBO personeel en arbeid	0,43
<i>HBO communicatie en journalistiek</i>	
<i>HBO maatschappelijk werk en hulpverlening</i>	
<i>HBO personeel en arbeid</i>	
HBO bedrijfskunde	0,43
<i>HBO bibliotheek en documentatie</i>	
<i>HBO uitvoerende en beeldende kunsten</i>	
HBO lerarenopleiding expressie	0,45

Tabel 3.22 (vervolg)

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>HBO openbare orde en veiligheid</i>	
MBO openbare orde en veiligheid	0,41
WO	
<i>WO letteren</i>	
WO kunstwetenschappen	0,69
HBO lerarenopleiding talen	0,45
<i>WO theologie</i>	
<i>WO landbouw en milieukunde</i>	
WO civiele techniek	0,48
WO elektrotechniek	0,41
<i>WO wiskunde en natuurwetenschappen</i>	
<i>WO bouwkunde</i>	
WO civiele techniek	0,78
<i>WO civiele techniek</i>	
WO bouwkunde	0,78
WO landbouw en milieukunde	0,48
<i>WO werktuigbouwkunde</i>	
WO elektrotechniek	0,44
<i>WO elektrotechniek</i>	
WO werktuigbouwkunde	0,44
WO landbouw en milieukunde	0,41
<i>WO informatica en bestuurlijke informatiekunde</i>	
WO bedrijfskunde	0,56
<i>WO (dier)geneeskunde</i>	
WO tandheelkunde	0,99
<i>WO tandheelkunde</i>	
WO (dier)geneeskunde	0,99
<i>WO farmacie</i>	
<i>WO econom(etr)ie</i>	
WO bedrijfskunde	0,47
<i>WO bedrijfskunde</i>	
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	0,56
WO econom(etr)ie	0,47
<i>WO accountancy en belastingen</i>	
HBO accountancy en bedrijfseconomie	0,74

Tabel 3.22 (vervolg)

Overzicht opleidingstypen waarvan op de markt sterke concurrentie wordt ondervonden, gemiddelde 1997-1998

Opleidingstype	concurrentie-index
<i>WO rechten en bestuurskunde</i>	
<i>WO sociale wetenschappen</i>	
<i>WO kunstwetenschappen</i>	
WO letteren	0,69

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De concurrentie-index tussen opleidingstypen geeft aan hoe sterk de beroepenstructuur van twee opleidingen op elkaar lijkt.

Tabel 3.23
Conjunctuurgevoeligheid per opleidingstype

Opleidingstype	conjunctuurgevoeligheid	typering
BASISONDERWIJS		
Basisonderwijs	0,93	gemiddeld
VMBO		
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	0,78	gemiddeld
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	0,67	laag
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	1,50	erg hoog
VMBO installatietechniek	1,34	erg hoog
VMBO metaal: mechanische techniek	1,08	hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	1,19	hoog
VMBO voertuigtechniek	1,03	hoog
VMBO elektrotechniek	1,12	hoog
VMBO grafische techniek	0,88	gemiddeld
VMBO brood en banket	1,02	hoog
VMBO transport en logistiek	1,38	erg hoog
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	0,76	gemiddeld
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	0,92	gemiddeld
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	0,67	laag
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	0,71	gemiddeld
HAVO/VWO, MBO		
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	0,83	gemiddeld
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	0,57	laag
MBO milieu en groene ruimte	0,59	laag
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	0,68	gemiddeld
MBO bouw	1,45	erg hoog
MBO grond-, weg- en waterbouw	1,31	erg hoog
MBO installatietechniek	1,37	erg hoog
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	1,05	hoog
MBO fijnmechanische techniek	1,03	hoog
MBO motorvoertuigtechniek	0,94	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	0,89	gemiddeld
MBO operationele techniek	1,01	hoog
MBO elektrotechniek	1,08	hoog
MBO grafische techniek	0,93	gemiddeld
MBO procestechniek	1,09	hoog
MBO brood en banket	0,70	gemiddeld

Tabel 3.23 (vervolg)
Conjunctuurgevoeligheid per opleidingstype

Opleidingstype	conjunctuurgevoeligheid	typering
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	0,86	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	1,11	hoog
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>		
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	0,72	gemiddeld
MBO apothekersassistent	0,69	gemiddeld
MBO verpleging	0,77	gemiddeld
MBO gezondheidstechniek	0,70	gemiddeld
MBO sociaal-cultureel	0,88	gemiddeld
MBO verzorging	0,81	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	0,87	gemiddeld
MBO horeca	0,95	gemiddeld
MBO beweging en therapie	0,73	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>		
MBO administratie	0,81	gemiddeld
MBO handel	0,81	gemiddeld
MBO secretariaat	0,75	gemiddeld
MBO toerisme en recreatie	0,82	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	0,97	hoog
MBO automatisering	0,80	gemiddeld
MBO geld, bank en belastingen	0,66	laag
MBO verzekeringswezen	0,81	gemiddeld
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>		
MBO openbare orde en veiligheid	0,62	laag
HBO		
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>		
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	0,58	laag
HBO lerarenopleiding talen	0,49	erg laag
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	0,62	laag
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	0,58	laag
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	0,57	laag
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	0,61	laag
HBO lerarenopleiding expressie	0,52	erg laag
HBO tolk en vertaler	0,79	gemiddeld
<i>HBO Landbouw</i>		
HBO landbouw en veeteelt	0,63	laag
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	0,80	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>		
HBO laboratorium	0,83	gemiddeld
HBO bouwkunde	1,38	erg hoog
HBO civiele techniek	1,20	erg hoog
HBO werktuigbouwkunde	1,21	erg hoog
HBO elektrotechniek	1,27	erg hoog
HBO informatica	1,06	hoog
HBO chemische technologie	0,85	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	0,99	hoog
<i>HBO Paramedisch</i>		
HBO verpleegkunde	0,66	laag
HBO (fysio)therapie	0,53	erg laag
HBO voeding	0,71	gemiddeld

Tabel 3.23 (vervolg)
Conjunctuurgevoeligheid per opleidingstype

Opleidingstype	conjunctuurgevoeligheid	typering
HBO radiologie	0,58	laag
<i>HBO Economie</i>		
HBO accountancy en bedrijfseconomie	0,98	hoog
HBO commerciële economie	1,02	hoog
HBO toerisme en recreatie	0,94	gemiddeld
HBO recht en bestuur	0,79	gemiddeld
HBO secretariaat	0,95	gemiddeld
HBO bedrijfskunde	0,99	hoog
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>		
HBO communicatie en journalistiek	1,22	erg hoog
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	0,76	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	0,81	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	0,56	laag
<i>HBO Kunst</i>		
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	0,59	laag
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>		
HBO openbare orde en veiligheid	0,88	gemiddeld
WO		
<i>WO Letteren en theologie</i>		
WO letteren	0,58	laag
WO theologie	0,24	erg laag
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>		
WO landbouw en milieukunde	0,67	laag
<i>WO Techniek</i>		
WO wiskunde en natuurwetenschappen	0,65	laag
WO bouwkunde	0,69	gemiddeld
WO civiele techniek	0,66	laag
WO werktuigbouwkunde	0,94	gemiddeld
WO elektrotechniek	0,96	hoog
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	0,84	gemiddeld
<i>WO Medisch</i>		
WO (dier)geneeskunde	0,19	erg laag
WO tandheelkunde	0,14	erg laag
WO farmacie	0,70	gemiddeld
<i>WO Economie</i>		
WO econom(etr)ie	0,83	gemiddeld
WO bedrijfskunde	0,87	gemiddeld
WO accountancy en belastingen	0,77	gemiddeld
WO rechten en bestuurskunde	0,67	laag
<i>WO Sociaal-cultureel</i>		
WO sociale wetenschappen	0,55	erg laag
<i>WO Kunst</i>		
WO kunstwetenschappen	0,59	laag

Bron: ROA/CBS

Toelichting:

De conjunctuurgevoeligheid van de werkgelegenheid heeft betrekking op de mate waarin de werkgelegenheid van de beroepsgroepen waarin mensen met een bepaalde opleidingsachtergrond werkzaam zijn, gevoelig is voor veranderingen van de economische situatie. Deze indicator geeft daarmee de mate van werkzekerheid aan voor dat opleidingstype.

Tabel 3.24
Verwachte uitbreidingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	-119.600	-24	-5,3	erg laag
VMBO				
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	22.000	5	0,9	gemiddeld
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	-18.300	-27	-6,0	erg laag
<i>VMBO Techniek</i>				
VMBO bouwtechniek	-21.400	-16	-3,5	erg laag
VMBO installatietechniek	-1.000	-12	-2,5	laag
VMBO metaal: mechanische techniek	-32.000	-25	-5,7	erg laag
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigtechniek	-9.700	-22	-4,9	erg laag
VMBO elektrotechniek	-5.700	-11	-2,2	laag
VMBO grafische techniek	-1.800	-27	-6,1	erg laag
VMBO brood en banket	-2.900	-31	-7,1	erg laag
VMBO transport en logistiek	-6.000	-14	-3,1	laag
<i>VMBO Economie</i>				
VMBO administratie, handel en mode	-16.800	-13	-2,8	laag
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	-3.600	-11	-2,3	laag
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	-8.000	-4	-0,8	laag
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	3.600	31	5,6	hoog
HAVO/VWO, MBO				
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	65.800	20	3,6	hoog
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i>				
MBO landbouw en veeteelt	11.600	13	2,4	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	4.100	19	3,5	gemiddeld
<i>MBO Techniek</i>				
MBO laboratorium	900	4	0,8	gemiddeld
MBO bouw	10.600	7	1,4	gemiddeld
MBO grond-, weg- en waterbouw	-100	0	-0,1	laag
MBO installatietechniek	-100	0	-0,1	laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	-10.300	-7	-1,5	laag
MBO fijnmechanische techniek	-800	-6	-1,2	laag
MBO motorvoertuigtechniek	2.300	3	0,6	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	-700	-12	-2,4	laag
MBO operationele techniek	900	12	2,3	gemiddeld
MBO elektrotechniek	3.300	2	0,4	gemiddeld
MBO grafische techniek	-6.300	-15	-3,2	erg laag
MBO procestechniek	3.500	14	2,7	gemiddeld
MBO brood en banket	-2.800	-15	-3,3	erg laag

Tabel 3.24 (vervolg)
Verwachte uitbreidingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	1.000	4	0,8	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	7.700	15	2,8	gemiddeld
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	3.600	16	3,1	gemiddeld
MBO apothekersassistent	4.500	26	4,8	hoog
MBO verpleging	17.500	13	2,5	gemiddeld
MBO gezondheidstechniek	-	-	-	-
MBO sociaal-cultureel	14.600	23	4,2	hoog
MBO verzorging	-800	0	-0,1	laag
MBO uiterlijke verzorging	9.500	15	2,8	gemiddeld
MBO horeca	16.200	20	3,7	hoog
MBO beweging en therapie	2.500	8	1,6	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	52.500	16	3,1	gemiddeld
MBO handel	13.900	4	0,9	gemiddeld
MBO secretariaat	25.600	24	4,3	hoog
MBO toerisme en recreatie	5.100	27	5,0	hoog
MBO bedrijfskunde	-	-	-	-
MBO automatisering	-	-	-	-
MBO geld, bank en belastingen	-	-	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	1.200	1	0,2	gemiddeld
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	26.100	16	3,1	gemiddeld
HBO lerarenopleiding talen	-4.500	-15	-3,3	erg laag
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	500	2	0,3	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	5.800	18	3,4	gemiddeld
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	100	1	0,2	gemiddeld
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	300	2	0,4	gemiddeld
HBO lerarenopleiding expressie	-900	-3	-0,6	laag
HBO tolk en vertaler	1.400	16	3,0	gemiddeld
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	2.600	41	7,1	erg hoog
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	1.500	9	1,8	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	-1.200	-4	-0,8	laag
HBO bouwkunde	1.900	10	1,9	gemiddeld
HBO civiele techniek	-400	-2	-0,5	laag
HBO werktuigbouwkunde	2.200	6	1,2	gemiddeld
HBO elektrotechniek	3.100	7	1,4	gemiddeld
HBO informatica	12.200	32	5,7	hoog
HBO chemische technologie	500	6	1,1	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	600	3	0,5	gemiddeld
<i>HBO Paramedisch*</i>				
HBO verpleegkunde	9.800	19	3,5	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	8.400	23	4,2	hoog

Tabel 3.24 (vervolg)
Verwachte uitbreidingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
HBO voeding	1.500	22	4,1	hoog
HBO radiologie	-	-	-	-
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	12.300	19	3,5	gemiddeld
HBO commerciële economie	16.100	28	5,0	hoog
HBO toerisme en recreatie	2.400	28	5,0	hoog
HBO recht en bestuur	7.800	26	4,7	hoog
HBO secretariaat	6.200	19	3,5	gemiddeld
HBO bedrijfskunde	17.200	24	4,4	hoog
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	5.900	41	7,1	erg hoog
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	6.200	8	1,6	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	300	1	0,2	gemiddeld
HBO bibliotheek en documentatie	3.100	23	4,2	hoog
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	5.100	11	2,2	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	300	3	0,6	gemiddeld
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	9.100	19	3,5	gemiddeld
WO theologie	300	4	0,8	gemiddeld
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	1.400	11	2,2	gemiddeld
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	2.300	4	0,8	gemiddeld
WO bouwkunde	0	1	0,1	gemiddeld
WO civiele techniek	500	7	1,4	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	100	1	0,2	gemiddeld
WO elektrotechniek	700	8	1,5	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	4.900	51	8,6	erg hoog
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	800	2	0,3	gemiddeld
WO tandheelkunde	600	9	1,8	gemiddeld
WO farmacie	200	4	0,8	gemiddeld
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	17.500	38	6,6	erg hoog
WO bedrijfskunde	10.000	42	7,3	erg hoog
WO accountancy en belastingen	6.700	41	7,1	erg hoog
WO rechten en bestuurskunde	6.800	10	2,0	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	17.300	20	3,7	hoog

Tabel 3.24 (vervolg)
 Verwachte uitbreidingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	900	16	3,0	gemiddeld
Totaal	328.300	5	1,0	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:

Uitbreidingsvraag is de vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat door groei van de werkgelegenheid. Als er sprake is van een werkgelegenheidsdaling, is de uitbreidingsvraag negatief.

Tabel 3.25
Verwachte vervangingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	91.900	18	3,4	gemiddeld
VMBO				
VMBO Theorie				
VMBO theorie	94.200	20	3,8	gemiddeld
VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving				
VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	11.100	16	3,1	gemiddeld
VMBO Techniek				
VMBO bouwtechniek	22.600	17	3,3	gemiddeld
VMBO installatietechniek	2.600	30	5,4	erg hoog
VMBO metaal: mechanische techniek	27.800	22	4,1	hoog
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigentechniek	5.300	12	2,4	laag
VMBO elektrotechniek	12.200	23	4,2	hoog
VMBO grafische techniek	1.100	16	3,1	gemiddeld
VMBO brood en banket	2.900	30	5,4	erg hoog
VMBO transport en logistiek	9.100	22	4,1	hoog
VMBO Economie				
VMBO administratie, handel en mode	18.200	14	2,7	laag
VMBO consumptief en levensmiddelen techniek	4.800	15	2,8	laag
VMBO Zorg en welzijn				
VMBO (uiterlijke) verzorging	42.000	21	3,9	gemiddeld
VMBO Beveiliging				
VMBO beveiliging	2.100	19	3,5	gemiddeld
HAVO/VWO, MBO				
HAVO/VWO				
HAVO/VWO	69.100	21	3,8	gemiddeld
MBO Landbouw en natuurlijke omgeving				
MBO landbouw en veeteelt	19.700	21	3,9	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	2.400	11	2,1	laag
MBO Techniek				
MBO laboratorium	4.200	20	3,7	gemiddeld
MBO bouw	21.500	14	2,7	laag
MBO grond-, weg- en waterbouw	3.000	12	2,3	laag
MBO installatietechniek	3.900	13	2,5	laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	32.600	23	4,2	hoog
MBO fijnmechanische techniek	2.500	18	3,3	gemiddeld
MBO motorvoertuigentechniek	11.200	15	2,8	laag
MBO vliegtuigtechniek	1.400	24	4,5	hoog
MBO operationele techniek	1.100	16	2,9	gemiddeld
MBO elektrotechniek	25.100	14	2,7	laag
MBO grafische techniek	9.800	23	4,3	hoog
MBO procestechniek	2.300	9	1,8	erg laag
MBO brood en banket	2.800	15	2,9	laag

Tabel 3.25 (vervolg)
Verwachte vervangingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	4.400	18	3,4	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	9.000	17	3,2	gemiddeld
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	3.000	14	2,6	laag
MBO apothekersassistent	4.800	28	5,1	erg hoog
MBO verpleging	20.400	16	2,9	gemiddeld
MBO gezondheidstechniek	-	-	-	-
MBO sociaal-cultureel	10.000	15	2,9	laag
MBO verzorging	34.200	16	3,0	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	11.200	18	3,3	gemiddeld
MBO horeca	10.700	13	2,5	laag
MBO beweging en therapie	7.100	23	4,2	hoog
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	50.000	16	2,9	gemiddeld
MBO handel	56.800	18	3,4	gemiddeld
MBO secretariaat	18.100	17	3,1	gemiddeld
MBO toerisme en recreatie	1.500	8	1,6	erg laag
MBO bedrijfskunde	-	-	-	-
MBO automatisering	-	-	-	-
MBO geld, bank en belastingen	-	-	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	16.000	16	3,0	gemiddeld
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	35.400	22	4,1	hoog
HBO lerarenopleiding talen	9.100	32	5,6	erg hoog
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	8.400	25	4,6	hoog
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	9.200	29	5,3	erg hoog
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	3.100	22	4,0	hoog
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	3.900	29	5,2	erg hoog
HBO lerarenopleiding expressie	9.100	31	5,6	erg hoog
HBO tolk en vertaler	1.000	11	2,1	laag
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	1.400	23	4,2	hoog
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	2.200	14	2,6	laag
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	8.400	26	4,7	erg hoog
HBO bouwkunde	4.200	21	3,9	gemiddeld
HBO civiele techniek	3.200	19	3,5	gemiddeld
HBO werktuigbouwkunde	7.600	21	3,9	gemiddeld
HBO elektrotechniek	9.200	22	4,1	hoog
HBO informatica	5.600	15	2,8	laag
HBO chemische technologie	1.800	23	4,3	hoog
HBO vervoer en logistiek	5.100	23	4,2	hoog
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	10.100	19	3,6	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	5.300	14	2,7	laag

Tabel 3.25 (vervolg)
Verwachte vervangingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
HBO voeding	1.000	15	2,8	laag
HBO radiologie	-	-	-	-
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	13.400	20	3,8	gemiddeld
HBO commerciële economie	6.300	11	2,1	laag
HBO toerisme en recreatie	1.700	20	3,7	gemiddeld
HBO recht en bestuur	3.600	12	2,2	laag
HBO secretariaat	8.700	26	4,7	erg hoog
HBO bedrijfskunde	8.700	12	2,3	laag
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	2.000	14	2,6	laag
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	16.000	21	3,9	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	3.300	13	2,5	laag
HBO bibliotheek en documentatie	2.000	15	2,8	laag
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	8.300	19	3,5	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	2.500	25	4,6	hoog
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	8.300	17	3,2	gemiddeld
WO theologie	1.500	17	3,2	gemiddeld
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	1.000	8	1,6	erg laag
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	11.300	19	3,5	gemiddeld
WO bouwkunde	2.000	24	4,4	hoog
WO civiele techniek	1.700	24	4,4	hoog
WO werktuigbouwkunde	1.700	14	2,6	laag
WO elektrotechniek	1.300	14	2,6	laag
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	500	6	1,1	erg laag
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	7.200	15	2,9	laag
WO tandheelkunde	1.400	23	4,2	hoog
WO farmacie	800	14	2,7	laag
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	6.900	15	2,8	laag
WO bedrijfskunde	2.200	9	1,8	erg laag
WO accountancy en belastingen	3.300	20	3,8	gemiddeld
WO rechten en bestuurskunde	10.000	15	2,9	laag
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	13.900	16	3,0	gemiddeld

Tabel 3.25 (vervolg)

Verwachte vervangingsvraag per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	500	9	1,8	erg laag
Totaal	1.171.600	18	3,4	gemiddeld
Bron: ROA				

Toelichting:

Vervangingsvraag is de vraag naar nieuwe arbeidskrachten die ontstaat doordat de arbeidsplaatsen van werkenden die met pensioen gaan, arbeidsongeschikt worden of zich (tijdelijk) terugtrekken van de arbeidsmarkt opnieuw moeten worden opgevuld. Vertrek van werkenden dat niet leidt tot vraag naar nieuwkomers uit hetzelfde opleidingstype wordt niet meegerekend als vervangingsvraag.

Tabel 3.26
Verwachte baanopeningen per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	91.900	18	3,4	gemiddeld
VMBO				
VMBO Theorie VMBO theorie	116.200	25	4,7	gemiddeld
VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	11.100	16	3,1	gemiddeld
VMBO Techniek				
VMBO bouwtechniek	22.600	17	3,3	gemiddeld
VMBO installatietechniek	2.600	30	5,4	gemiddeld
VMBO metaal: mechanische techniek	27.800	22	4,1	gemiddeld
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigentechniek	5.300	12	2,4	laag
VMBO elektrotechniek	12.200	23	4,2	gemiddeld
VMBO grafische techniek	1.100	16	3,1	gemiddeld
VMBO brood en banket	2.900	30	5,4	gemiddeld
VMBO transport en logistiek	9.100	22	4,1	gemiddeld
VMBO Economie				
VMBO administratie, handel en mode	18.200	14	2,7	laag
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	4.800	15	2,8	laag
VMBO Zorg en welzijn VMBO (uiterlijke) verzorging	42.000	21	3,9	gemiddeld
VMBO Beveiliging VMBO beveiliging	5.700	50	9,1	hoog
HAVO/VWO, MBO				
HAVO/VWO HAVO/VWO	134.900	41	7,4	hoog
MBO Landbouw en natuurlijke omgeving				
MBO landbouw en veeteelt	31.300	34	6,3	gemiddeld
MBO milieu en groene ruimte	6.500	30	5,6	gemiddeld
MBO Techniek				
MBO laboratorium	5.100	24	4,5	gemiddeld
MBO bouw	32.100	21	4,1	gemiddeld
MBO grond-, weg- en waterbouw	3.000	12	2,3	laag
MBO installatietechniek	3.900	13	2,5	laag
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	32.600	23	4,2	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	2.500	18	3,3	gemiddeld
MBO motorvoertuigentechniek	13.500	18	3,4	gemiddeld
MBO vliegtuigtechniek	1.400	24	4,5	gemiddeld
MBO operationele techniek	2.000	28	5,2	gemiddeld
MBO elektrotechniek	28.400	16	3,1	gemiddeld
MBO grafische techniek	9.800	23	4,3	gemiddeld
MBO procestechniek	5.800	23	4,5	gemiddeld
MBO brood en banket	2.800	15	2,9	laag

Tabel 3.26 (vervolg)
Verwachte baanopeningen per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	5.400	22	4,2	gemiddeld
MBO vervoer en logistiek	16.700	32	6,0	gemiddeld
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	6.600	30	5,7	gemiddeld
MBO apothekersassistent	9.300	54	9,9	hoog
MBO verpleging	37.900	29	5,4	gemiddeld
MBO gezondheidstechniek	-	-	-	-
MBO sociaal-cultureel	24.600	38	7,1	gemiddeld
MBO verzorging	34.200	16	3,0	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	20.700	33	6,1	gemiddeld
MBO horeca	26.900	33	6,2	gemiddeld
MBO beweging en therapie	9.600	31	5,8	gemiddeld
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	102.500	32	6,0	gemiddeld
MBO handel	70.700	22	4,3	gemiddeld
MBO secretariaat	43.700	41	7,4	hoog
MBO toerisme en recreatie	6.600	35	6,6	gemiddeld
MBO bedrijfskunde	-	-	-	-
MBO automatisering	-	-	-	-
MBO geld, bank en belastingen	-	-	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	17.200	17	3,2	gemiddeld
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	61.500	38	7,2	gemiddeld
HBO lerarenopleiding talen	9.100	32	5,6	gemiddeld
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	8.900	27	4,9	gemiddeld
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	15.000	47	8,7	hoog
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	3.200	23	4,2	gemiddeld
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	4.200	31	5,6	gemiddeld
HBO lerarenopleiding expressie	9.100	31	5,6	gemiddeld
HBO tolk en vertaler	2.400	27	5,1	gemiddeld
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	4.000	64	11,3	erg hoog
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	3.700	23	4,4	gemiddeld
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	8.400	26	4,7	gemiddeld
HBO bouwkunde	6.100	31	5,8	gemiddeld
HBO civiele techniek	3.200	19	3,5	gemiddeld
HBO werktuigbouwkunde	9.800	27	5,1	gemiddeld
HBO elektrotechniek	12.300	29	5,5	gemiddeld
HBO informatica	17.800	47	8,5	hoog
HBO chemische technologie	2.300	29	5,4	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	5.700	26	4,7	gemiddeld
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	19.900	38	7,1	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	13.700	37	6,9	gemiddeld

Tabel 3.26 (vervolg)
Verwachte baanopeningen per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
HBO voeding	2.500	37	6,9	gemiddeld
HBO radiologie	-	-	-	-
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	25.700	39	7,3	gemiddeld
HBO commerciële economie	22.400	39	7,1	gemiddeld
HBO toerisme en recreatie	4.100	48	8,7	hoog
HBO recht en bestuur	11.400	38	6,9	gemiddeld
HBO secretariaat	14.900	45	8,2	hoog
HBO bedrijfskunde	25.900	36	6,7	gemiddeld
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	7.900	55	9,7	hoog
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	22.200	29	5,5	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	3.600	14	2,7	laag
HBO bibliotheek en documentatie	5.100	38	7,0	gemiddeld
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	13.400	30	5,7	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	2.800	28	5,2	gemiddeld
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	17.400	36	6,7	gemiddeld
WO theologie	1.800	21	4,0	gemiddeld
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	2.400	19	3,8	gemiddeld
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	13.600	23	4,3	gemiddeld
WO bouwkunde	2.000	25	4,5	gemiddeld
WO civiele techniek	2.200	31	5,8	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	1.800	15	2,8	laag
WO elektrotechniek	2.000	22	4,1	gemiddeld
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	5.400	57	9,7	hoog
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	8.000	17	3,2	gemiddeld
WO tandheelkunde	2.000	32	6,0	gemiddeld
WO farmacie	1.000	18	3,5	gemiddeld
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	24.400	53	9,4	hoog
WO bedrijfskunde	12.200	51	9,1	hoog
WO accountancy en belastingen	10.000	61	10,9	erg hoog
WO rechten en bestuurskunde	16.800	25	4,9	gemiddeld
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	31.200	36	6,7	gemiddeld

Tabel 3.26 (vervolg)

Verwachte baanopeningen per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	1.400	25	4,8	gemiddeld
Totaal	1.499.900	24	4,4	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:

Baanopeningen zijn de totale vraag naar nieuwkomers op de arbeidsmarkt, zoals deze is bepaald door de werkgelegenheidsgroei (positieve uitbreidingsvraag) en de vervangingsvraag.

Tabel 3.27
Verwachte instroom van schoolverlaters per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	112.800	23	4,2	gemiddeld
VMBO				
VMBO Theorie VMBO theorie	112.600	24	4,4	gemiddeld
VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	16.400	24	4,4	gemiddeld
VMBO Techniek				
VMBO bouwtechniek	28.400	22	4,0	gemiddeld
VMBO installatietechniek	4.100	47	7,9	erg hoog
VMBO metaal: mechanische techniek	13.600	11	2,1	laag
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigtechniek	8.100	19	3,5	gemiddeld
VMBO elektrotechniek	9.300	17	3,2	gemiddeld
VMBO grafische techniek	1.200	19	3,4	gemiddeld
VMBO brood en banket	2.700	28	5,1	gemiddeld
VMBO transport en logistiek	3.100	7	1,4	erg laag
VMBO Economie				
VMBO administratie, handel en mode	44.300	34	6,1	hoog
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	12.600	38	6,7	hoog
VMBO Zorg en welzijn VMBO (uiterlijke) verzorging	36.300	18	3,4	gemiddeld
VMBO Beveiliging VMBO beveiliging	5.900	52	8,7	erg hoog
HAVO/VWO, MBO				
HAVO/VWO HAVO/VWO	132.200	39	6,9	hoog
MBO Landbouw en natuurlijke omgeving				
MBO landbouw en veeteelt	11.400	12	2,4	laag
MBO milieu en groene ruimte	6.400	30	5,3	hoog
MBO Techniek				
MBO laboratorium	5.000	24	4,3	gemiddeld
MBO bouw	28.500	19	3,6	gemiddeld
MBO grond-, weg- en waterbouw	6.300	25	4,5	gemiddeld
MBO installatietechniek	8.100	28	5,0	gemiddeld
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	30.800	22	4,0	gemiddeld
MBO fijnmechanische techniek	1.700	12	2,3	laag
MBO motorvoertuigtechniek	9.900	13	2,5	laag
MBO vliegtuigtechniek	500	8	1,6	laag
MBO operationele techniek	2.700	36	6,4	hoog
MBO elektrotechniek	28.600	16	3,1	laag
MBO grafische techniek	8.600	20	3,8	gemiddeld
MBO procestechniek	3.100	13	2,4	laag
MBO brood en banket	3.600	20	3,7	gemiddeld

Tabel 3.27 (vervolg)
Verwachte instroom van schoolverlaters per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	3.000	13	2,4	laag
MBO vervoer en logistiek	6.600	13	2,4	laag
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	9.900	46	7,8	erg hoog
MBO apothekersassistent	9.700	57	9,5	erg hoog
MBO verpleging	9.200	7	1,4	erg laag
MBO gezondheidstechniek	-	-	-	-
MBO sociaal-cultureel	28.900	45	7,7	erg hoog
MBO verzorging	39.600	18	3,4	gemiddeld
MBO uiterlijke verzorging	17.100	27	4,8	gemiddeld
MBO horeca	23.200	28	5,1	hoog
MBO beweging en therapie	12.300	40	6,9	hoog
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	76.000	24	4,3	gemiddeld
MBO handel	51.200	16	3,1	laag
MBO secretariaat	29.400	27	4,9	gemiddeld
MBO toerisme en recreatie	6.200	33	5,9	hoog
MBO bedrijfskunde	-	-	-	-
MBO automatisering	-	-	-	-
MBO geld, bank en belastingen	-	-	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	9.400	10	1,8	laag
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	17.900	11	2,2	laag
HBO lerarenopleiding talen	3.800	13	2,5	laag
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	3.600	11	2,1	laag
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	6.700	22	4,0	gemiddeld
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	1.100	8	1,6	laag
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	1.700	13	2,5	laag
HBO lerarenopleiding expressie	4.700	16	3,0	laag
HBO tolk en vertaler	700	8	1,6	laag
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	3.100	48	8,2	erg hoog
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	5.300	33	5,8	hoog
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	4.200	13	2,5	laag
HBO bouwkunde	5.300	27	4,9	gemiddeld
HBO civiele techniek	2.900	17	3,2	gemiddeld
HBO werktuigbouwkunde	9.200	25	4,6	gemiddeld
HBO elektrotechniek	10.500	25	4,6	gemiddeld
HBO informatica	8.200	22	4,0	gemiddeld
HBO chemische technologie	1.400	18	3,4	gemiddeld
HBO vervoer en logistiek	2.000	9	1,8	laag
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	14.000	27	4,9	gemiddeld
HBO (fysio)therapie	6.700	18	3,4	gemiddeld

Tabel 3.27 (vervolg)
Verwachte instroom van schoolverlaters per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
HBO voeding	1.300	20	3,6	gemiddeld
HBO radiologie	-	-	-	-
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	19.100	29	5,2	hoog
HBO commerciële economie	23.800	41	7,1	erg hoog
HBO toerisme en recreatie	3.800	44	7,5	erg hoog
HBO recht en bestuur	5.200	17	3,2	gemiddeld
HBO secretariaat	9.600	29	5,2	hoog
HBO bedrijfskunde	37.200	53	8,8	erg hoog
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	7.000	49	8,3	erg hoog
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	20.500	27	4,9	gemiddeld
HBO personeel en arbeid	8.500	34	6,0	hoog
HBO bibliotheek en documentatie	1.900	15	2,7	laag
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	11.200	25	4,6	gemiddeld
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	2.000	20	3,7	gemiddeld
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	13.300	27	4,9	gemiddeld
WO theologie	700	9	1,7	laag
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	3.400	27	4,9	gemiddeld
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	14.500	24	4,4	gemiddeld
WO bouwkunde	2.000	24	4,4	gemiddeld
WO civiele techniek	1.600	23	4,2	gemiddeld
WO werktuigbouwkunde	2.800	22	4,1	gemiddeld
WO elektrotechniek	1.500	16	3,0	laag
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	2.900	31	5,5	hoog
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	6.600	14	2,7	laag
WO tandheelkunde	800	13	2,5	laag
WO farmacie	1.200	20	3,6	gemiddeld
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	17.000	36	6,4	hoog
WO bedrijfskunde	10.400	44	7,5	erg hoog
WO accountancy en belastingen	3.900	24	4,4	gemiddeld
WO rechten en bestuurskunde	18.800	29	5,2	hoog
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	30.400	35	6,2	hoog

Tabel 3.27 (vervolg)

Verwachte instroom van schoolverlaters per opleidingstype, 1999-2004

Opleidingstype	aantal	totaal %	gemiddeld jaarlijks %	typering
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	2.000	36	6,4	hoog
Totaal	1.080.000	23	4,2	gemiddeld

Bron: ROA

Toelichting:

De instroom is het verwachte aanbod van nieuwe arbeidskrachten op de arbeidsmarkt. Deze is gebaseerd op de verwachte uitstroom van schoolverlaters uit het initiële dagonderwijs, het deeltijdonderwijs, het niet-reguliere voltijdonderwijs en de beroepsgerichte volwasseneducatie.

Tabel 3.28

Indicator toekomstige arbeidsmarktperspectieven (ITA) en Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening (ITKP) naar opleidingstype in 2004

Opleidingstype	ITA	typering arbeidsmarkt- perspectieven	ITKP	typering knelpunten
BASISONDERWIJS				
Basisonderwijs	1,12	matig	1,41	geen
VMBO				
<i>VMBO Theorie</i> VMBO theorie	1,06	matig	1,06	vrijwel geen
<i>VMBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> VMBO landbouw en natuurlijke omgeving	1,13	matig	1,49	geen
<i>VMBO Techniek</i> VMBO bouwtechniek	1,22	slecht	1,45	geen
VMBO installatietechniek	1,29	slecht	1,44	geen
VMBO metaal: mechanische techniek	1,01	redelijk	1,31	geen
VMBO metaal: fijnmechanische techniek	-	-	-	-
VMBO voertuigentechniek	1,13	matig	1,42	geen
VMBO elektrotechniek	1,05	redelijk	1,16	geen
VMBO grafische techniek	1,10	matig	1,45	geen
VMBO brood en banket	1,05	redelijk	1,38	geen
VMBO transport en logistiek	0,94	goed	1,08	vrijwel geen
<i>VMBO Economie</i> VMBO administratie, handel en mode	1,25	slecht	1,41	geen
VMBO consumptief en levensmiddelentechniek	1,32	slecht	1,47	geen
<i>VMBO Zorg en welzijn</i> VMBO (uiterlijke) verzorging	1,04	redelijk	1,08	vrijwel geen
<i>VMBO Beveiliging</i> VMBO beveiliging	1,09	matig	1,09	vrijwel geen
HAVO/VWO, MBO				
<i>HAVO/VWO</i> HAVO/VWO	1,03	redelijk	1,03	enige
<i>MBO Landbouw en natuurlijke omgeving</i> MBO landbouw en veeteelt	0,90	goed	0,90	groot
MBO milieu en groene ruimte	1,06	matig	1,06	vrijwel geen
<i>MBO Techniek</i> MBO laboratorium	1,03	redelijk	1,03	enige
MBO bouw	1,12	matig	1,12	vrijwel geen
MBO grond-, weg- en waterbouw	1,26	slecht	1,26	geen
MBO installatietechniek	1,26	slecht	1,26	geen
MBO werktuigbouw en mechanische techniek	1,07	matig	1,14	vrijwel geen
MBO fijnmechanische techniek	1,03	redelijk	1,09	vrijwel geen
MBO motorvoertuigentechniek	1,08	matig	1,08	vrijwel geen
MBO vliegtuigtechniek	0,93	goed	1,03	enige
MBO operationele techniek	1,19	slecht	1,19	geen
MBO elektrotechniek	1,07	matig	1,07	vrijwel geen
MBO grafische techniek	1,05	redelijk	1,20	geen

Tabel 3.28 (vervolg)

Indicator toekomstige arbeidsmarktperspectieven (ITA) en Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening (ITKP) naar opleidingstype in 2004

Opleidingstype	ITA	typering arbeidsmarkt- perspectieven	ITKP	typering knelpunten
MBO procestechniek	0,99	goed	0,99	groot
MBO brood en banket	1,11	matig	1,29	geen
MBO levensmiddelentechniek/vleesverwerking	1,05	redelijk	1,05	enige
MBO vervoer en logistiek	0,92	goed	0,92	groot
<i>MBO Dienstverlening en gezondheidszorg</i>				
MBO dokters-, tandarts- en dierenartsassistent	1,13	matig	1,13	vrijwel geen
MBO apothekersassistent	1,05	redelijk	1,05	enige
MBO verpleging	0,83	zeer goed	0,83	zeer groot
MBO gezondheidstechniek	-	-	-	-
MBO sociaal-cultureel	1,04	redelijk	1,04	enige
MBO verzorging	1,04	redelijk	1,05	enige
MBO uiterlijke verzorging	0,95	goed	0,95	groot
MBO horeca	0,98	goed	0,98	groot
MBO beweging en therapie	1,06	matig	1,06	vrijwel geen
<i>MBO Economie</i>				
MBO administratie	0,94	goed	0,94	groot
MBO handel	0,98	goed	0,98	groot
MBO secretariaat	0,92	goed	0,92	groot
MBO toerisme en recreatie	1,00	goed	1,00	groot
MBO bedrijfskunde	-	-	-	-
MBO automatisering	-	-	-	-
MBO geld, bank en belastingen	-	-	-	-
MBO verzekeringswezen	-	-	-	-
<i>MBO Openbare orde en veiligheid</i>				
MBO openbare orde en veiligheid	0,94	goed	0,94	groot
HBO				
<i>HBO Onderwijs en tolk en vertaler</i>				
HBO lerarenopleiding basisonderwijs	0,81	zeer goed	0,81	zeer groot
HBO lerarenopleiding talen	0,87	goed	0,98	groot
HBO lerarenopleiding natuur en techniek	0,88	goed	0,88	groot
HBO lerarenopleiding economie en maatschappij	0,81	zeer goed	0,81	zeer groot
HBO lerarenopleiding lichamelijke opvoeding	0,86	goed	0,86	groot
HBO lerarenopleiding medisch en verzorging	0,88	goed	0,88	groot
HBO lerarenopleiding expressie	0,90	goed	0,92	groot
HBO tolk en vertaler	0,87	goed	0,87	groot
<i>HBO Landbouw</i>				
HBO landbouw en veeteelt	0,91	goed	0,91	groot
HBO milieukunde en levensmiddelentechnologie	1,05	redelijk	1,05	enige
<i>HBO Techniek</i>				
HBO laboratorium	0,90	goed	0,93	groot
HBO bouwkunde	0,97	goed	0,97	groot
HBO civiele techniek	0,96	goed	0,97	groot
HBO werktuigbouwkunde	0,98	goed	0,98	groot
HBO elektrotechniek	0,95	goed	0,95	groot
HBO informatica	0,79	zeer goed	0,79	zeer groot
HBO chemische technologie	0,90	goed	0,90	groot
HBO vervoer en logistiek	0,88	goed	0,88	groot

Tabel 3.28 (vervolg)

Indicator toekomstige arbeidsmarktperspectieven (ITA) en Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening (ITKP) naar opleidingstype in 2004

Opleidingstype	ITA	typering arbeidsmarkt- perspectieven	ITKP	typering knelpunten
<i>HBO Paramedisch</i>				
HBO verpleegkunde	0,90	goed	0,90	groot
HBO (fysio)therapie	0,87	goed	0,87	groot
HBO voeding	0,87	goed	0,87	groot
HBO radiologie	-	-	-	-
<i>HBO Economie</i>				
HBO accountancy en bedrijfseconomie	0,85	zeer goed	0,85	zeer groot
HBO commerciële economie	0,98	goed	0,98	groot
HBO toerisme en recreatie	0,98	goed	0,98	groot
HBO recht en bestuur	0,81	zeer goed	0,81	zeer groot
HBO secretariaat	0,87	goed	0,87	groot
HBO bedrijfskunde	1,06	matig	1,06	vrijwel geen
<i>HBO Sociaal-cultureel</i>				
HBO communicatie en journalistiek	0,91	goed	0,91	groot
HBO maatschappelijk werk en hulpverlening	0,93	goed	0,93	groot
HBO personeel en arbeid	1,09	matig	1,09	vrijwel geen
HBO bibliotheek en documentatie	0,82	zeer goed	0,82	zeer groot
<i>HBO Kunst</i>				
HBO uitvoerende en beeldende kunsten	0,98	goed	0,98	groot
<i>HBO Openbare orde en veiligheid</i>				
HBO openbare orde en veiligheid	0,86	goed	0,86	groot
WO				
<i>WO Letteren en theologie</i>				
WO letteren	0,93	goed	0,93	groot
WO theologie	0,89	goed	0,89	groot
<i>WO Landbouw en milieukunde</i>				
WO landbouw en milieukunde	1,01	redelijk	1,01	enige
<i>WO Techniek</i>				
WO wiskunde en natuurwetenschappen	0,97	goed	0,97	groot
WO bouwkunde	0,90	goed	0,90	groot
WO civiele techniek	0,86	goed	0,86	groot
WO werktuigbouwkunde	0,96	goed	0,96	groot
WO elektrotechniek	0,88	goed	0,88	groot
WO informatica en bestuurlijke informatiekunde	0,76	zeer goed	0,76	zeer groot
<i>WO Medisch</i>				
WO (dier)geneeskunde	0,97	goed	0,97	groot
WO tandheelkunde	0,87	goed	0,87	groot
WO farmacie	1,02	redelijk	1,02	enige
<i>WO Economie</i>				
WO econom(etr)ie	0,81	zeer goed	0,81	zeer groot
WO bedrijfskunde	0,85	zeer goed	0,85	zeer groot
WO accountancy en belastingen	0,71	zeer goed	0,71	zeer groot
WO rechten en bestuurskunde	0,95	goed	0,95	groot

Tabel 3.28 (vervolg)

Indicator toekomstige arbeidsmarktperspectieven (ITA) en Indicator toekomstige knelpunten in de personeelsvoorziening (ITKP) naar opleidingstype in 2004

Opleidingstype	ITA	typering arbeidsmarkt- perspectieven	ITKP	typering knelpunten
<i>WO Sociaal-cultureel</i>				
WO sociale wetenschappen	0,93	goed	0,93	groot
<i>WO Kunst</i>				
WO kunstwetenschappen	1,11	matig	1,11	vrijwel geen

Bron: ROA

Toelichting:

Het toekomstig arbeidsmarktperspectief geeft de verhouding tussen aanbod en vraag in de prognoseperiode naar een opleidingstype weer. Het aanbod is opgebouwd uit de verwachte instroom van schoolverlaters en het aantal kortdurig werklozen. De vraag bestaat uit de verwachte baanopeningen en de substitutievraag. Net als de ITA geeft ook de ITKP deze vraag-aanbod-spanning aan. Verschil met de ITA is dat bij de ITKP de uitstroom van werkenden als gevolg van een krimpende werkgelegenheid is meegerekend in de vraag, omdat verwacht mag worden dat bij knelpunten in de personeelsvoorziening deze (gedwongen) uitstroom kan worden afgeremd of elders werk zou kunnen vinden.